

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Regulace bankovního sektoru

Bc. Sandra Sýkorová

**Diplomová práce
2015**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Sandra Sýkorová**
Osobní číslo: **E12175**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu: **Regulace bankovního sektoru**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je analyzovat dopad nových opatření v rámci regulace bankovního sektoru v zemích EU.

Osnova:

- Základní pojmy v oblasti bankovníctví.
- Regulace bankovního sektoru - smysl, důvody, příčiny.
- Rešerše odborné literatury vztahující se k regulaci bankovního sektoru.
- Aktuální přístupy k bankovní regulaci v Evropské unii a České republice a jejich zhodnocení.
- Shrnutí poznatků a možné návrhy na zlepšení.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

BARTH, J. R., CAPRIO, G., LEVINE, R. Rethinking bank regulation: till angels govern. New York: Cambridge University Press, 2006, xiv, 428 p. ISBN 05-218-5576-4.

JUROŠKOVÁ, L. Bankovní regulace a dohled: sborník textů k 20 letům České bankovní asociace. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2012, 174 s. Studie .(Auditorium). ISBN 978-808-7284-261.

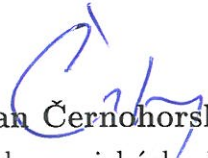
PASTRÉ, O. The new banking economics. Northampton, MA: Edward Elgar, c2007, xv, 190 p. ISBN 978-184-7202-734.

REVENDA, Z. Centrální bankovnictví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7.

<http://www.ecb.int>

<http://www.cnb.cz>

Vedoucí diplomové práce:

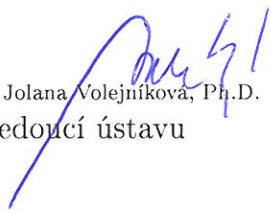

Ing. Jan Černožský, Ph.D.
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: 29. září 2014

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2015

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 29. září 2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30.4.2015

Bc. Sandra Sýkorová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Janu Černohorskému, Ph.D. za jeho odbornou pomoc, vstřícný přístup, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování diplomové práce.

ANOTACE

Diplomová práce přináší ucelený přehled o bankovní regulaci a dohledu. Po teoretickém objasnění bankovního sektoru se podstatná část práce věnuje otázce regulace a dohledu nad bankami. Třetí část je věnována rešerši odborné literatury bankovní regulace a dohledu. V další části je hlavní pozornost věnována současným změnám evropského bankovního dohledu v souvislosti se vznikem bankovní unie. Závěrečná část práce je poté věnována vyhodnocení bankovní regulace a dohledu a zformulování doporučení v oblasti budoucího uspořádání bankovní regulace a dohledu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Banka, bankovní sektor, bankovní regulace, dohled, Bankovní unie

TITLE

The Regulation of the Banking Sector

ANNOTATION

The diploma thesis brings self-contained review of the banking regulation and supervision. After theoretical description of banking sector is a substantial part is devoted to the issue of regulation and supervision of banks. Part Three describes the literature search in the banking regulation and supervision. In the next part is The main attention is paid to current changes of European banking supervision in connection with formation of the Banking Union. Final part is devoted to the evaluation of the banking regulation and supervision and author's recommendations on the future organization of banking regulation and supervision.

KEYWORDS

Bank, bank market, banking regulation, supervision, Banking union

OBSAH

ÚVOD	9
1 BANKA A BANKOVNÍ SYSTÉM.....	11
1.1 INSTITUCIONÁLNÍ SLOŽKA BANKOVNÍHO SYSTÉMU	11
1.2 FUNKČNÍ SLOŽKA BANKOVNÍHO SYSTÉMU.....	12
1.2.1 Jednostupňový bankovní systém	12
1.2.2 Dvoustupňový bankovní systém	14
1.3 ZÁKLADNÍ FUNKCE BANK	16
1.4 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA	17
1.5 EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA	18
2 REGULACE A DOHLED BANK.....	21
2.1 PODSTATA REGULACE A BANKOVNÍHO DOHLEDU	22
2.2 ZPŮSOBY DOHLEDU BANK.....	24
2.3 ZÁKLADNÍ CÍLE REGULACE A DOHLEDU BANK	26
2.3.1 Cíle regulace a dohledu bank	27
2.4 DŮVODY EXISTENCE REGULACE A DOHLEDU BANK	28
2.5 ASYMETRIE INFORMACÍ	30
2.6 NEGATIVNÍ EXTERNALITY.....	32
2.7 POKLES ZPROSTŘEDKOVÁNÍ.....	33
2.8 MĚNOVÁ POLITIKA	33
2.9 SOUČÁSTI REGULACE A DOHLEDU BANK.....	34
2.9.1 Regulace vstupu do bankovní sféry.....	35
2.9.2 Základní povinnosti bank.....	38
2.9.3 Povinné pojištění vkladů.....	43
2.9.4 Věřitel poslední instance	44
2.10 BASILEJSKÝ VÝBOR PRO BANKOVNÍ DOHLED	45
2.10.1 Basel I.....	46
2.10.2 Basel II.....	46
2.10.3 Basel III	47
3 REŠERŠE ODBORNÉ LITERATURY.....	49
4 AKTUÁLNÍ PŘÍSTUPY K BANKOVNÍ REGULACI.....	59
4.1 JEDNOTNÁ PRAVIDLA BANKOVNÍ REGULACE	59
4.1.1 Pravidla týkající se kapitálových požadavků na bankovní sektor	60
4.1.2 Systémy pojištění vkladů.....	62
4.1.3 Směrnice o ozdravných postupech a řešení krizí bank	62
4.1.4 Evropský orgán pro bankovníctví	63
4.2 BANKOVNÍ UNIE.....	64
4.2.1 Jednotný bankovní dohled	65
4.2.2 Jednotný mechanismus pro řešení krizí.....	68
4.2.3 Koloběh bankovní unie	71
4.2.4 Rizika bankovní unie.....	73
5 SHRUTÍ POZNATKŮ A MOŽNÉ NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ.....	77
ZÁVĚR.....	82
POUŽITÁ LITERATURA	85

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Vymezení banky	12
Obrázek 2: Bankovní systém	14
Obrázek 3: Subjekty regulace	23
Obrázek 4: Přístup k informacím	31
Obrázek 5: Součásti systému regulace a dohledu bank	35
Obrázek 6: Fáze bankovní unie	71

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

BCBS	Basilejský výbor pro bankovní dohled
BRRD	Směrnice o ozdravných postupech a řešení krizí bank
CRD IV	Směrnice o kapitálových požadavcích
CRR	Nařízení o kapitálových požadavcích
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
DGSD	Směrnice o systémech pojištění vkladů
EBA	Evropský orgán pro bankovníctví
ECB	Evropská centrální banka
EK	Evropská komise
EMU	Evropská měnová unie
EIOPA	Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění
ESCB	Evropský systém centrálních bank
ESMA	Evropský orgán pro cenné papíry a trhy
EU	Evropská unie
SRB	Jednotný výbor pro řešení krizí
SRF	Jednotný fond pro řešení krizí
SRM	Jednotný mechanismus pro řešení krizí
SSM	Jednotný mechanismus dohledu

ÚVOD

Banky se staly každodenní součástí ekonomického života v současné moderní společnosti. Dobře fungující bankovní systém hraje významnou roli i v každodenní činnosti nás všech. Lidé se rozhodují, zda své úspory mají svěřit bance, zda jsou jejich vklady v té které bance bezpečné, či nikoliv. Všechny bankovní činnosti jsou proto prostřednictvím zákonných opatření regulovány a jejich dodržování je důkladně kontrolováno. Bankovní sektor lze označit za jedno z nejvíce regulovaných odvětví a to především díky specifickému předmětu podnikání. Hlavním důvodem je zabezpečení stabilního a důvěryhodného bankovního systému, který je důležitým komponentem pro rovnováhu celého finančního sektoru a chodu ekonomiky celého státu.

Téma diplomové práce „Regulace bankovního sektoru“ jsem si vybrala z toho důvodu, že v posledních letech se problematika bankovní regulace a finančních trhů obecně stala vysoce aktuálním a hlavním tématem mnoha diskuzí. Hlavním důvodem byla bezpochyby celosvětová finanční krize, která měla silný dopad na evropské bankovníctví, a proto docházelo a stále dochází k neustálým změnám regulace a dohledu bank na společném evropském trhu.

Na základě výše uvedeného je **hlavním cílem diplomové práce analyzovat dopad nových opatření v rámci regulace bankovního sektoru v zemích EU.**

Ke splnění hlavního cíle je nejprve nutné splnit následující dílčí cíle:

- vymežit základní pojmy v oblasti bankovníctví,
- objasnit smysl, důvody a příčiny regulace bankovního sektoru,
- provést rešerši literatury v oblasti regulace a dohledu nad bankami,
- představit aktuální přístupy k bankovní regulaci v Evropské unii a České republice,
- shrnout poznatky a možné návrhy na zlepšení.

System bankovní regulace je značně rozsáhlou oblastí, z tohoto důvodu se práce zaměřuje na některé problematiky, které se v rámci bankovní regulace vyskytují, více podrobně a jinými se zabývá jen okrajově.

Pro splnění daného cíle budou nejdříve rozebrány důležité pojmy k problematice regulace a dohledu bankovního sektoru. Velká pozornost bude v další části věnována regulaci a dohledu bank, neboť toto téma tvoří vlastní jádro celé práce. Následně se práce bude zabývat rešerší, kde bude postupně představeno několik příspěvků s názory různých autorů k bankovní

regulaci a dohledu. V dalším úseku se práce bude zabývat aktuální podobou bankovní regulace a dohledu, kde nebude chybět v současné době nejdiskutovanější téma v regulaci bankovního sektoru - Bankovní unie. V poslední části práce bude provedeno shrnutí poznatků a budou představeny možné návrhy na zlepšení.

Vzhledem k tomu, že se jedná o velice aktuální téma, není k němu k dispozici příliš mnoho knižních zdrojů, a proto bude většina práce založena na informacích z internetových stránek institucí zabývajících se regulací a z odborných elektronických článků.

1 BANKA A BANKOVNÍ SYSTÉM

Banky se v moderním světě staly pro většinu lidí součástí každodenního života. Banky fungují jako podnikatelské subjekty, avšak oproti podnikům mají širokou škálu specifických rysů. Činnosti bank jsou z tohoto důvodu podrobeny přísnějším pravidlům. Hlavní cíl bank je však identický jako u ostatních podniků a to maximalizace zisku.¹

Bankovníctví je řazeno mezi odvětví s nejvyšší dynamikou rozvoje. Ekonomický pokrok by nebyl možný bez kvalitně fungujících bank. Vztah bankovního odvětví a ostatních sfér ekonomiky je ovšem vzájemný. Vyspělá ekonomika se neobejde bez vyspělého bankovního systému, a naopak, bankovní systém nebude fungovat v ekonomice postrádající vyspělost.²

Bankovní systém je tvořen souhrnem všech bankovních institucí v daném státě a uspořádáním vztahů mezi nimi. Má dvě vzájemně propojené složky, a to institucionální a funkční.³

1.1 Institucionální složka bankovního systému

Institucionální složka bankovního systému zahrnuje všechny bankovní instituce, členěné dle hlavní náplně činnosti do několika druhů, působících v dané zemi. Problémem je však vymezit samotný pojem banka. Pomineme-li centrální banku, tak banku lze definovat zejména ekonomicky a právně. Je-li banka charakterizována dle hlavní náplně činnosti ekonomicky, je institucí, která obchoduje a provádí operace s penězi.

Banky se zároveň řadí mezi instituce, které musí striktně dodržovat pravidla činnosti daná bankovními zákony a dalšími právními akty. Avšak je nutno podotknout, že ekonomické vymezení rozhodně není dostačující, neboť obchodovat a provádět operace s penězi mohou i jiné instituce, jako jsou například pojišťovny, investiční a podílové fondy, finanční společnosti, penzijní fondy, pošty a jiné.

Nedostatky tohoto pojetí lze zčásti odstranit právním vymezením banky. Právní vymezení má tendenci se mezi jednotlivými zeměmi mírně odlišovat. Pomineme-li znovu od centrálních bank, všeobecně pak platí to, že banka je instituce s bankovní licencí. Bankovní licence vytváří právo působit jako banka, tzn. zejména provádět bankovní operace a poskytovat bankovní služby. Zároveň bankovní licence představuje oprávnění, a v některých zemích dokonce i povinnost mít v názvu označení banka.

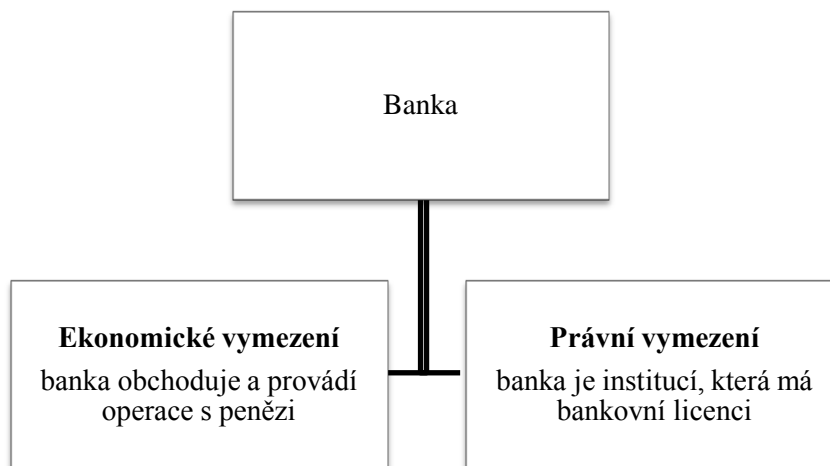
1 REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, s.86.

2 DVORÁK, Petr. Bankovníctví pro bankéře a klienty. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 25.

3 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.15.

Přidělení licence je vázáno splněním řady podmínek. Každý žadatel o bankovní licenci například musí disponovat stanovenou minimální výší kapitálu, splňovat technické a technologické předpoklady, apod.⁴

Na obrázku č. 1 jsou zobrazena dvě vymezení banky a to ekonomické a právní.

Obrázek 1: Vymezení banky

Zdroj: REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.16.

1.2 Funkční složka bankovního systému

Jak již bylo zmíněno, bankovní systém má dvě vzájemně propojené složky. Složka institucionální byla již představena, a proto v této podkapitole bude rozebrána složka funkční.

Funkční složka představuje způsoby uspořádání vztahů mezi bankovními institucemi v dané ekonomice. Dle funkce, jakou v daném systému zastává centrální banka, je vhodné rozlišovat především jednostupňové a dvoustupňové bankovní systémy.⁵

1.2.1 Jednostupňový bankovní systém

V jednostupňovém bankovním systému provádí většinu operací jediná - centrální banka. V případě, že v tomto systému působí i další banky, jsou buď:⁶

- orientované na velmi úzce definovaný rozsah bankovní činnosti nebo na vymezené sektory či oblasti – zahraniční obchod, sektor obyvatelstva, zemědělství, apod;

⁴ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.16.

⁵ DVORÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005, s.108.

⁶ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.18.

- nebo závislé na rozhodnutích centrální banky. Tyto banky nepředstavují podnikatelské subjekty a jejich rozhodovací kompetence jsou velmi omezené.

Jednostupňový bankovní systém nefunguje příliš efektivně, ba naopak, chybí v něm podnikatelské aktivity obchodních a dalších bank. Peníze se stávají pouhými zprostředkovateli hmotných toků. Dochází zde k nedostatečné finanční disciplíně s důsledky v podobě narušení peněžní rovnováhy v ekonomice. Následně se z tohoto systému stává brzda budoucího rozvoje a je reformován s cílem vytvořit dvoustupňový systém.^{7,8}

Jednostupňový bankovní systém se řadí spíše k historickým modelům. Fungoval v počátcích rozvoje bankovníctví a v zemích s centrálně plánovanou ekonomikou, kde rozhodující postavení měla tzv. monobanka⁹. Tento systém působil centralisticky a potlačoval konkurenci a podnikání. Systém neusiloval o rozšířenou bankovní soustavu, ale o banky, které by pečlivě plnily politickou vůli a vykonávaly kontrolní a evidenční činnost.^{10,11}

Na obrázku č. 2 je vyobrazeno schéma bankovního systému. Lze spatřit, že bankovní systém se rozděluje na jednostupňový a dvoustupňový. V jednostupňovém systému funguje banka centrální společně s ostatními bankami. Naproti tomu ve dvoustupňovém bankovním systému je na prvním stupni banka centrální a druhý stupeň pak zaujímají obchodní a další banky.

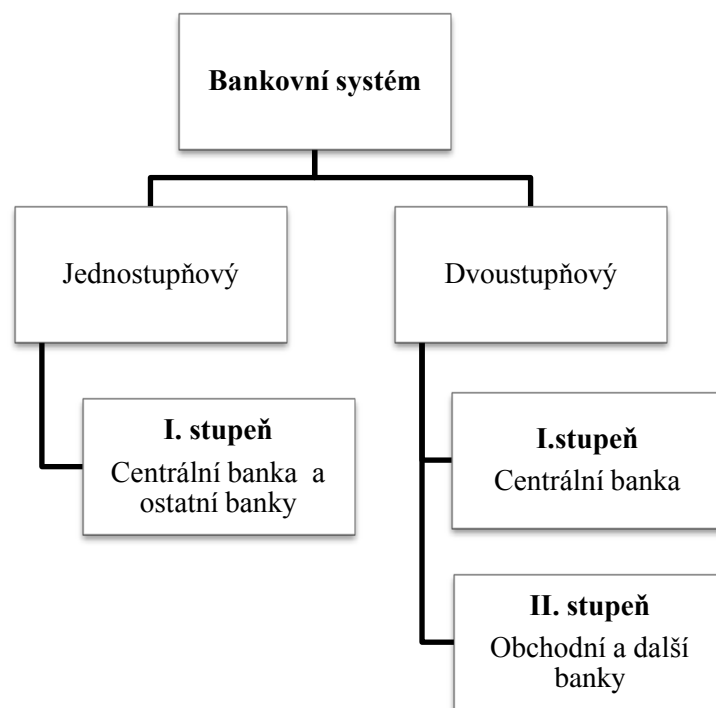
7 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.18.

8 DVOŘÁK, Petr. Bankovníctví pro bankéře a klienty. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005, s.109-110.

9 Centrální banka, která plní funkce i obchodních bank

10 FORISKOVÁ, Dana. Základy komerčního bankovníctví: Texty pro distanční studium. Ostrava, 2008, s.1-2. Dostupné z: <http://projekty.osu.cz/pvsos/doc/bankovnictvi.pdf>

11 NEPOŽITKOVÁ, Ivana. Přejchod jednostupňového bankovního systému na dvoustupňový v České republice. POLITOLOGICA 1. 2003, s.83-97. Dostupné z: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/Veda/AUPO/AUPO_Politologica_I.pdf

Obrázek 2: Bankovní systém

Zdroj: REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.18.

1.2.2 Dvoustupňový bankovní systém

Dalším typem bankovního systému je systém dvoustupňový, kterým se práce bude nyní zabývat. Dvoustupňový bankovní systém je založen na oddělení makroekonomické funkce, kterou zabezpečuje centrální banka a mikroekonomické funkce, která je doménou obchodních (komerčních) bank. Je v něm prakticky odděleno centrální a obchodní bankovníctví a centrální banka až na výjimky neprovádí činnosti, které náleží do oblasti působení obchodních a dalších bank.^{12,13}

System je typický v tržních ekonomikách moderních demokratických států. Dvoustupňový bankovní systém je založen na existenci jednoho orgánu, který zajišťuje měnové a cenové záležitosti, většinou je touto činností pověřena centrální banka a ostatní bankovní subjekty vykonávají funkce komerční.¹⁴

Centrální banka ve dvoustupňovém bankovním systému zaujímá významné místo. Jejím hlavním cílem je zabezpečit stabilní měnový vývoj a dále zajistit efektivní, bezpečný, spolehlivý a důvěryhodný bankovní systém v zemi. Její postavení, funkce a cíle jsou odlišné od obchodních bank. Centrální banka zejména neúvěruje podnikatelský sektor a neřídí přímo

¹² FORISKOVA, Dana. *Základy komerčního bankovníctví: Texty pro distanční studium*. Ostrava, 2008, s.1-2. Dostupné z: <http://projekty.osu.cz/pvsos/doc/bankovnictvi.pdf>

¹³ DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005, s.108-109.

¹⁴ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, s.88.

činnost obchodních bank. Centrální banka pouze stanovuje pravidla vstupu do bankovníctví a pravidla obezřetného chování.¹⁵

Obchodní a další banky podnikají s penězi za účelem dosažení zisku, v jasně definovaném rámci, který je dán bankovními regulacemi a pravidly obezřetného podnikání bank. Jejich činnost není řízena žádnými z centra rozepsanými plány. Banky jsou v podstatě zcela samostatné při vlastním rozhodování. To má za důsledek, že činnosti a výsledky hospodaření ovlivňují jejich existenci, včetně možného úpadku.¹⁶

Dvoustupňové bankovní systémy jsou také charakteristické vyšším počtem obchodních a dalších bank s různým zaměřením. Tento bankovní systém funguje v rámci zemí Evropské unie (EU) a také v České republice (ČR).

Dvoustupňové bankovní systémy lze dělit díky velké škále rozdílů na mnoho způsobů. Jedno ze základních dělení je dle poskytování bankovních služeb na bankovníctví univerzální a specializované:¹⁷

- specializovaný bankovní systém – systém, kde jsou striktně oddělovány činnosti obchodního a investičního bankovníctví.

Obchodní banky přijímají depozita, poskytují úvěry či zprostředkovávají platební styk. Nesmějí provádět operace s akciemi a některými dalšími cennými papíry na vlastní účet.

Investiční banky se specializují na obchody s cennými papíry a operace s nimi a nesmí přijímat primární vklady od veřejnosti.

Toto rozdělení je dáno příslušnými zákony a je spojeno především s Japonskem a do roku 1999 bylo využíváno i ve Spojených státech amerických;

- univerzální bankovní systém – existují zde banky, které mohou vykonávat obě činnosti, kromě emise bankovek. V rámci dané instituce jsou ovšem tyto činnosti přísně oddělovány z důvodu účinnější regulace a se záměrem chránit vkladatele a celkovou stabilitu celého bankovního systému.

Obchodní banky vykonávají operace s cennými papíry bez větších omezení. Investiční banky přijímají primární vklady od veřejnosti. Jinými slovy – jedná se pak o univerzální banky s tím, že hlavní část své činnosti mohou směřovat ke sběru vkladů a

15 NEPOŽITKOVÁ, Ivana. Přechod jedinstupňového bankovního systému na dvoustupňový v České republice. *POLITOLOGICA* 1. 2003, s. 83-97. Dostupné z: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/Veda/AUPO/AUPO_Politologica_I.pdf

16 REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.19.

17 FORISKOVA, Dana. *Základy komerčního bankovníctví: Texty pro distanční studium*. Ostrava, 2008, s.1-2. Dostupné z: <http://projekty.osu.cz/pvsos/doc/bankovnictvi.pdf>

poskytování úvěrů nebo k investičním činnostem. Tento systém funguje i v ČR a jeho zákonná úprava je spojena se zeměmi EU.^{18,19}

1.3 Základní funkce bank

V této podkapitole budou postupně představeny základní funkce bank.

Jako hlavní činnost bank lze označit operace a obchody s penězi. Peníze jsou spojeny s existencí a fungováním bank. V každé ekonomice existuje v dané chvíli dočasně volná kupní síla u jedné části subjektů a u druhé části subjektů dočasný nedostatek peněžních prostředků. Banky proto přijímají dočasně volné peněžní zdroje a redistribuují je, stávají se tedy prostředníky mezi nabídkou peněžních úspor a poptávkou po nich.

Úloha bank v tržní ekonomice je různorodá a v různých směrech nezastupitelná. Za hlavní funkce banky jsou považovány následující:

- **finanční zprostředkování** - banka je nejdůležitější instituce finančního zprostředkování. Zajišťuje přesun kapitálu od jednotek, které disponují dočasně volným kapitálem k jednotkám, které jsou v deficitu. Jak bylo zmíněno výše, banky fungují na ziskovém principu, jinými slovy, snaží se manipulovat se svými zdroji tak, aby byly umístovány tam, kde to přinese nejvyšší zhodnocení k dané míře rizika, aby zhodnocení bylo co nejefektivnější;²⁰
- **emise bezhotovostních peněz** - centrální banka je jediná instituce v daném státě, která má právo emitovat hotovostní peníze, avšak rozhodující část emise peněz – bezhotovostní peníze emitují ostatní (univerzální, komerční) banky prostřednictvím poskytování úvěrů;
- **provádění platebního styku** - efektivní platební styk je základní podmínka pro fungování tržní ekonomiky. Banky tím, že vedou účty pro své klienty, mohou provádět jejich vzájemné platby bezhotovostním převodem na jejich účtech, bez potřeby převodu hotovosti;
- **zprostředkování finančního investování** - banky svým klientům zajišťují emisi cenných papírů, ale také zprostředkovávají jejich nákupy, případně úschovu a správu aktiv.²¹

18 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.19-20.

19 FORISKOVA, Dana. Základy komerčního bankovníctví: Texty pro distanční studium. Ostrava, 2008, s.1-2. Dostupné z: <http://projekty.osu.cz/pvsos/doc/bankovnictvi.pdf>

20 DVOŘÁK, Petr. Bankovníctví pro bankéře a klienty. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005, s.31.

21 REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, s.87.

Po seznámení se s funkcemi bank bude nyní představena instituce, která je ve výkonu dohledu nad bankami v ČR stěžejním prvkem.

1.4 Česká národní banka

Česká národní banka (ČNB) je dle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem v ČR. ČNB uskutečňuje dohled nad bankovním sektorem, družstevními záložnami, kapitálovým trhem, pojišťovnictvím, penzijními společnostmi, fondy penzijních společností, směnárny a dohled nad institucemi v oblasti platebního styku. Vymezuje pravidla, která chrání stabilitu bankovního sektoru, kapitálového trhu, pojišťovnictví a sektoru penzijních fondů. Důkladně reguluje, dohlíží a je-li zapotřebí, postihuje nedodržování stanovených pravidel.²²

Podle článku 98 Ústavy ČR a v souladu s primárním právem EU je hlavním cílem činnosti ČNB péče o cenovou stabilitu. „*Dosažení a udržení cenové stability, tj. nízkoinflačního prostředí v ekonomice, je trvalým přispěvkem centrální banky k vytváření podmínek pro udržitelný hospodářský růst*“²³. ČNB zároveň určuje měnovou politiku, vydává bankovky a mince, řídí a dohlíží na peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank ČNB se také stará o finanční stabilitu a bezpečné fungování finančního systému v ČR a současně za tímto účelem vytváří makrobezpečnostní politiku tak, že identifikuje rizika ohrožení stability finančního systému a přispívá k jeho odolnosti.²⁴

Pro fungování ekonomiky jsou důvěryhodnost a stabilita bankovního sektoru nejdůležitější. Pro získání důvěryhodnosti a stability bankovního sektoru nelze spoléhat pouze na tržní mechanismy, je nutné proto činnosti úvěrových institucí regulovat prostřednictvím omezujících a příkazujících pravidel, zejména pak v podobě právních předpisů.

Důležitou činností je poté provádět dohled nad bankami a ověřovat, zdali jsou nastavená pravidla dodržována a v případě jejich porušení, zda jsou vyvozovány důsledky z jejich porušení. Dohled nad úvěrovými institucemi je neméně důležitou součástí péče o stabilitu finančního systému a jeho bezpečný a plynulý rozvoj v ČR. Zejména se jedná o podporu zdravého rozvoje, tržní disciplíny a konkurenceschopnosti úvěrových institucí, předcházení systémovým krizím a posilování důvěry v bankovní systém.

22 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Dohled nad úvěrovými institucemi. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/index.html

23 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. O ČNB. [online]. 2003-2014 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/

24 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Dohled nad finančním trhem. [online]. 2003-2014 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/

Bankovní dohled v ČR je vykonáván ČNB, jeho práva a povinnosti jsou vymezena v zákoně o ČNB a v zákoně o bankách.

Dle těchto zákonů bankovní dohled resp. ČNB:²⁵

- vydává bankovní licence, rozhoduje o zavedení nucené správy a odnětí bankovní licence,
- vydává opatření a vyhlášky definující pravidla obezřetného podnikání bank,
- monitoruje činnost bank, poboček zahraničních bank a družstevních záložen,
- provádí kontroly v bankách,
- vydává předchozí souhlasy podle zákona o bankách,
- ukládá opatření k nápravě a sankce za zjištěné nedostatky v činnosti bank.

Bankovní dohled se snaží vhodnými opatřeními usměrňovat činnosti banky tak, aby nedocházelo k činnostem, které by mohly ohrozit zájmy klientů a stabilitu bankovního systému jako celku.

ČNB se podílí na plnění cílů a úkolů Evropského systému centrálních bank, neboť je jeho součástí, taktéž je součástí Evropského systému dohledu nad finančními trhy a spolupracuje s Evropskou radou pro systémová rizika a evropskými orgány dohledu nad finančními trhy.²⁶

Vzhledem k tomu, že se tato práce zaměřuje také na oblast EU, je proto velmi důležité v krátkosti představit významnou instituci, která patří k jednému z důležitých pilířů institucionálního rámce EU.

1.5 Evropská centrální banka

Evropská centrální banka (ECB) sídlící ve Frankfurtu nad Mohanem je centrální bankou pro země eurozóny^{27, 28}. ECB má právní subjektivitu podle mezinárodního veřejného práva. Hlavní úlohou ECB je řízení měnové politiky. ECB společně s národními centrálními bankami zemí

25 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Pravomoci bankovního dohledu. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/pravomoci_bd.html

26 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Pravomoci bankovního dohledu. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/pravomoci_bd.html

27 členské státy používající jednotnou měnu euro - Belgie, Estonsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko

28 DĚDEK, Oldřich. Členské státy eurozóny. In: Ministerstvo financí ČR [online]. 2014, 5.1.2015 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/clenske-staty-eurozony>

eurozóny tvoří Eurosystem²⁹. Současně ECB tvoří, společně s národními centrálními bankami členských zemí EU, Evropský systém centrálních bank (ESCB)³⁰.

Hlavními úkoly ECB jsou:³¹

- stanovovat hlavní úrokové sazby v eurozóně a kontrolovat množství peněz v oběhu,
- spravovat devizové rezervy eurozóny,
- povolovat centrálním bankám v zemích eurozóny vydávat eurobankovky,
- sledovat vývoj cen a hodnotit možná rizika pro cenovou stabilitu,
- pomáhat dohledu orgánů členským státům nad finančními trhy a institucemi,
- pomáhat bezproblémovému fungování platebního styku.³²

Dle Smlouvy ESCB „*přispívá k řádnému provádění opatření, která přijímají příslušné orgány v oblasti dohledu nad úvěrovými institucemi a stability finančního systému*“³³ Tento cíl ESCB provádí třemi způsoby:

- sleduje a hodnotí finanční stabilitu v eurozóně a celé EU a tím podporuje obdobné činnosti, které na národní úrovni vykonávají centrální banky a orgány dohledu;
- vykonává činnost poradního orgánu při vypracovávání a přezkoumávání regulačních a dozorčích požadavků určených finančním institucím;
- podporuje spolupráci mezi centrálními bankami a orgány dohledu v oblastech společného zájmu (např. řešení finančních krizí).³⁴

ECB od listopadu 2014, společně s příslušnými vnitrostátními orgány, je odpovědná za obezřetnostní dohled nad úvěrovými institucemi v eurozóně a zúčastněných členských státech mimo eurozónu, v rámci nově jí svěřených pravomocí jednotného mechanismu dohledu.³⁵ ECB tak přispívá k bezpečnosti a odolnosti bankovního systému a stabilitě finančního

29 Systém centrálních bank států eurozóny

30 Vznikl v souladu s Maastrichtskou smlouvou a Statutem ESCB a ECB.

31 EVROPSKÁ UNIE. Evropská centrální banka. [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/ecb/index_cs.htm

32 EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. ECB, ESCB a Eurosystem. [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.cs.html>

33 EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. Evropská Centrální banka, Eurosystem, Evropský systém centrálních bank. [online]. 2009 [cit. 2015-04-24]. ISBN 978-92-899-0385-1. s.30. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/escb_cs_webcs.pdf

34 EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. Evropská Centrální banka, Eurosystem, Evropský systém centrálních bank. [online]. 2009 [cit. 2015-04-24]. ISBN 978-92-899-0385-1. s.30-31. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/escb_cs_webcs.pdf

35 DĚDEK, Oldřich. Odstartoval jednotný mechanismus dohledu. In: Zavedení eura v České republice [online]. 2014 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/narodni-koordinacni-skupina/tiskove-centrum/aktuality/2014/odstartoval-jednotny-mechanismus-dohledu-2423>

systemu v rámci EU a každého zúčastněného členského státu.³⁶ Bližší informace, o nově svěřených úkolech ECB, budou představeny v kapitole 4.2.

³⁶ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. Náplň činnosti. [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/mission_eurosys.cs.html

2 REGULACE A DOHLED BANK

Protože diplomová práce pojednává o regulaci bankovního sektoru, bude tato kapitola blíže zaměřena právě na problematiku regulace a dohledu v bankovním sektoru. Nejprve bude v podkapitole 2.1 vysvětleno, co je vlastně podstatou regulace a bankovního dohledu. V podkapitole 2.2 budou představeny způsoby dohledu bank. Dále budou uvedeny cíle regulace a dohledu bank v podkapitole 2.3. V podkapitole 2.4 budou rozebrány důvody existence regulace a dohledu bank. V dalších podkapitolách budou postupně představeny asymetrické informace, negativní externality, pokles zprostředkování a měnová politika. V následující podkapitole 2.9 budou přiblíženy součásti regulace a dohledu bank. V poslední podkapitole 2.10 bude představen Basilejský výbor pro bankovní dohled.

Bankovníctví vždy bylo a dále zůstává vysoce regulovanou oblastí a činností. Tento fakt je zdůvodňován jak významem stability bankovního sektoru pro stabilitu ekonomiky jako celku, tak specifícností bankovní činnosti, tedy zejména tím, že banky primárně hospodaří s cizími zdroji.³⁷ Bližší důvody regulace budou objasněny v kapitole 2.4.

Hlavním cílem bankovní regulace a dohledu není zamezovat pádu jednotlivých bank, či chránit jednotlivé střadatele, ale chránit stabilitu celého bankovního systému, jinak řečeno jedná se o minimalizaci systémového rizika. Ochrana střadatelů, či předcházení pádu významných bank může být cílem pouze v rámci plnění cílů primárních.³⁸

Regulaci a dohled bank je možné společně s měnovou politikou označit za jednu z nejdůležitějších činností centrálních bank v tržních ekonomikách.

Nástroji regulace jsou především zákony, vyhlášky a jiné obecně závazné předpisy.³⁹

Stát musí do ekonomiky zasahovat, neboť trhy nefungují dokonale. Nedostatky trhu, resp. tržní selhání, lze označit za důvody zavedení bankovní regulace a nezbytnosti veřejných zásahů. Regulatorní zásahy představují tržní selhání typu informační asymetrie a existence externalit. Externality vznikají, když ekonomické aktivity ovlivňují pozitivně či negativně ostatní tržní účastníky. Právě informační asymetrie a negativní externality jsou zásadní činitelé, které ospravedlňují regulaci bankovního sektoru.⁴⁰

37 POLOUČEK, Stanislav. Bankovníctví. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xvii, s.443.

38 MEJSTŘÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. Základní principy bankovníctví. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2008, s.166.

39 JENÍK, Ivo. Dohled a regulace finančního trhu. Vyd. 1. Praha: Všechno, 2011, s.24.

40 JUROŠKOVÁ, Lenka. Bankovní regulace a dohled. Praha: Auditorium, 2012. s.18.

2.1 Podstata regulace a bankovního dohledu

Regulace a dohled představují velice úzce provázané a vzájemně související činnosti, avšak nelze je zaměňovat. Jedná se totiž o činnosti, které mohou vykonávat různé instituce a k jejich provádění se využívají různé nástroje. Avšak všeobecně platí, že regulace a dohled musí být vždy propojeny a uplatňovány společně. Regulaci množství peněz v ekonomice není možné realizovat bez regulace institucí, které tak podstatnou část tohoto množství produkují.⁴¹

Revenda vymezuje regulaci bank a dohled následovně: „*Regulací bank se rozumí koncipování a prosazování podmínek, pravidel a rámce činnosti bankovních institucí v dané ekonomice.*

Bankovní dohled představuje kontrolu dodržování pravidel činnosti, včetně stanovení sankcí při neplnění pravidel.“⁴²

Jak bylo zmíněno výše, tak bankovní regulace a dohled jsou spolu úzce spojeny, avšak využívají rozdílné nástroje a mohou být svěřeny různým institucím.

Bankovní regulaci vykonává centrální banka, nebo ji provádí centrální banka společně s dalšími pověřenými institucemi dle specifických podmínek dané země a to prostřednictvím opatření, směrnic, vyhlášek, atd.

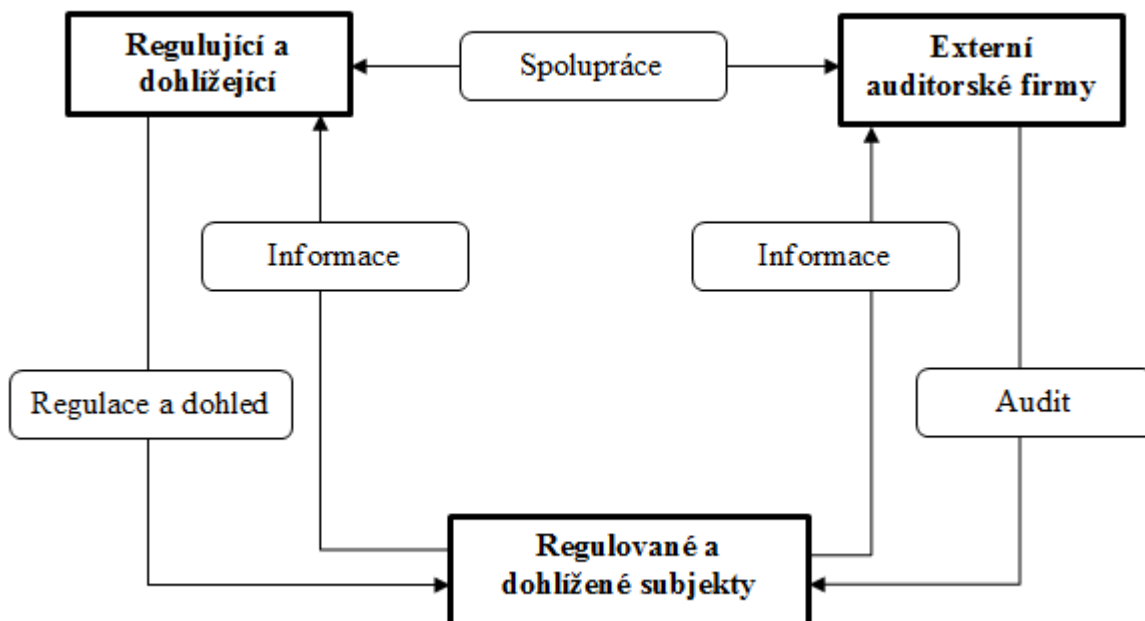
Dodržování stanovených pravidel je nutno kontrolovat, což je náplní dohledu. Na bankovním dohledu se podílí jak centrální banka, další pověřené instituce dohledu, tak zároveň externí auditorské firmy a orgány interního auditu bank.⁴³

Na procesu regulace a dohledu bank se podílejí tři skupiny subjektů, jejichž vzájemné vztahy jsou ilustrovány na obrázku č. 3.

41 REJNUŠ, Oldřich. Finanční trhy. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, s.698.

42 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.98.

43 PÁNEK, Dalibor. Bankovní regulace a dohled. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. Distanční studijní opora. s.16.

Obrázek 3: Subjekty regulace

Zdroj: REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.98.

Výše zmíněné vazby procesu regulace budou následně vysvětleny:⁴⁴

- regulující a dohlížející subjekty - v postavení regulujících subjektů vždy vystupují centrální banky, buď jako jediné instituce nebo spolupracujícími s dalšími regulátory. Na dohledu se centrální banky alespoň podílejí. Co se týká poboček zahraničních bank, tak dohled může realizovat příslušná instituce z té země, kde má banka hlavní sídlo, a to zpravidla ve spolupráci s institucí dohledu hostitelské země;⁴⁵
- regulované subjekty – do této kategorie spadají všechny instituce s bankovní licenci. Patří sem obchodní banky, pobočky zahraničních bank působící na daném území a mezinárodní holdingové společnosti. Jedná-li se o mezinárodní subjekt, spolupracují na jeho dohledu a regulaci všechny zúčastněné regulující subjekty;⁴⁶
- externí auditorské firmy – hlavní úkol těchto firem spočívá zejména v prověřování pravdivosti, správnosti a úplnosti dokumentů. Kontrolují účetní závěrky a výroční zprávy bank. Přezkoumávají úplnost, správnost a průkaznost vedení účetnictví

44 REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.98-99.

45 REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, s.247.

46 KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xix, s.39-40.

příslušné banky a také se vyjadřují k úrovni řízení rizik bankou. Vedení banky zodpovídá za konečnou pravdivost, správnost a úplnost informací. Zprávy o auditu by měly být k dispozici nejen představitelům bankovního dohledu a členům vedení bank, ale také držitelům cenných papírů bank, vkladatelům a dalším klientům.

Tyto firmy úzce spolupracují s regulujícími subjekty. Nutno však podotknout, že i přesto, že se jedná o auditorské firmy, tak za případné nesrovnalosti stále zodpovídá a je zodpovědná příslušná banka.⁴⁷

Výsledek externího auditu může mít čtyři následující podoby:⁴⁸

- výrok bez výhrad – auditor potvrzuje, že nemá žádné námitky k pravdivosti, správnosti a úplnosti účetních výkazů a zároveň nemá žádné pochyby o způsobilosti banky pokračovat nadále v konání činnosti v dohledné budoucnosti (minimálně jeden rok);
- výrok s výhradou – auditor nemá žádné pochybnosti o schopnosti banky pokračovat v činnosti v blízké budoucnosti, ale zároveň upozorňuje, že neměl možnost dostatečně přezkoumat všechny nezbytné skutečnosti nebo nesouhlasí s některými účetními výkazy;
- záporný výrok – auditor vyjadřuje zásadní nejistotu či nesouhlas k úplnosti, průkaznosti a správnosti účetnictví a nemůže tak potvrdit, že u něj nevyvstaly žádné pochybnosti o schopnosti banky pokračovat v činnosti v dohledné budoucnosti;
- odmítnutí výroku – auditor má tak velkou nejistotu, nebo u něj ze strany banky došlo k takovému omezení činnosti, že se k úplnosti, průkaznosti a správnosti účetnictví nemůže vyjádřit.

Výsledek auditu v obecnější a stručné podobě je povinně uváděn ve výroční zprávě banky. Podrobný výsledek je součástí zprávy vedení, kterou dostávají k dispozici vrcholné orgány banky a instituce dohledu, včetně centrální banky.

2.2 Způsoby dohledu bank

Tato podkapitola bude pojednávat o způsobech dohledu nad bankami.

47 KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xix, s.39-40.

48 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.99.

Dohled bank se specializuje na kontrolu dodržování základních pravidel činností těchto institucí. Současně souvisí i s hodnocením situace banky při rozhodování věřitele poslední instance o poskytnutí pomoci. Kontroluje výpočty pojistného, pojistných náhrad a zhodnocení dalších záležitostí u pojištění vkladů. Bankovní dohled vykonává dohlížecí činnost dvěma základními způsoby a to dohledem na dálku nebo dohledem na místě. Způsob výkonu dohledu je vybírán vždy s ohledem na daný konkrétní případ. Činnost dohledu je systematicky rozvržena a je vykonávána v souladu s interními postupy zabezpečujícími její vnitřní konzistentnost.^{49,50}

Bližší vysvětlení variant dohledu je následující:⁵¹

- **dohled na dálku** (off-site examinations), neboli monitorování spočívá v tom, že orgán dohledu monitoruje činnost bank na základě všech dostupných informací a to konkrétně tak, že přezkoumává výkazy, které mu banky pravidelně poskytují. Banky zasílají zejména podrobnou bankovní bilanci, výkaz zisků a ztrát a údaje o podrozvahových položkách. Na základě dostupných informací je každá banka pravidelně analyzována a hodnocena dle jednotlivých kritérií. Na základě výsledků zmiňovaných analýz je plánován další způsob monitoringu banky, dohlídky na místě, opatření k nápravě, atd.

Mezi hlavní výhody tohoto dohledu patří nízké náklady a nepřetržité získávání průběžných informací o aktuální situaci v bance. Za velkou nevýhodu dohledu na dálku je považována pochybnost o úplnosti a správnosti údajů a prakticky nerealizovatelnost získat podrobnější názor na situaci příslušné banky. Jen obtížně lze vypátrat podvody a zneužití.

Tohoto dohledu lze dlouhodoběji využívat pouze u bezproblémových bank, nelze ho totiž aplikovat k získávání nekvantifikovatelných údajů, z tohoto důvodu je považován spíše jako orientační, naproti tomu;

- **dohled na místě** (on-site examinations), se využívá pro kontrolní činnost probíhající přímo v bance. Jeho použití slouží zejména pro aktuální a detailnější informace o bankách. Tento dohled dominuje zejména u problémových bank, u kterých může nabýt i podoby nepřetržitého dohledu. V období dvou až tří let se aplikuje také u bezproblémových bank. Díky němu lze získat podrobný souhrn

49 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Strategie České národní banky v oblasti dohledu. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/strategie_dohledu.html

50 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.101-102.

51 PÁNEK, Dalibor a Ivana VALOVÁ. Bankovní regulace a dohled. Vyd. 2., přeprac. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s.23-24.

informací o činnostech banky. Je specializován na prověřování poctivosti, správnosti a úplnosti příslušných výkazů. Prostřednictvím dohledu na místě lze kontrolovat zajišťování úvěrů, adekvátnost prováděných operací, informační toky banky, organizační strukturu, pravomoci a odpovědnost, atd.

Mezi hlavní nedostatky této varianty dohledu patří zastarávání získaných údajů a vysoké náklady s ním spojené. Výrazně vyšší náklady se stávají hlavním limitujícím faktorem četnosti jeho provádění. Další nevýhodou je nedostatek kvalifikovaných pracovníků dohledu.⁵²

Výsledky výše zmiňovaných způsobů dohledu jsou využívány k celkovému srovnání a zhodnocení jednotlivých bank. K nejnámějším, mezinárodně standardně využívaným metodám hodnocení bank se řadí metoda CAMELS.

Metoda vypovídá o stavu banky v oblastech dle jednotlivých písmen názvu - Capital (kapitál), Assets (aktiva), Management (řízení), Earnings (výnosy), Liquidity (likvidita), Sensitivity (riziková citlivost).⁵³

V oblasti kapitálu je posuzována celková finanční síla banky a je realizováno srovnání bank v oblastech kapitálu a jeho poměru vůči aktivům společnosti. V souvislosti s hodnocením kvality aktiv se pozornost věnuje zejména úvěrovému portfoliu, kde je sledována bonita klientů. Dosažená úroveň řízení je hodnocena na základě znalostí, zkušeností, kompetentnosti a profesionality vedoucích pracovníků na základě kontrolního interně používaného informačního systému. V rámci hodnocení kvality výnosů jsou výnosy sledované banky porovnávány s jinými bankami a schopnost reakce na měnící se ekonomické podmínky. V oblasti hodnocení likvidity se ČNB zaměřuje zejména na stabilitu vkladů, na přístup k dodatečným zdrojům, rozsah souladu lhůt splatnosti jednotlivých aktiv a pasiv. A poslední oblast riziková citlivost se zaměřuje na kvalitu metod řízení rizik, schopnost managementu identifikovat, měřit a sledovat vývoj rizikových expozic.

Metoda CAMELS je také využívána k budoucím předpovědím vývoje dané banky.^{54,55}

2.3 Základní cíle regulace a dohledu bank

V této podkapitole budou představeny základní cíle regulace a dohledu bank.

52 KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xix, s.64-65.

53 PÁNEK, Dalibor a Ivana VALOVÁ. Bankovní regulace a dohled. Vyd. 2., přeprac. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s.24.

54 JUROŠKOVÁ, Lenka. Bankovní regulace a dohled. Praha: Auditorium, 2012. s.31-32.

55 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Metody bankovního dohledu. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/metody_bank_dohledu.html

Při uskutečňování základních cílů ekonomického vývoje patří systém regulace a dohledu bank k důležitým elementům makroekonomické politiky.

Mezi důležité komponenty makroekonomické politiky se řadí fiskální a měnová politika, jejichž prostřednictvím musí být zajišťovány makroekonomická rovnováha a stabilita, efektivnost, bezpečnost a důvěryhodnost finančního systému.

2.3.1 Cíle regulace a dohledu bank

Konkrétní cíle regulace a dohledu bank je možné upřesnit do níže uvedených šesti bodů:

- podpora efektivního provádění měnové politiky - vhodně vymezenými základními pravidly činnosti bank lze zabezpečit dostatečnou zvyšující se úroveň účinnosti měnové politiky;
- zajištění spolehlivosti, důvěryhodnosti a bezpečnosti bankovního systému v ekonomice - pokud bankovní systém není dostatečně zdravý, dochází v ekonomice k závažným problémům ve zprostředkování finančních toků, v redistribuci volných peněžních úspor a v jejich efektivní alokaci. Tyto problémy mají v konečném důsledku negativní dopad na celkový ekonomický růst;⁵⁶
- podpora efektivního fungování bankovního systému - efektivní vývoj ekonomiky jde ruku v ruce s fungováním bank. Pokud má problém banka, má problém i celá ekonomika, je proto velmi důležité, aby pravidla a rámce činností bank byly nastavovány tak, aby pomáhaly zdravému vývoji bankovního systému, byly zachovány požadavky na ochranu bankovních klientů, a aby pravidla nebránila efektivnímu vývoji v bankovní sféře;⁵⁷
- zajišťování potřebných informací pro investory – při rozhodování o svých financích musí mít investoři, jak vkladatelé, tak akcionáři, popřípadě i dlužníci, informace o bance na určité úrovni. Z tohoto důvodu existuje povinnost bank zveřejňovat informace o svém hospodaření, apod. Bez zveřejňování informací by rozhodování investorů bank bylo velmi nesnadné a dosti rizikové. Neméně důležitá je i nezbytnost ověření informací nezávislými auditory;
- zajišťování základní úrovně ochrany investorů - jisté bezpečnostní záruky jsou nezbytné pro vkladatele bank, jež musí být jistěny bezpečnostními zárukami, neboť nikdy nebudou mít všechny potřebné informace, díky nimž by dospěly k takovému

⁵⁶ REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.101-102.

⁵⁷ PÁNEK, Dalibor a Ivana VALOVÁ. Bankovní regulace a dohled. Vyd. 2., přeprac. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s.24.

rozhodnutí, které by jim napovědělo, do které banky své finance uložit a jaká banka je pro ně naopak rizikovou;

- zajišťování základní úrovně ochrany bankovního systému před nekalými praktikami - investoři potřebují alespoň základní úroveň ochrany před transakcemi typu praní špinavých peněz, zneužívání důvěrných informací a podobných aktivit, aby důvěryhodnost bankovního systému nebyla oslabena.⁵⁸

Blíže se problematikou pojištění vkladů a věřitelem poslední instance bude práce zabývat v kapitole 2.9.

2.4 Důvody existence regulace a dohledu bank

V této kapitole je nutné rozebrat, proč vlastně jsou bankovní regulace a dohled tak důležitým procesem.

Banky se řadí k institucím, jež jsou nejvíce regulované. Tento fakt byl již zmíněn, avšak proč tomu vlastně vůbec je? Je to díky specifčnosti bank z hlediska předmětu jejich činnosti. Činnost, kterou banky vykonávají, se zcela odlišuje v porovnání s činnostmi nebankovních institucí. Specifčnost bankovních institucí je nastíněna v následujících bodech:⁵⁹

- **emise bezhotovostních peněz** – poskytováním úvěrů nebankovním subjektům obchodní banky emitují do oběhu bezhotovostní peníze, které tak zásadně ovlivňují makroekonomickou veličinu množství peněz v oběhu. To je ten zásadní důvod, proč je nezbytné, aby banky podléhaly přísnější regulaci a dohledu;
- **provádění platebního styku** – banky zabezpečují rozhodující podíl platebního styku. Platební styk je velmi důležitý pro chod každé ekonomiky. Z tohoto důvodu je nutné vymezit jasná pravidla jeho fungování a ochrany. Nastavit pravidla ochrany před užíváním nelegálních praktik apod.;
- **významná převaha cizích finančních zdrojů oproti zdrojům vlastním** – banky využívají ke své činnosti zejména peníze svěřené a nakládání s nimi by rozhodně nemělo být pouze dle jejich uvážení, jelikož případné ztráty by nesli vkladatelé, ti kteří za ně nemohou. To by vedlo ke snížení celkové důvěry v bankovní systém a subjekty na finančním trhu by začaly preferovat jiné, bezpečnější formy peněžních úspor jako například hotovostní transakce. Ve výsledku by to směřovalo ke snížení peněžních úspor v bankách. Banky by následně měly omezenější přístup

⁵⁸ REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.104-105.

⁵⁹ PÁNEK, Dalibor a Ivana VALOVÁ. Bankovní regulace a dohled. Vyd. 2., přeprac. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s.28.

k poskytování svých obchodů a došlo by tak ke zpomalení celkového ekonomického růstu. V bankovním systému je proto zapotřebí nastavit základní pravidla ochrany před ztrátami vkladatelů a zmírnit případné ztráty povinným pojištěním vkladů;

- **specifická časová struktura bankovních aktiv a pasiv** – banky mají v aktivech znatelně vyšší podíl střednědobých a dlouhodobých aktiv, se kterými se většinou i obtížně obchoduje. Naopak v pasivech je vyšší podíl v krátkodobých pasivech. Z tohoto důvodu je důležité vymezit vazby mezi aktivy a pasivy bank a dohlížet na jejich dodržování;⁶⁰
- **závažné důsledky úpadků bank** – pro ekonomiku úpadek banky znamená závažnější důsledek než úpadky jakéhokoliv jiného podnikatelského subjektu. Čím je banka větší, tím představuje vyšší riziko. Úpadky velkých bank znamenají ohrožení stability celého bankovního sektoru. Došlo by ke snížení důvěryhodnosti bankovního systému jako celku. Vhodným pojmenováním je přístup „Too big to fail“⁶¹. Jedná se o to, že bankrot velké banky by ohrozil celý ekonomický systém. Centrální banka se proto zaručí za dluhy banky, neboť náklady na pomoc bance budou nižší než případné celospolečenské náklady jejího bankrotu. Avšak zde se naskýtá riziko velkých bank přebírat nadměrná rizika, neboť mají představu, že v případě potřeb jim centrální banka podá pomocnou ruku. Cílem bankovní regulace a dohledu je zajistit stabilní bankovní systém;⁶²
- **oligopolní odvětví s vysokou ziskovostí** – bankovníctví patří do odvětví s vysokou mírou ziskovosti. Systém regulace a dohledu musí stanovovat podmínky vstupu do bankovníctví, pravidla pro rizikovost bankovních obchodů a stabilitu bank, aby nedocházelo k pronikání subjektů do bankovníctví s jediným cílem rychlého nabytí zisku a v případě neúspěchu rychlého opuštění bankovní sféry;⁶³
- **potencionálně vysoká ziskovost** - potencionální ziskovost bank a tvrdá konkurence v oblasti bankovního oligopolu mohou vést k neúměrné rizikovosti bankovních operací. Regulace a dohled mají proto za úkol omezovat nadměrnou ziskovost a snižovat negativní dopady spojené s tvrdostí konkurence.^{64,65}

60 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.364-365.

61 Příliš velký na to aby padnul

62 PÁNEK, Dalibor a Ivana VALOVÁ. Bankovní regulace a dohled. Vyd. 2., přeprac. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s.28.

63 PÁNEK, Dalibor. Bankovní regulace a dohled. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. Distanční studijní opora. s.20.

64 REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, s.263-264.

2.5 Asymetrie informací

Na informační asymetrii je možné nahlížet jako na podstatný argument, jež přispívá k nutnosti regulace a dohledu bank.⁶⁶ Jedna strana má větší množství informací než druhá a to jí dává výsadní právo v rozhodování, tak nějak by se dala označit informační asymetrie.⁶⁷

Asymetrie informací v bankovním sektoru nastává v situaci, kdy:

- subjekty bankovního trhu mají k dispozici odlišné informace o podmínkách kontraktu, který uzavírají, nebo;
- určité skupiny účastníků trhu mají nestejný objem či kvalitu informací o podmínkách trhu.

V obou výše zmiňovaných případech existuje určitá informační výhoda jedněch účastníků trhu oproti druhým. Výsledkem pak je, že ekonomické transakce některých účastníků trhu mohou být neefektivní, zároveň však jiní účastníci mohou své informační výhody využít na úkor ostatních účastníků.⁶⁸ Bankovní trh tak působením asymetrických informací směřuje k méně efektivní alokaci zdrojů než by vedl v prostředí bez asymetrických informací. Důsledky asymetrických informací se pak projevují morálním hazardem a nepříznivým výběrem, jež budou dále objasněny v podkapitole 2.9.3.⁶⁹

V bankovním sektoru je informační asymetrie velmi značná. Klienti bank nemají dostatek informací k tomu, aby mohli posoudit zdraví banky. Uložení vkladů se tím pádem pro klienty stává vysoce rizikové.⁷⁰

Na následujícím obrázku č. 4 je zobrazeno, kdo má k dispozici největší množství informací o příslušné bance. Členové nejvyššího vedení banky, dozorčí rada a největší vlastníci banky jsou na vrcholu obrazce. O patro níže, tedy na druhém místě, jsou centrální banka, instituce dohledu a externí auditorské firmy. Třetí místo zaujímají další banky, které informace o té které bance získávají při transakcích na mezibankovním trhu. Jako další následují zaměstnanci banky, ministerstvo financí a nebankovní subjekty kapitálového trhu. A nejomezenější přístup k informacím získávají klienti banky, ti představují poslední bod v obráceném trojúhelníku.

65 PÁNEK, Dalibor a Ivana VALOVÁ. Bankovní regulace a dohled. Vyd. 2., přeprac. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s.28.

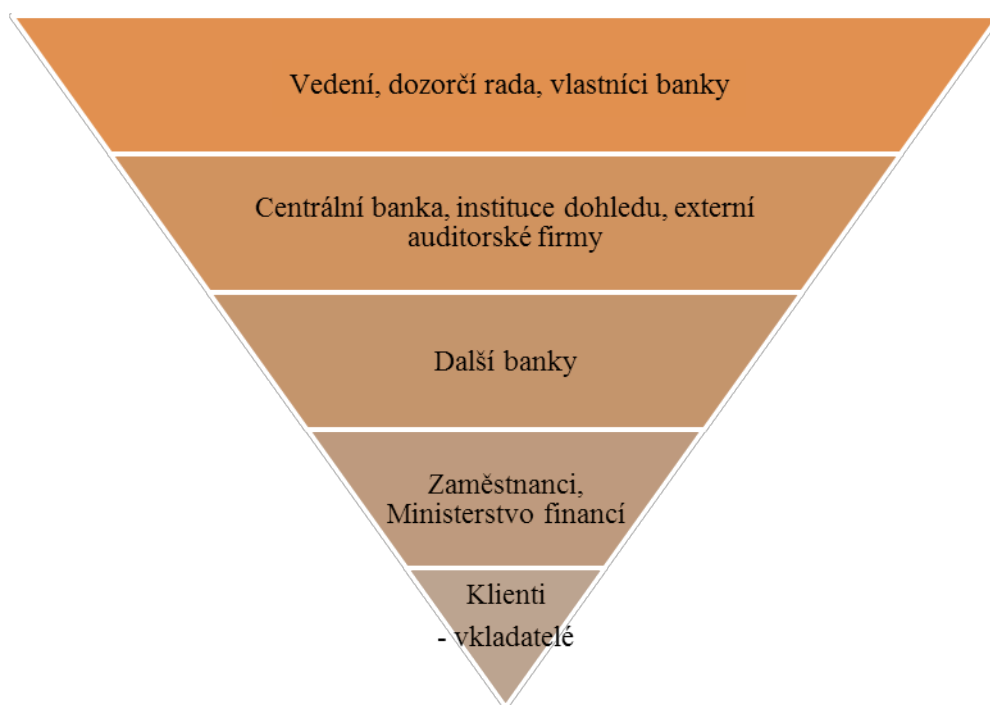
66 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s. 367.

67 PAVLÁT, Vladislav a Antonín KUBÍČEK. Regulace a dohled nad finančními trhy. 2. přeprac. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010, s.14.

68 MEJSTRÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. Základní principy bankovníctví. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2008, s.166.

69 KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xix, s.37.

70 PÁNEK, Dalibor a Ivana VALOVÁ. Bankovní regulace a dohled. Vyd. 2., přeprac. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s.30.

Obrázek 4: Přístup k informacím

Zdroj: REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.366.

Klienti banky mohou získat informace pouze z výroční zprávy banky, která obsahuje souhrnné bilance, výkaz zisků a ztrát, zprávu externího auditora, to ale není dostatečné k tomu, aby klienti mohli kvalifikovaně posoudit kvalitu banky a zejména rizikovost jejích operací.⁷¹

System regulace a dohledu bank přispívá ke zmírnění asymetrie v bankovním sektoru. Prověřuje spolehlivost informací poskytovaných bankami, povinným pojištěním vkladů zmírňuje dopady případných ztrát na vkladatele. Avšak je nutné podotknout, že ani instituce dohledu mnohdy nedokáží vždy odhalit nebezpečí úpadku banky. Naopak pokud by regulace bankovního sektoru byla uplatňována jen v mírné podobě, popřípadě kdyby neexistovala žádná regulace, tak by to mělo za následek, že do bankovního sektoru by vstupovaly i další subjekty, tím by došlo k přitvrzení konkurenčních tlaků a banky by byly nuceny samy poskytovat vkladatelům důležité a zásadní informace o jejich kvalitě, aby klienty přesvědčily o tom, že investice respektive vklad do zrovna jejich banky je to správné a bezrizikové řešení. Tento argument vede k tomu, že nynější systémy regulace a dohledu bank k asymetrii informací spíše přispívají.⁷²

71 PAVLÁT, Vladislav a Antonín KUBÍČEK. *Regulace a dohled nad finančními trhy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010, s.15.

72 REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.366.

2.6 Negativní externality

Tato podkapitola se zaměří na negativní externality, coby další neméně důležitý důvod využívání procesu regulace a dohledu nad bankami.

Negativní externality záporně ovlivňují třetí strany. Nejvíce se projevují v podobě systémového rizika neboli rizika platební neschopnosti banky. Systémové riziko patří k mimořádně nebezpečným druhům rizika možného selhání celého finančního systému. Riziko souvisí s možností neočekávané ztráty důvěry investorů ve stabilitu finančních trhů a současně s tím i v jednotlivé finanční instituce a finanční nástroje.⁷³

Úpadek jedné instituce může mít řetězový efekt na další instituce z důvodu ztráty důvěry v bankovní sektor, i tak by se dalo definovat systémové riziko. Systémové riziko vzniká v situaci, kdy neschopnost jedné banky dostát svým splatným závazkům se přenáší na další banky v systému. Především se tomu tak stane z důvodu nadměrného vybírání vkladů. Jedná se o velmi nebezpečný problém, neboť společnost může nabýt pocitu, že i další instituce mají problémy, což může spustit selhání dalších zdravých institucí. Banky jsou obzvláště náchylné na tento druh rizika, neboť většina aktiv banky je dlouhodobých a nepřiliš likvidních, zatímco pasiva v podobě vkladů klientů jsou daleko likvidnější. Pokud by došlo k tzv. "runu na banku"⁷⁴, nastal by požadavek vrácení vkladů od velkého počtu klientů najednou, tak banka bude mít problém, neboť nebude schopna uspokojit všechny klienty a dojde k jejímu úpadku. Narušení důvěry se může rychle rozšířit i na jiné banky, které žádné problémy nemají a jsou z finančního hlediska zdravé. Tímto problémem trpí všechny banky a to zejména z důvodu informační asymetrie, neboť vkladatelé nejsou schopni rozlišit mezi zdravou a nezdravou bankou. Bankovní krize se pak následně může rázem rozšířit i do jiných odvětví a do celého finančního sektoru a ve výsledku i do celé reálné ekonomiky formou krize. Systémové riziko vyvolává nežádoucí důsledky i stranám, jež nejsou účastníky systému, zejména pak daňovými poplatníky. Dochází ke snižování důvěry veřejnosti k bankovnímu systému a v konečném důsledku dochází ke snižování, nebo dokonce k přerušení toku finančních transakcí v ekonomice.⁷⁵

Bankovní regulace nemůže těmito tržním selháním zcela zabránit, avšak jisté je to, že banky drží rezervy pro případ potřeby, nicméně nikdy nebudou schopny držet rezervy tak velkého objemu, aby byly schopny vyplatit většinu nebo dokonce všechny klienty naráz.⁷⁶ Cílem

73 REJNUŠ, Oldřich. Finanční trhy. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, s.702.

74 Masivní výběry peněz jejími klienty z důvodu obav o své úspory.

75 PÁNEK, Dalibor a Ivana VALOVÁ. Bankovní regulace a dohled. Vyd. 2., přeprac. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s.30.

76 JUROŠKOVÁ, Lenka. Bankovní regulace a dohled. Praha: Auditorium, 2012. s.19.

regulace je snižování jejich výskytu a omezení jejich nepříznivých následků v případě, že tyto události nastaly.⁷⁷

2.7 Pokles zprostředkování

V této podkapitole bude představen proces poklesu zprostředkování.

Proces poklesu zprostředkování lze popsat jako situaci, která se zakládá na postupném snižování podílu bankovních institucí a vede k rostoucímu podílu nebankovních subjektů, zejména pojišťoven, penzijních fondů, investičních a podílových fondů a fondů peněžního trhu.⁷⁸ Výše zmiňované subjekty poskytují velké množství bankovních služeb včetně poskytování úvěrů a přijímání vkladů. V tomto případě však dochází k nesouladu podmínek pro činnost institucí s odlišným stupněm regulačních omezení pro bankovní a nebankovní subjekty vykonávající obdobné finanční operace. Nebankovní subjekty tak totiž získávají četné výhody v porovnání s přísně regulovanými bankovními subjekty. Na to reagují banky tak, že začínají vstupovat do produktů, které v minulosti byly ryze nebankovního charakteru, jako jsou pojištění, obchody s pohledávkami, leasingy atd. Dochází tedy k tomu, že vlivem tlaku ze strany obchodních bank je snahou regulačních institucí začít přenášet některé z povinností bankovních subjektů i na nebankovní.

Otázkou však zůstává, zdali je proces poklesu zprostředkování z makroekonomického hlediska nežádoucí, neboť konkurence nebankovních institucí může na banky vytvářet tlak na zvyšování kvality nabízených bankovních služeb klientům, což hnací silou povede banky kupředu. Nutno ještě podotknout, že pokles zprostředkování je potřeba v podmínkách současného vývoje bankovních systémů ve vyspělých zemích označit jako nevyhnutelný.^{79,80}

2.8 Měnová politika

Dalším důvodem regulace a dohledu nad bankami je problematika měnové politiky.

Měnová politika představuje regulaci množství peněz v oběhu. Aby množství peněz v oběhu mohlo být regulováno, musí být regulovány a dohlíženy i banky, které patří k institucím, které tyto peníze také emitují. Při uskutečňování regulace a dohledu bank však dochází k tomu, že začínají vznikat i nebankovní instituce, které mohou také emitovat peníze, ale zároveň nepodléhají regulaci, to ale vede ke snižování účinnosti měnové politiky. Pokud by však bankovní regulace byla úplně zrušena, účinnost měnové politiky by se také výrazně snížila,

77 KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xix, s.38.

78 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.324.

79 PÁNEK, Dalibor. Bankovní regulace a dohled. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. Distanční studijní opora. s.21.

80 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.367.

jelikož centrální banka by již nemohla regulovat množství peněz v ekonomice a tím pádem by centrální banka ztratila kontrolu nad prováděním měnové politiky. Měnová politika se tak nachází v bludném kruhu. Eventuálními východisky se mohou zdát být především:⁸¹

- sjednocování pravidel regulace a dohledu bankovních a nebankovních institucí – sjednocování by směřovalo k vyrovnávání konkurenčních podmínek, k úpravě nesrovnalostí míry regulace a dohledu, tzn. zpřísnění pravidel pro nebankovní instituce. Těmito opatřeními by se snížily stimuly pro zakládání dalších nebankovních institucí podnikajících v bankovním sektoru. V konečném důsledku by tento proces mohl zapříčinit zpomalení poklesu zprostředkování a vytvářet tak relativně výhodné podmínky pro měnovou politiku;
- striktní zákaz přijímání primárních vkladů jinými institucemi než bankami – tento zákaz redukuje pokles zprostředkování;
- alternativní přístupy měnové politiky – měnové rady a dolarizace ekonomiky;
- systém svobodného bankovníctví a soukromých peněz – jednalo by se o abdikaci na měnovou politiku. Došlo by ke zrušení centrálních bank a peníze by mohly emitovat tržní subjekty. Trh by zabezpečoval regulaci a dohled.

V současné době se využívají řešení sjednocování pravidel a řešení zákazu přijímání vkladů nebankovními subjekty.⁸²

2.9 Součásti regulace a dohledu bank

V této kapitole budou postupně představeny, jaké jsou součásti regulace a dohledu bank.

Systém regulace a dohledu bank se ve vyspělých tržních ekonomikách opírá o čtyři základní pilíře, kterými jsou následující:⁸³

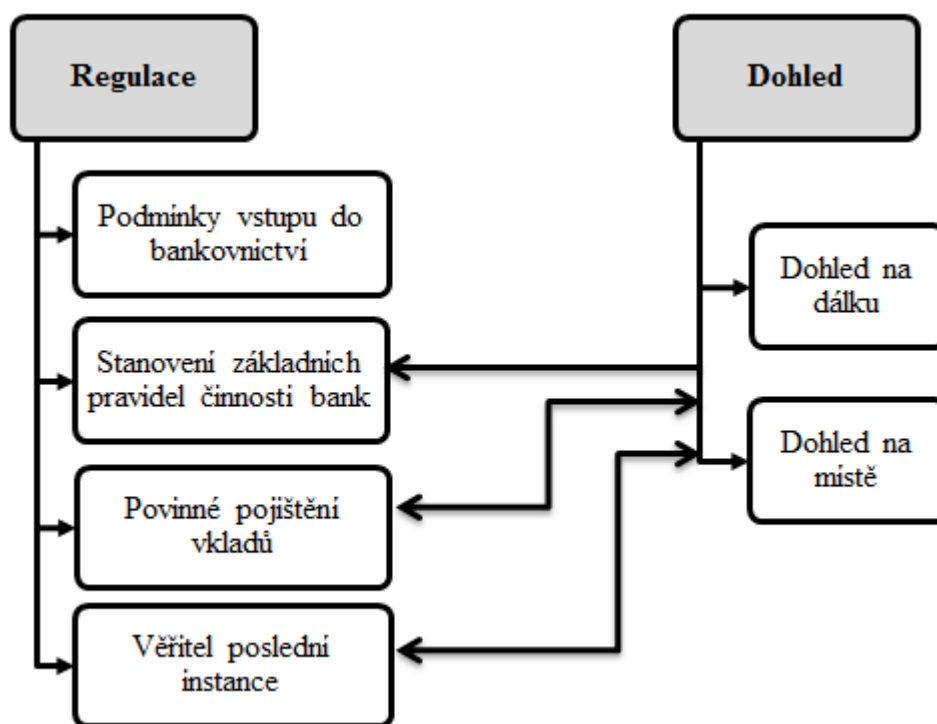
- regulace vstupu do bankovní sféry,
- stanovení základních pravidel činnosti bank,
- povinné pojištění vkladů,
- věřitel poslední instance.

Na následujícím obrázku č. 5 jsou vyobrazeny součásti a vazby mezi výše zmiňovanými pilíři.

81 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.368.

82 PÁNEK, Dalibor. Bankovní regulace a dohled. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. Distanční studijní opora. s.21.

83 JUROŠKOVÁ, Lenka. Bankovní regulace a dohled. Praha: Auditorium, 2012. s.21.

Obrázek 5: Součásti systému regulace a dohledu bank

Zdroj: REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.100.

Nyní bude postupně objasněno, co je obsahem výše zmiňovaných základních pilířů systému regulace a dohledu bank.

2.9.1 Regulace vstupu do bankovní sféry

Regulace vstupu do odvětví je základním pilířem obezřetnostní regulace bankovníctví, neboť vychází z přesvědčení, že důkladná kontrola instituce před vstupem do odvětví může zabránit pozdějším společensky nežádoucím problémům. Důležité je také zmínit to, že je zde snahou, aby subjekty, které usilují o vstup do bankovní sféry, splnily určitá minimální kritéria potřebná pro vykonávání specifické činnosti.

Předchozí souhlas k zahájení činnosti v bankovní sféře má bezpochyby množství kladů, z nichž jako příklad je možné uvést nedovolení vykonávat bankovní činnost nečestným, neoprávněným a finančně nezdravým institucím. Ovšem na druhou stranu jsou s předchozím souhlasem spojena i jistá rizika, kde za příklad je vhodné si uvést možnost omezení soutěže.⁸⁴

Další riziko spojené s předchozím souhlasem je uváděno jako subjektivní posuzování některých kritérií. Zmiňované subjektivní posouzení se může zmylit v tom, že autorizace může být přidělena instituci, která z pohledu pozdější perspektivy být autorizována neměla,

⁸⁴ JUROŠKOVÁ, Lenka. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012. s.21-22.

nebo naopak může být udělen nesouhlas firmě k vykonávání činnosti v bankovní sféře, která při posouzení z pozdějšího pohledu by si autorizaci zasloužila.

Předchozí schválení k zahájení činnosti není vhodné aplikovat ve všech odvětvích ekonomiky, ale bankovníctví patří bezpochyby do oblasti, kde přísná forma regulace má jasné místo a oprávnění, neboť se jedná o oblast, ve které když dojde k narušení, můžou se spustit ty nejvážnější důsledky. Z tohoto důvodu je v bankovníctví institut předchozího schválení žádoucí a ospravedlnitelný.⁸⁵

Splnění podmínek pro přidělení bankovní licence je vázáno povolením působit jako bankovní instituce. Bankovní licence je právním vymezením banky. Vstupní podmínky jsou definovány v bankovních zákonech a v obecné podobě jsou ve vyspělých zemích ve své podstatě shodné. Konkrétní obsah podmínek se může odlišovat v závislosti na různých druzích bank, zejména pak mezi domácími a zahraničními pobočkami bank. V ČR mohou pouze akciové společnosti působit jako banka. Bankovní licenci zde vydává ČNB dle zákona o bankách. Bez bankovní licence není možné, aby jakýkoliv zájemce o podnikání vytvářel činnost jako banka. Když instituce získá bankovní licenci, musí se v jejím názvu objevit pojem „banka“ a naopak instituce bez bankovní licence nesmí tento termín ve svém názvu používat.^{86,87}

Licenční proces zahrnuje celou řadu kritérií, které musí žadatel splnit. Splnění základních podmínek posuzuje ve většině zemí centrální banka. Pokud žadatel splní všechny podmínky, obdrží bankovní licenci. Proces vstupních podmínek bude nyní blíže vysvětlen.⁸⁸

- **předložení žádosti instituci schvalující bankovní licence** - žadatelé bankovních licencí mohou být jak právnické tak fyzické osoby a musí prokázat bezúhonnost a právní způsobilost. Pokud je licence bance odejmuta, banka okamžitě ukončuje svou činnost. Licence nelze převést a zaniká zrušením banky;
- **právní forma vlastnictví a minimální počet zakladatelů** - banky jsou právnickými osobami, založenými jako akciové společnosti, případně jako státní peněžní ústavy. Pokud je banka založena fyzickou osobou, je stanoven minimální počet zakladatelů, tzn., že zakládání čistě soukromých bank není povoleno;

85 JUROŠKOVÁ, Lenka. Bankovní regulace a dohled. Praha: Auditorium, 2012. s.21-22.

86 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Licencování. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/licencovani.html

87 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.372.

88 PÁNEK, Dalibor a Ivana VALOVÁ. Bankovní regulace a dohled. Vyd. 2., přeprac. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s.34-35.

- **minimální výše základního kapitálu** - žadatel bankovní licence musí prokázat, že je schopen splatit požadovanou minimální výši základního kapitálu, jakožto i prokázat původ tohoto kapitálu.

Minimální výše základního kapitálu je mezníkem vstupu do bankovní sféry a oproti jiným odvětvím je výrazně vyšší;⁸⁹

- **kvalifikační a morální způsobilost osob navrhovaných do vedení banky** - osoby, jež jsou navrhovány do vedení banky, jsou prověřovány z hlediska dosažených zkušeností, jsou přezkoumávány jejich předešlé činnosti, jsou kontrolovány, zda nebyly v minulosti trestány, zdali mají odpovídající praxi v bankovní sféře, atd.;
- **kvalitní a podrobně zpracovaný program činnosti na nejbližší období** - žádost musí obsahovat podrobný seznam všech činností, jež žadatel plánuje provozovat, jeho předpokládané plány a dopady na likviditu a rentabilitu, odhadovaný počet zaměstnanců atd.;
- **zabezpečení činnosti po technické, technologické a bezpečnostní stránce** - v bankovní sféře je nutnost podnikat s kvalitním vybavením výpočetní techniky, bezpečného softwaru, vlastnit odpovídající trezorovou kapacitu a ostrahu objektů, zabezpečit přepravu hotovostních peněz, atd.;
- **adekvátní kontrolní a účetní systém** - banka musí dodržovat účetní předpisy a poskytovat stanovené informace, musí mít samostatné nezávislé odbory vnitřní kontroly a auditu. Vnitřní kontrola a účetnictví je nedílnou součástí řídicího a informačního systému banky;⁹⁰
- **souhlas instituce regulace a dohledu domovské země** - žádá-li zahraniční banka o povolení činnosti pobočky, nesmí v žádosti chybět mimo výše zmíněných podmínek i souhlas instituce regulace a dohledu domovské země. Mateřská banka musí prokázat dostatečnou výši finančních zdrojů k zabezpečení činnosti banky. Mateřská banka současně i stvrzuje, že v případě insolvence převezme odpovědnost za vypořádání aktiv a závazků pobočky v zahraničí.⁹¹

⁸⁹ REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.373.

⁹⁰ PÁNEK, Dalibor a Ivana VALOVÁ. Bankovní regulace a dohled. Vyd. 2., přeprac. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s.34-35.

⁹¹ REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.373.

2.9.1.1. Princip jednotné licence

Díky vstupu ČR do EU mohou společnosti ze zemí EU využít princip jednotné licence. Na základě principu jednotné licence mohou držitelé licence vykonávat činnosti vyplývající z jeho držení na území jiného členského státu EU, aniž by museli žádat o licenci daného státu.

Princip jednotné licence usnadňuje firmám ostatních členských států EU nabízet produkty a služby na trhu ČR a naopak české firmy tím získávají užitek v podobě jednoduššího vstupu na trh ostatních členských států EU. Osoby, jež provádějí činnosti využívající výhody plynoucí z jednotné licence na území hostitelského státu, spadají pod dohled orgánu dohledu domovského státu, vyjma dodržování úzce vymezených právních předpisů hostitelského státu, na které dohlíží hostitelský stát.^{92,93}

2.9.1.2. Oligopolizace bankovního prostředí

Bariéry vstupu do bankovního prostředí jsou podmínkami pro přidělení bankovní licence. Podmínky vstupu do bankovního prostředí jsou zavedeny za účelem zabránit vstupu do bankovní sféry těm subjektům, jejichž jediným cílem je získat v co nejkratší době co nejvyšší zisk, a v případě neúspěchu rychle bankovní sféru opustit. Avšak nutno podotknout, že stanovení podmínek vstupu do bankovní sféry současně narušuje volné působení tržních sil. To vede k vytváření určitého stupně bankovního oligopolu a to má za následek vysoké míry ziskovosti bank. Znamená to tedy, že čím přísnější jsou podmínky vstupu do bankovního prostředí, tím je vyšší stupeň oligopolizace v bankovní sféře.

Bankovní systémy jsou ve většině případů typické dominantním vlivem malého počtu bank. Tato charakteristika platí i v ČR. Zmíněná skutečnost je však považována za poplatek za určitý stupeň ochrany bankovního systému před nežádoucími subjekty.

2.9.2 Základní povinnosti bank

Základní povinnosti bank jsou formulovány tak, aby v co nejvyšší míře podobnosti korespondovaly s cíli regulace a dohledu. Dlouhodobé neplnění povinností banky má za následek odebrání bankovní licence a tím ukončení činnosti banky. Kontrolu dodržování povinností provádí příslušná instituce dohledu.⁹⁴

92 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Licencování. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/licencovani.html

93 BABOUČEK, Ivan. Regulace činnosti bank. Praha: Bankovní institut vysoká škola, a.s., 2009. s.135.

94 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.374-376.

Mezi základní povinnosti bank patří dodržování následujících pravidel:

- přiměřenost kapitálu,
- přiměřenost likvidity,
- úvěrová angažovanost,
- poskytování informací,
- pravidla ochrany před nelegálními praktikami,
- regulace a dohled finančních derivátů.

V následujících podkapitolách budou postupně představeny jednotlivá pravidla.

2.9.2.1. Kapitálová přiměřenost

Kapitálovou přiměřenost lze charakterizovat jako kvantitativní vymezení minimálního kapitálu banky v poměru k jejím aktivům. Cílem kapitálové přiměřenosti je omezit dopad rizik z bankovních obchodů na závazky banky vůči vkladatelům. Kapitálová přiměřenost chrání věřitele před bankovním selháním.⁹⁵ Banky musí držet dostatečné množství kapitálu, který když bude třeba, bude pro banku fungovat jako ochranný polštář a pokryje neočekávané ztráty.

Další funkcí kapitálové přiměřenosti je fungovat jako zdroj financování aktiv.⁹⁶

2.9.2.2. Přiměřenost likvidity

Pravidla likvidity charakterizují schopnost banky v daném časovém okamžiku dostát svým závazkům. Je nutné brát v potaz, že pokud by chtěli všichni věřitelé dosáhnout uspokojení svých pohledávek ve stejný čas, může se i solventní banka dostat do nežádoucích problémů s likviditou. Z tohoto důvodu jsou banky nuceny držet určitou část minimálních rezerv, které banky nemohou dále půjčovat, ale musí držet v hotovostní formě pro případ potřeby. Nutno však podotknout, že minimální rezervy nelze brát jako dostatečný nástroj pro řízení rizika likvidity.⁹⁷

Likvidita se může křížit se snahou o co nejvyšší rentabilitu, resp. čím rentabilnější se snaží banka být, tím výnosnější musí mít aktiva. Výnosnost aktiv je úzce spojena s jejich rizikovostí. Názorným příkladem je skutečnost, kdy banky preferují poskytování

95 JUROŠKOVÁ, Lenka. Bankovní regulace a dohled. Praha: Auditorium, 2012. s.25.

96 BABOUČEK, Ivan. Regulace činnosti bank. Praha: Bankovní institut vysoká škola, a.s., 2009. s.143.

97 JUROŠKOVÁ, Lenka. Bankovní regulace a dohled. Praha: Auditorium, 2012. s.26-28.

dlouhodobějších úvěrů, které jsou sice méně likvidní, ale na druhou stranu jsou představovány výrazně výnosnějšími aktivy, než jsou naopak vysoce likvidní rezervy. Z toho plyne, že vyšší výnosnost a současně i rizikovost tak mohou jít na úkor likvidity.⁹⁸

2.9.2.3. Úvěrová angažovanost

Omezit vystavení se koncentrovanému úvěrovému riziku mají za cíl pravidla úvěrové angažovanosti. Záměrem banky je sledovat veškerá svá aktiva ve vztahu k jedné osobě zařazená do bankovního portfolia.⁹⁹

Nadměrná expozice vůči jednomu klientovi či ekonomicky spjaté skupině byla příčinou problémů mnoha bank. Ekonom J.M.Keynes tento důkaz vyjádřil slovy: „*Jestliže dlužíte bance tisíc liber, je to váš problém, jestliže ale dlužíte bance milion liber, je to problém banky*“. Proto jsou přijata pravidla úvěrové angažovanosti, určující hranice bankovních úvěrů.¹⁰⁰

2.9.2.4. Poskytování informací

Činnost regulace a dohledu by nemohla fungovat bez získávání stanovených informací ze strany od regulovaných a dohlížených subjektů. Získané informace regulátorem mívají velmi důvěrný charakter, je proto zapotřebí, nakládat s takto důvěrnými informacemi velmi opatrně, včetně zákonné úpravy rozsahu informací a pravidel jejich získávání. Jako důrazný příklad je možné uvést, že není možné, aby informace o strategii rozvoje banky měly k dispozici jiné banky.

Na poskytování informací je nutné nahlížet ze dvou rovin a to ve vztahu k veřejnosti a ve vztahu k orgánům regulace a dohledu. Veřejnosti obvykle bývají dostupné informace v podobě výročních zpráv bank a informace poskytované regulátorům musejí být jednoznačně obsáhlejšího charakteru.¹⁰¹

2.9.2.5. Pravidla ochrany před nelegálními praktikami

Bankovní sféra, jakožto velmi výnosná oblast podnikání, přitahuje podvodníky, jež využívají nelegálních praktik a zneužívají bankovní sektor. Je proto zapotřebí, aby systém regulace a dohledu bank vytvořil účinné bariéry před těmito nelegálními praktikami v bankovníctví. Je však nutné zmínit, že pravidla, která by dokonale zabraňovala před podvody a zneužitím,

98 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.383-384.

99 BABOUČEK, Ivan. Regulace činnosti bank. Praha: Bankovní institut vysoká škola, a.s., 2009. s.150.

100 JUROŠKOVÁ, Lenka. Bankovní regulace a dohled. Praha: Auditorium, 2012. s.25.

101 JUROŠKOVÁ, Lenka. Bankovní regulace a dohled. Praha: Auditorium, 2012. s.30.

neexistují, neboť podvodníci jsou bezmezně pohotoví a důmyslní a neustále vynalézají nové a nové skulinky, jak obelstít systém dohledu.

Spolupráce mezi jednotlivými zeměmi, resp. co nejjednodušší systémy regulace a dohledu mezi jednotlivými zeměmi navzájem, přispívají ke snižování nekalých praktik. V neharmonizovaných přístupech je totiž možné očekávat, že ze zemí, kde banky mají obstojně účinné překážky nekalým praktikám, budou klienti (podvodníci) odcházet tam, kde pravidla jsou nastavena spíše ve prospěch podvodníků, nebo jsou liberálnější.

Mezi hlavní druhy nelegálních praktik se řadí praní špinavých peněz a obchodování s využíváním důvěrných informací. Praní špinavých peněz znamená legalizaci příjmů z nezákonných činností. Tyto příjmy pocházejí z nezákonných obchodů se zbraněmi, drogami, lidmi, z prostituce, z nelegálních heren, sázkových a dostihových kanceláří, z uměleckých předmětů, a dalších forem obchodů organizovaného zločinu a terorismu. Jedná se o transakce, jejichž cílem je zakrýt původ výnosů pocházejících z nezákonných činností. Pověštinou se jedná o příjmy v hotovosti, které je možné různými metodami ukládání na účty v bankách a dalšími transakcemi přes bankovní systém legalizovat. Jelikož se jedná o kriminální aktivity, tak by to měly být v první řadě policejní orgány, které by měly bránit vzniku těchto nezákonných obchodů. Bankovní systém se proto zaměřuje na co nejúčinnější způsoby zábrany legalizace „špinavých“ peněz.¹⁰²

Mezi opatření bankovního systému patří zákazy vytváření anonymních bankovních kont, banky v EU již nesmějí vést anonymní účty svým klientům. Jako další opatření lze uvést povinnost bank hlásit neobvyklé transakce, v EU je nutná identifikace osoby ukládající hotovost nad 1000 EUR a u ukládání hotovosti nad 15 000 EUR je nutná podrobnější specifikovaná kontrola. Bankovní povinností je ale také hlásit jakékoli podezřelé transakce i pod tyto zmiňované částky. Dalším opatřením jsou také limity povolených hotovostních transakcí. Na druhou stranu však zavádění těchto předpisů do praxe je v rozporu s nedotknutelnou zásadou bankovního tajemství. Problém nabírá na důležitosti, pokud jsou v některých zemích příslušné předpisy liberálnějšího charakteru nebo nejsou přijaty vůbec, neboť banky se mohou obávat výrazného snížení konkurenční schopnosti. Právě z tohoto důvodu instituce regulace a dohledu lpí na harmonizaci pravidel a koordinaci postupů mezi jednotlivými zeměmi. Je nutné zmínit, že peníze nejsou propírány pouze v bankovních

102 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.387-390.

institucích, nelze tedy považovat tento problém za výhradní problém systému regulace dohledu v bankovní sféře.¹⁰³

- **Obchody s využíváním důvěrných informací**

Při obchodech cenných papírů na burze nebo při úvěrových operacích dochází k využívání důvěrných informací bankovními institucemi. Důvěrné informace jsou exkluzivní a jiným subjektům nedostupné, jejich využití, resp. zneužití může přinést nezasloužené konkurenční výhody, kupříkladu významné ovlivnění cen cenných papírů.

- **Podvody členů vedení, akcionářů a zaměstnanců bank**

V každém obchodu je možné se setkat s podvody a v bankovní sféře tomu není jinak. Podvody provádí klienti ale i zaměstnanci bank. Nejvíce nebezpečnými jsou krádeže a podvodné taktiky členů vedení banky, vlastníků a vysoce postavených zaměstnanců. Důležitou roli v přecházení těmito nekalým praktikám hraje vnitřní systém bankovní kontroly.

2.9.2.6. Regulace a dohled finančních derivátů

Rychlý vzestup obchodů bank s finančními deriváty vede k nárůstu vlivu těchto obchodů na výsledky hospodaření a míru rizikovosti bank. Z toho důvodu je potřeba zavádění dostatečně účinných a kvalitních pravidel regulace a dohledu. Při zavádění pravidel je nutné brát v potaz míru restriktivity, protože pokud by předpisy byly příliš tvrdé, mělo by to za následek snižování efektivnosti při diverzifikaci rizik. Nejvýznamnějšími podmínkami účinného dohledu je stanovit adekvátní informační povinnost bank o jejich transakcích a dostatečně vysoká kvalifikace pracovníků dohledu.¹⁰⁴

V následujících dvou podkapitolách bude představena problematika spadající do tzv. finanční ochranné sítě. Je proto stěžejní si tuto problematiku nejprve stručně nastínit, neboť krátké představení pomůže k lepší orientaci v dané problematice.

Finanční ochranná síť je ospravedlňována potřebou snižovat rizika závažných finančních krizí. Bez její existence by i pouhá fáma mohla rozpoutat vážné problémy ve finančním sektoru. Finanční ochranná síť tak slouží ke zvyšování důvěry a ke snižování pravděpodobnosti vzniku finančních krizí.

Finanční ochrannou sítí představuje povinné pojištění vkladů a věřitel poslední instance.¹⁰⁵

103 REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, s.254-255.

104 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.387-392.

105 JUROŠKOVÁ, Lenka. Bankovní regulace a dohled. Praha: Auditorium, 2012, s.35.

2.9.3 Povinné pojištění vkladů

Pojištění vkladů slouží k ochraně peněžních úspor vkladatelů. Pojištění částečně, nebo dokonce plně kompenzuje ztráty vkladatelů v případě likvidace banky.

Pojištění vkladů eliminuje riziko vkladatelů, kteří vlivem dosažené úrovně asymetrie informací nedisponují dostatečným množstvím informací o skutečném riziku vložených prostředků, díky nimž by získali to správné, případně kvalifikované rozhodnutí o kvalitách poskytovaných služeb jednotlivých bank. Pojištění snižuje míru rizika vkladů, neboť v případě likvidace banky pojištění částečně, či dokonce plně nahrazuje ztráty způsobené vkladatelům. Z makroekonomického pojetí pojištění zvyšuje bezpečnost a důvěryhodnost celého bankovního systému. Dochází také ke zvyšování konkurenční schopnosti bank vůči nebankovním institucím, které také poskytují služby bankovního charakteru, ale nespádají pod systém pojištění, či na ně spadá nižší pojistná ochrana.¹⁰⁶

Výhody pojištění vkladů představuje v první řadě snížení negativních důsledků asymetrie informací a další výhodou je pokles pravděpodobnosti runu na banky.

Z druhého hlediska je ale nutné podívat se na negativní doprovodné jevy, resp. na nevýhody povinného pojištění vkladů:

- **morální hazard** – jedná se o takovou činnost ekonomického subjektu, při které subjekt maximalizací svého užitku snižuje užitek méně informovaných účastníků tržních transakcí, jinak řečeno subjekt nenese plnou odpovědnost za svá rozhodnutí, při maximalizaci svého užitku - výnosu. Prakticky se dá říci, že po uzavření smlouvy jedna ze stran nepředvídatelným způsobem změní své chování.¹⁰⁷

Jedná se o morální hazardování jak vkladatelů, tak bank. Vkladatelé díky záruce za své vklady nevěnují pozornost zdravému fungování dané instituce, nerozlišují mezi standardní a rizikovou bankou neboť jejich vklady jsou pojištěné. Často volí banku nikoliv podle důvěryhodnosti, ale podle výše úroků. Jejich největším stimulem ve vyhledávání obchodů jsou vysoké nabízené úrokové sazby z depozit a tím dosažení co nejvyššího zisku z uložených prostředků. Dalším příkladem mohou být pojištěné subjekty, které po uzavření pojistky mohou změnit své chování takovým způsobem, že to povede ke zvyšování rizikovosti jejich aktivit a tím k větším nárokům vůči pojišťovnám.¹⁰⁸

106 PAVLÁT, Vladislav a Antonín KUBÍČEK. Regulace a dohled nad finančními trhy. 2. přeprac. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010, s.22.

107 POLOUČEK, Stanislav. Peníze, banky, finanční trhy. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s.30.

108 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovnictví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.396.

Co se týče morálního hazardu u bank, tak tam se hazardování projevuje především u vrcholového vedení. Stimulem bankovních manažerů je podstupovat vysoké riziko, neboť povinnost podílet se na úhradě části ztrát vkladatelů je nahrazována pojištěním vkladů. Morální hazard u bank se projevuje rovněž tím, že banka se pouští do rizikovějších operací, neboť se cítí být chráněna státem, protože je příliš velká a významná na to, aby ji stát nechal padnout.^{109,110}

- **neprůhledný výběr** – je charakterizován jako přímá úměra mezi snahou pojistit se a mírou pravděpodobnosti, že daná pojistná událost nastane. Vzniká v situaci, kdy ekonomický subjekt vlivem nekvalitních informací nebo nedostatku informací si počíná tak, že utrpí neočekávanou škodu, jinak řečeno, subjekt nedosáhne očekávaného výnosu z transakce. Jako příklad lze uvést nedostatečné zhodnocení rizikovosti klienta, na jehož základě banka poskytne úvěr, který není klient schopen splatit, resp. čím větší je informační asymetrie, tím pravděpodobnější je poskytnutí špatného úvěru.¹¹¹

Dalším názorným příkladem je, že rizikové subjekty, které vstupují do bankovní sféry, si jsou vědomi toho, že jsou pojištěni a případné ztráty z jejich činnosti bude hradit pojišťovna, tím pádem se zaměřují jen na vysoce výnosné – rizikové operace. Zároveň nižší nebezpečí hromadných výběrů vkladů, tyto rizikové subjekty o to více podněcuje ke vstupu do bankovníctví.¹¹²

2.9.4 Věřitel poslední instance

Podpora zdravého, bezpečného, důvěryhodného a efektivního bankovního systému je cílem bankovní regulace a dohledu, je proto důležité vytvořit mechanismus, který by v případě, kdy banka již vyčerpala všechny možnosti zajistit si finanční prostředky na mezibankovním trhu, zakročil a pomohl bance dostat se z problémů prostřednictvím především úvěrové pomoci. Věřitelem poslední instance většinou bývá centrální banka.¹¹³ Podstatným důvodem je zajistit stabilitu finančního systému, která by jinak mohla být narušena důsledkem úpadku velké banky a s tím spojeným systémovým rizikem.

109 POLOUČEK, Stanislav. Peníze, banky, finanční trhy. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 30-33.

110 JUROŠKOVÁ, Lenka. Bankovní regulace a dohled. Praha: Auditorium, 2012, s.36.

111 KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xix, s.37.

112 REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, s.257.

113 REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, s.407.

Při rozhodování o poskytnutí úvěrové pomoci by měla být centrální bankou zvažována následující kritéria:

- nebezpečí systémového rizika,
- náklady na záchranu banky by neměly být vyšší než přínosy,
- důvody problému banky¹¹⁴,
- likviditu¹¹⁵,
- solventnost¹¹⁶.

Uvedená kritéria je nutné posuzovat jednotlivě, dle toho, zda se jedná o systémovou krizi nebo o rozpad jedné banky. Neboť při rozpadu jedné banky lze totiž ještě hovořit o stabilním období. Avšak v případě systémové krize je na místě se oprostít od kritérií využívaných ve stabilním období, neboť se jedná o budoucnost celého finančního sektoru.¹¹⁷

2.10 Basilejský výbor pro bankovní dohled

ČNB se jako orgán dohledu nad finančním trhem aktivně zapojuje do činnosti mezinárodních organizací a mimo jiné se také podílí na práci vznikající na půdě Basilejského výboru pro bankovní dohled.

Basilejský výbor pro bankovní dohled (Basel Committee on Banking Supervision - BCBS) byl vytvořen v roce 1974 centrálními bankami zemí skupiny G10. BCBS působí při Bance pro mezinárodní platby sídlící v Basileji.¹¹⁸

Cílem BCBS je posílení finanční stability a zvýšení kvality bankovního dohledu pomocí různých doporučení, stanovením minimálních norem pro regulaci a dohled nad bankami a standardů k výkonu dohledu. Rozhodnutí výboru nemají žádnou právní účinnost, jedná se pouze o normy a pokyny, které jsou pouhými návrhy a doporučeními pro provádění dohledu. Výbor tak vyzývá všechny přístupující země ke konvergenci směrem ke společným standardům s cílem vyšší míry koordinace a harmonizace pravidel globálního bankovního dohledu.^{119,120}

114 Pokud je hlavním důvodem př. ekonomická krize, jež má za následek snižování likvidity, měla by být likvidita doplněna věřitelem poslední instance. Pokud však je původ v podvodech ze strany vlastníků aj. je nejlepší banku uzavřít.

115 Schopnost banky dostát v každém okamžiku svým závazkům

116 Stav, kdy výše bankovních aktiv je větší než hodnota jejich závazků

117 JUROŠKOVÁ, Lenka. Bankovní regulace a dohled. Praha: Auditorium, 2012, s.39-41.

118 BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS. History of the Basel Committee. [online]. 2014 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/history.htm>

119 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Basilejský výbor. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné

z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/vykon_dohledu/mezinarodni_aktivity/basilejsky_vybor.html

2.10.1 Basel I

Basel I znázorňuje první Mezinárodní dohodu o měření kapitálu a kapitálových standardech, která byla vydaná v roce 1988. Základním principem dokumentu byla myšlenka, že by banky měly mít přiměřený „kapitálový polštář“ pro krytí neočekávaných ztrát.¹²¹ Dohoda se tedy zabývá stanovením kapitálové přiměřenosti a zavádí tak standard minimálního kapitálového požadavku vůči úvěrovému riziku. Byla vytvořena potřebou posílit stabilitu mezinárodního bankovního systému a odstranit nerovnosti vyplývající z rozdílných kapitálových požadavků.

Kapitálový standard je představován poměrem kapitálu a součtem rizikově vážených aktiv a úvěrových ekvivalentů mimobilančních položek a jeho minimální výše je stanovena ve výši 8 %. Je také zavedeno rozdělení kapitálu na vlastní (Tier 1), dodatkový (Tier 2) a krátkodobý podřízený dluh (Tier 3).

V roce 1999 BCBS vydala Metodiku základních principů, jejichž cílem bylo zajistit finanční stabilitu, transparentnost a vytvoření prostředí pro koordinaci na mezinárodní úrovni.¹²²

Dohoda Basel I dosáhla sjednocení předpisů o kapitálovém požadavku a tvořila velmi důležitý milník na cestě k posílení struktury mezinárodního finančního systému.

2.10.2 Basel II

V červnu 2006 byl vydán návrh druhé bankovní dohody Basel II., zavádějící citlivější přístup k měření jednotlivých rizik a vymezující přesnější stanovení míry kapitálové přiměřenosti.¹²³

Rozdíl mezi Basel I a Basel II je ve flexibilitě možností, které banky získají pro měření kapitálových požadavků podstupovaných rizik, ale také v zahrnutí operačního rizika.

Hlavním cílem předpisů o kapitálovém požadavku pro banky, je přimět banky k tomu, aby držely kapitálové rezervy, které odpovídají jejich individuálnímu rizikovému profilu. Jedná se o vyrovnávací zdroj pro budoucí neočekávané ztráty. Jakákoli banka musí dle těchto předpisů držet o to více vlastních prostředků, čím větší rizika podstupuje svou účastí v určitých úvěrových obchodech.¹²⁴

Cíle dohody Basel II jsou podporovat bezpečnost a stabilitu finančního sektoru, zlepšovat konkurenceschopnost, kapitálové požadavky odpovídající rizikům, zohlednění všech rizik,

120 BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS. About the Basel Committee. [online]. 2014 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/about.htm?m=3%7C14%7C573>

121 MEJSTŘÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. Základní principy bankovníctví. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2008, s.208.

122 BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS. History of the Basel Committee. [online]. 2014 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/history.htm>

123 BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework. [online]. 2004 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs107.htm>

124 ČESKÁ SPOŘITELNA. Basel II. [online]. 2004 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/BaselII_final_cj.pdf

uznání interních bankovních metod hodnocení rizika, aplikovat na banky po celém světě, přispívat k mezinárodně jednotnému systému, podporovat posílení bankovního dohledu a trhu.

Koncept pravidel Basel II je založen na třech pilířích:¹²⁵

- I. minimální kapitálové požadavky - při výpočtu je nutné vzít v potaz úvěrové riziko, tržní riziko a operační riziko;
- II. proces dohledu – zaměřuje se na proces hodnocení dostatečnosti kapitálu dané banky regulátorem. Banky by měly mít zavedeny odpovídající vnitřní procesy, které jim umožní vyhodnotit adekvátnost jejich kapitálu s ohledem na bankami postupovaná rizika;
- III. průhlednost a tržní disciplína – cílem je doplnit minimální kapitálové požadavky (pilíř I) a proces dohledu (pilíř II) a také posilovat tržní disciplínu prostřednictvím zveřejňování informací, které dovolí účastníkům trhu ohodnotit kapitálovou přiměřenost společnosti. Každá banka je povinna informovat a dokumentovat metody použité při výpočtech kapitálové přiměřenosti.¹²⁶

Když propukla finanční krize v roce 2008, zvedla se vlna kritiky tohoto systému ve spojitosti s jeho neschopností zamezit negativním dopadům krize. Krize odhalila množství slabín v řízení bank, bylo tedy nutné zavést kvalitnější řízení a kontrolu bank tak, aby bylo zabráněno vzniku systémového rizika, a také zavést účinnější sankce při porušování pravidel kapitálových požadavků bank.¹²⁷

2.10.3 Basel III

Třetí edice basilejských regulí (Basel III) se tedy zrodila jako odezva na nedostatky finanční regulace, které odhalila finanční krize. Basel III by měl posílit odolnost a spolehlivost bankovního sektoru v zájmu dlouhodobého udržitelného ekonomického růstu a významně snížit pravděpodobnost krizí. Jedná se o reformní opatření zvýšené regulace bank, jehož hlavním cílem je zlepšit stávající regulaci, dohledová pravidla a způsob řízení rizik v souvislosti s podnikáním v oboru bankovníctví.¹²⁸

125 BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework. [online]. 2004 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs107.htm>

126 MEJSTŘÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. Základní principy bankovníctví. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2008, s. 216-218.

127 EUROPEAN COMMISSION. Návrh EU stanoví vyšší kapitálové požadavky a změny ve správě a řízení bank a investičních společností. [online]. 2011 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/regcapital/CRD4_reform/citizen_summary_cs.pdf

128 LAUŠMANOVÁ, Monika. Basel III Požadavky nové regulace a její dopad na bankovní sektor. In: Česká spořitelna [online]. 8.12.2010 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: http://www.csas.cz/static_internet/cs/Komunikace/Tiskove_centrum/Prezentace_novinari/Prilohy/101208_Basel_III_dopady_regulace.pdf

První verze opatření byla vydána v roce 2009 s tím, že bankám byla ponechána tříletá období na to, aby splnily veškeré požadavky. Původně se počítalo se zavedením v letech 2013 – 2015, avšak změny platné od 1. dubna 2014 odložily termín zavedení až na 31. březen 2018.

Basel III má v úmyslu snižovat riziko šoku v celém bankovním systému tím, že klade důraz na vyšší požadavky pružnosti a odolnosti jednotlivých bank v krizových situacích. Bankovní systém má být tak absorbérem finančních šoků nikoliv však jejich přenašečem.¹²⁹

129 ČESKÁ ASOCIACE PRO FINANČNÍ ŘÍZENÍ. Basel III (zvýšená regulace bank). [online]. 2014 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://news.cafin.cz/slovník/basel-iii-zvysena-regulace-bank>

3 REŠERŠE ODBORNÉ LITERATURY

V části rešerše se práce zaměří na odborné články publikované v naší i zahraniční odborné literatuře, sbornících a odborných časopisech, které publikovali odborníci na témata, která se zabývají regulací bankovního sektoru.

U jednotlivých článků bude nejprve představen autor, který daný článek vypracoval, a následně budou interpretovány poznatky, ke kterým autor v článku dospěl.

Jako první bude uveden článek s názvem „**Banking and Financial Regulation**“ (Bankovní a finanční regulace), který představil Steven L. Schwarcz¹³⁰. Jak již z názvu vyplývá, článek se zabývá problematikou bankovní a finanční regulace.

Schwarcz uvádí, že bankovní a finanční sektor je velmi důležité regulovat, neboť finanční systém poskytuje funkce, které jsou nezbytné pro hospodářský rozvoj a je tedy nutné ho regulací ochraňovat. Tradiční bankovní regulace je zaměřena na zajištění toho, aby banky plnily své funkce efektivně. Avšak v posledních letech se rozmohl trend se stínovým bankovníctvím, které začíná předbíhat tradiční bankovníctví. Je proto nutné, aby se bankovní regulace zaměřila také na stínové bankovníctví. Dále Schwarcz připomíná, že bankovní regulace má dva cíle, a to zajistit, aby složky finančního systému (firmy a trhy) mohly efektivně vykonávat své základní ekonomické funkce, a aby regulace zajistila fungující finanční systém, ve kterém by tyto složky mohly působit. K prvnímu cíli Schwarcz zmiňuje fakt, že pokud trh selhává, je finanční regulace ospravedlnitelná, neboť napomáhá k lepšímu fungování trhu. Dalším cílem regulace je předcházet vzniku systémového rizika, neboť když systémové riziko nastane, nemohou firmy a trhy fungovat a dochází tedy k selhání celého finančního systému. Dle Schwarcze je prakticky jisté, že ať je úsilí regulačních orgánů jakékoliv, tak finanční systém čas od času bude čelit systémovým šokům. Je tedy dle něj velmi důležité, aby regulace byla navržena v očekávání, že se tato skutečnost může vyskytnout, byla na tento fakt připravená a hlavně, aby co nejvíce omezila míru jejího dopadu.

Sylvester Eijffinger a Rob Nijsskens¹³¹ ve svém článku „**Monetary policy and banking supervision**“ (Měnová politika a bankovní dohled) upozorňují, že v případě, když ECB bude zodpovědná za mikrobezpečnostní dohled, je nutné posoudit, jaké to bude mít důsledky na

130 SCHWARCZ, Steven L. Banking and Financial Regulation. Chapter for THE OXFORD HANDBOOK OF LAW AND ECONOMICS (2015, Francesco Parisi ed., Forthcoming) [online]. 4.8.2014, [cit. 2015-03-25]. s. 36. Dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=2479541>

131 EIJFFINGER, Sylvester a Rob NIJSSKENS. Monetary policy and banking supervision. In: VOX CEPR's Policy Portal [online]. 2012 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: http://www.voxeu.org/article/monetary-policy-and-banking-supervision?quicktabs_tabbed_recent_articles_block=1

hlavní úkol ECB – cenovou stabilitu. Obě funkce jsou spolu totiž úzce provázané. Cenová stabilita je důležitou funkcí pro finanční stabilitu a stabilně fungující finanční systém je nutný pro správné fungování měnové politiky. Avšak v tomto případě je možné očekávat, že bude docházet ke střetům zájmů, když ECB bude vykonávat jak bankovní dohled, tak monetární politiku. Autoři se shodují na tom, že je v tomto případě nutné jasně oddělit tyto dvě funkce. Jako možné řešení uvádějí zřízení nezávisle působící dozorčí rady v rámci ECB nebo jmenovat zástupce z vnitrostátních orgánů dohledu do rady. V obou zmiňovaných případech by to měl být člen Výkonné Rady ECB, kdo by měl být odpovědný za dohled. Nové orgány dohledu by měly mimo jiné také disponovat nástroji platební schopnosti nezávislými na úrokových sazbách, které by umožňovaly v případě problémů banky včasný zásah. Oddělení obou funkcí je dle autorů krok správným směrem, dle nich by jak bankovní dohled, tak měnová politika měly být na sobě nezávislé.

Autoři¹³² se ve svém článku „**Do bank regulation, supervision and monitoring enhance or impede bank efficiency?**“ (Zvyšuje nebo ztěžuje bankovní regulace, dohled a kontrola bankovní efektivnost?) zabývali v důsledku celosvětové finanční krize dopady bankovní regulace a dohledu na operační efektivnost banky. Autoři zkoumali dopady bankovní regulace, dohledu a monitorování na efektivnost banky. Co se týče regulace bank, tak autoři došli k závěru, že přísnější bankovní omezení efektivnosti bank má negativní dopad na efektivnost banky, zatímco větší a přísnější kapitálová regulace má naopak pozitivní vliv na efektivnost banky. Dle autorů posílení úředního výkonu dohledu významně nesouvisí s vyšší efektivností banky, naproti tomu větší nezávislost orgánu dohledu má tendenci ke zvýšení efektivnosti banky. Mimo to existuje silná interakce a pozitivní účinek úředního výkonu dohledu a nezávislosti dohledu na efektivnost banky. Tento fakt autoři vyzdvihují, neboť směřuje k tomu, že nezávislost dozorčích orgánů obou politik a bankovních institucí vede ke zvýšení efektivnosti bank a také, že umístění úřední dohledové pravomoci do rukou nezávislých orgánů dohledu by mohlo vést ke zlepšení výkonnosti bankovního systému jako celku. Autoři také upozornili na to, že větší finanční transparentnost je pozitivně spojena s efektivností banky. Zjistili totiž, že požadavky externího auditora, síla externího auditora a zveřejňované bankovní informace jsou pozitivně spojeny s provozní činností banky, zatímco štedré pojištění vkladů má negativní důsledky na provozní činnost banky.

132 BARTH, James R., Chen LIN, Yue MA, Jesús SEADE a Frank M. SONG. Do Bank Regulation, Supervision and Monitoring Enhance or Impede Bank Efficiency?. *Journal of Banking & Finance*. 2010. Dostupné z: http://commons.in.edu.hk/cgi/viewcontent.cgi?article=1097&context=econ_sw

Autoři¹³³ se ve svém článku „**Moral Hazard and Government Guarantees in the Banking Industry**“ (Morální hazard a vládní záruky v bankovním průmyslu) zabývali současnou debatou o vhodnosti vládní záruky finančním institucím tím, že by dle jejich názoru měly být veřejné zásahy omezeny jako kontrola nad souvisejícím morálním hazardem. Autoři došli k závěru, že veřejné intervence zvyšují, na místo aby snižovaly nestabilitu ve finančním sektoru. Autoři vyzdvihují fakt, že pojištění vkladů sice eliminuje paniku runů na banky, avšak jako hlavní problém se dle nich jeví, že pojištění vkladů snižuje stimuly bank chovat se obezřetně a současně omezuje tržní disciplínu vkladatelů, neboť ztrácejí motivaci sledovat své banky. Ve výsledku to znamená, že riziko je akorát přesunuto na pojistitele vkladu. Vzniká tedy kompromis, na jedné straně se jedná o účinnou prevenci před bankovními runy, neboť vkladatelé mají jistotu, že získají zpět své vklady, na druhou stranu ovšem pojištění vkladů zvyšuje riziko ve finančním systému, neboť může znamenat skutečně vyplacené náklady pro pojistitele.

Jako další článek bude představen „**Morální hazard a jeho role ve finanční krizi**“, který uvedli autoři Pavel Žamberský a Josef Taušer¹³⁴. Autoři ve svém článku poukazují na velmi závažný a nebezpečný morální hazard veřejné povahy umožněný státní intervencí do svobodného podnikání. Pokud vláda vstoupí na trh s cílem pomoci vybraným subjektům, které se vlastním jednáním dostaly do problémů, umožní tím vznik morálního hazardu. „Too big to fail“ je heslo, kterým se vlády většinou ospravedlňují, když zakročují ve prospěch konkrétní problémové banky, neboť téměř žádná vláda nechce nechat banku padnout. Vlády zmiňují celou řadu důvodů, které na první pohled vypadají rozumně.

Autoři dále uvádějí, že z krátkodobého hlediska způsobí pád banky problémy velkému množství dalších subjektů (zejména těm, jež do banky vložili své úspory), avšak z dlouhodobého hlediska má krach banky mnoho důležitých pozitivních důsledků, především z důvodu vyřazení neúspěšné banky na trhu, což přispívá k efektivnějšímu fungování ekonomiky. Z celospolečenského hlediska je morální hazard veřejné povahy velmi nebezpečný, neboť umožňuje a upřednostňuje rizikové chování vybraných odvětví ekonomiky, které se děje vždy na úkor ostatních subjektů a v konečných důsledcích takovéto jednání povětšinou přispívá k dlouhodobě neefektivnímu fungování ekonomiky.

Morální hazard veřejné povahy vzniká následkem předvídaného zásahu státu do tržní ekonomiky v případě hrozícího bankrotu. Takovýto morální hazard nemůže být odstraňován

133 ALLEN, Franklin, Elena CARLETTI, Itay GOLDSTEIN a Agnese LEONELLO. Moral Hazard and Government Guarantees in the Banking Industry. *Journal of Financial Regulation* [online]. 2015 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://finance.wharton.upenn.edu/~itayg/Files/moralhazard-published.pdf>

134 ŽAMBERSKÝ, Pavel a TAUŠER. Morální hazard a jeho role ve finanční krizi. *Scientia et Societas* [online]. 2013, IX, č. 1, s. 17-30 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.sets.cz/>

tržním a racionálním jednáním zúčastněných subjektů, je tomu tak zejména proto, že pomáhali např. vláda systematicky bankám v krizi, vzniká tak systematické riziko morálního hazardu, které nemůže být nikterak eliminováno tržními nástroji a právě systematická přítomnost morálního hazardu jako důsledek státních regulací pro ekonomiku jako celek představuje obrovské nebezpečí. Velmi podstatný je i fakt, že případné náklady morálního hazardu nese ve veřejnoprávních vztazích vláda resp. daňový poplatník, který se nemůže nijak bránit. To je zásadní argument proti státním zásahům vedoucím ke vzniku morálního hazardu.

Autoři dále podotýkají, že ať je snaha regulovat finanční trhy s cílem chránit investory před asymetrickými informacemi ve vztahu k finančním institucím jakákoliv, tak i přesto vytváří prostor pro vznik morálního hazardu. Vysvětlují to tím, že pokud má investor informaci o tom, že trhy jsou nějakým způsobem regulovány, je tím pádem ochotný více riskovat, neboť se domnívá, že státní regulace riziko snižuje nebo dokonce zcela odstraňuje. Jako příklad autoři článku uvádějí vládou nařízené pojištění vkladů v bankách do určité výše. Pokud vklad danou výší nepřesahuje, není investor nucen zkoumat rizikovost investice, neboť se rozhoduje na základě slíbeného výnosu. Banky jsou následně nuceny nabízet co nejvyšší výnos a tím pádem i více riskovat, aby klienta získaly. A opět zde dochází k nepříznivému výběru, kdy se na trhu prosadí zejména jen ty banky, které mají více rizikové investiční strategie a disponují nedostatečně propracovaným systémem řízení rizik.

Dalším zmiňovaným poznatkem autorů je, že existence morálního hazardu na finančních trzích souvisí s řešením finančních krizí v minulosti. Pokud totiž v minulosti finanční krize projevující se problémy bank byly řešeny záchranou těchto bank za státní peníze, potom je vznik morálního hazardu v podstatě nevyhnutelný, neboť bankéři, kteří nebyli potrestáni za svá chybná rozhodnutí, nejsou do budoucna dostatečně motivováni, aby je nečinili znovu. Špatní bankéři tak dál setrvávají ve finančním sektoru ve významných manažerských funkcích, dál pobírají vysoké platy a vytlačují z trhu ty dobré. Krach banky má pro ekonomiku velké množství negativních efektů, zejména hrozí tzv. dominový efekt. Ti, kteří si u této banky uložili své peníze, o ně přijdou, což bude mít za následek nedůvěru v celý bankovní sektor a i jinak solventní banky se tak mohou bez vlastního zavinění dostat do problémů s likviditou. Pád banky zapříčiní také nedůvěru na mezibankovním trhu, kde rostou úrokové sazby, což vede ke zvýšení nákladů firem i domácností. Z krátkodobého pohledu je tedy pád banky na ekonomiku značně negativní, avšak nutno podotknout, že lidé a vlády zároveň mají všeobecně sklon upřednostňovat krátkodobá řešení před těmi dlouhodobými. Autoři však pokládají otázku, zda jsou výše uvedené skutečnosti důvodem pro záchranu špatných bank státem? Ne mnoho vlád nechá padnout banku. Mimo výše uvedených

negativních efektů zde existuje ještě jeden velmi významný důvod, a to že hlavní cíl politika je jeho znovuzvolení, a tak upřednostňuje krátkodobě pozitivní, nebo alespoň přijatelná řešení. Závěrem autoři shrnují, že riziko vzniku morálního hazardu opět vzrostlo, neboť většina bank byla v nedávné krizi vládami zachráněna. Krátkodobě se tedy dopady krize na ekonomiku zmírnily, avšak většina zemí se zadlužila natolik, že budou své dluhy jen těžko splácet.

Dalším článkem, který bude uveden, má název „**K některým otázkám regulatorní reakce na finanční krizi**“, představil Petr Dvořák¹³⁵ v Českém finančním a účetním časopise. Autor se ve svém článku zamýšlí nad tím, zdali nová regulatorní opatření mohou zabránit vzniku podobných problémů v budoucnosti. Cílem článku je tedy upozornit na to, že řešení dopadů finanční krize zvýšenou regulací má podstatné slabiny, a to, že již tak detailní regulace je stále doplňována o další a další pravidla. Finanční krize upozornila na to, že dodržování stávající regulace nezajistí stabilitu bank. Regulatorní nastavení stanovených základních parametrů objektivně nelze učinit na úrovni zajišťující stabilitu banky za každých okolností. Pakliže jsou tedy takovéto parametry závazně vymezeny, vzbuzuje to u bank spíše snahu o jejich dodržování nežli o vlastní obezřetný, dostatečně konzervativní risk management. U bankovního okolí jejich dodržování pak vzbuzuje dojem, že banky a celý sektor je zdravý. Z těchto důvodů autor nepokládá za správnou cestu další prohlubování detailní regulace, která by měla v následujícím horizontu zajistit stabilní banky i celý finanční systém. Autor se naopak přiklání k nadějnější cestě a to ke snaze o tzv. macroprudential regulaci, která by kladla mnohem větší důraz na vlastní odpovědnost jednotlivých institucí při zajišťování funkčnosti a stability finančního systému jako celku. Autor se domnívá, že tato cesta by do budoucna mohla nabídnout řešení, které by zabezpečilo relativně stabilní finanční systém bez potřeby opakovaného ozdravení z veřejných peněz. Zmiňuje, že současné „vylepšování“ regulace má naopak spíše tendenci ke snižování odpovědnosti bank.

Jako další bude uveden článek s názvem „**Současná integrace dohledu na finančních trzích**“ od autora Michala Janovce¹³⁶, který byl zveřejněn v Obchodněprávní revue. Autor se zabývá otázkou současné integrace dohledu.

Integrovaný model dohledu obecně přináší, respektive by měl přinášet efektivnější odhalování možných rizik vůči stabilitě finančního systému, rychlejší reakce na proměny finančních trhů a odpovědnost v rámci jediné instituce. Za největší riziko je dle autora považována obava

135 DVOŘÁK, Petr. K některým otázkám regulatorní reakce na finanční krizi. Český finanční a účetní časopis [online]. 2011, roč. 6, č. 4, [cit. 2015-03-29]. s.7-15. Dostupné z: <http://www.vse.cz/cfuc/139>

136 JANOVEC, Michal. Současná integrace dohledu na finančních trzích. Obchodněprávní revue. 2013, č. 6, s.161.

soustředění širokých pravomocí do jediné instituce. Důležitým faktorem integrace je mimo jiné sjednocení pravidel regulace a dohledu vůči jednotlivým segmentům finančního trhu a vyšší kvalita a dohledová kontrola nad velkými mezinárodními institucemi finančního průmyslu.

Mezi opodstatněný důvod integrace se řadí především stav a vývoj finančních trhů a jeho struktury ve formě globalizace a rychlého mezinárodního propojení, který vyvolal potřebu k realizaci sjednocování dohledu nad touto oblastí. Jasným signálem pro integraci dohledu bylo dle autora zejména i to, že velké finanční mezinárodní společnosti podnikají v rozdílných zemích a je zapotřebí, aby podmínky v jednotlivých zemích byly co nejpodobnější.

Při tvorbě modelu dohledu by mělo být dle autora významně nahlíženo na to, aby nedocházelo k oddělování orgánů aktivních pro řešení problémů od orgánů odpovědných za dohled, neboť pokud by takovéto oddělení bylo praktikováno, mohlo by to následně vést k mezerám v dohledu, kdy národní orgán dohledu by nemusel chtít dohled v určité výši vykonávat, protože odpovědnost za eventuální rozhodnutí by byla neúměrně vysoká a riziková. Autor podotýká, že pravomoci s odpovědností musí jít ruku v ruce, jelikož zachování rovnováhy mezi pravomocemi domovských a evropských orgánů dohledu je více než důležité.

Mezi největší argument proti integraci regulace finančních trhů tedy dle autora patří riziko z obavy centralismu jedné instituce, kdy téměř veškeré pravomoci v této oblasti se soustřeďují do jediného orgánu. Tato obava v sobě skrývá vážnou hrozbu ve formě špatného řízení instituce, jež by mělo vliv na efektivnost celého procesu dohledu, a v konečném důsledku by mohlo zapříčinit jistou stagnaci v některých procesech, možnou ztrátu motivace některých zaměstnanců pod tíhou ukládaných úkolů a vůbec velikosti instituce. Další hrozbou je zmiňován i nárůst administrativy v rámci jediné instituce, avšak oproti ulehčení vzájemné komunikace mezi více institucemi je tento argument označován za neopodstatněný.

Autor se ve svém článku ztotožňuje s tím, že integrace dohledu je krok správným směrem, avšak podotýká, že až teprve delší doba ukáže, zda je praxe taková, jakou požadovala teorie. Otázkou u něj však zůstává, zda celoevropská forma integrovaného dohledu a přenášení mnohých pravomocí na evropskou úroveň je tím vhodným řešením a to i vzhledem k připomínce ČNB ohledně takového přenášení pravomocí na tuto úroveň. Nejeфекtivnějším řešením se autorovi jeví jistá forma spolupráce a mezinárodní výměny informací mezi místními orgány dohledu vzájemně a zároveň v komunikaci s orgány centrálními. Jako příklady spolupráce uvádí např. formu společných setkávání, mezinárodní

výměny informací, zřízení centrální databáze administrativních dokumentů velkých finančních konglomerátů, zřízení skupin spolupráce především při řešení akutního problému nebo situace. Dle autora by celoevropská integrace měla dopadat jen na oblasti a instituce s významným příhraničním působením. Důležitým faktem však obecně je hlavně to, aby nedošlo k přeregulaci a tím pádem k vytvoření nadbytečné a ještě větší komplikované administrativní zátěže pro všechny zúčastněné, a to jak pro orgán dohledu, tak pro účastníky podnikající na finančních trzích.

Nyní bude představen článek „**Teoretické a ekonomické aspekty pojištění vkladů**“, jehož autorem je Zbyněk Revenda¹³⁷ a byl zveřejněn ve vědeckém časopise Politická ekonomie.

Vklady v bankách mají nenahraditelné makroekonomické poslání v rozvoji každé tržní ekonomiky. V bankovním systému se ovšem vyskytuje podstatná míra informační asymetrie projevující se tak, že jednotliví vkladatelé nemají dostatek informací a znalostí nutných ke kvalifikovanému zhodnocení kvality banky, a tím i bezpečnosti vložených prostředků. Z tohoto důvodu je jednou ze základních součástí systémů regulace a dohledu bank povinné pojištění vkladů v bankách, které buď částečně, nebo dokonce plně nahrazuje ztráty vkladatelů v případě, že se banka dostane do likvidace.

Revenda ve svém článku uvádí další¹³⁸ dva specifické cíle. Prvním cílem je v případě úpadku banky částečně či plně kompenzovat ztráty vkladatelů, na jejichž vklady je pojištění vztaženo, neboť vysoká míra informační asymetrie by systém činila velmi křehkým, bez žádné doprovázené pojistné ochrany. Již jen pouhý náznak problému banky, byť jen nepodloženými informacemi, by mohl zapříčinit run na banky. Možná panika by hromadnými výběry vkladů směřovala ke značnému nebezpečí zhroucení celého bankovního systému a také k dominovému efektu, kdy úpadek několika bank by vedl k úpadkům jiných zdravých bank. Revenda dále podotýká fakt, že pojištění vkladů nesnižuje míru asymetrických informací, ale snižuje jejich negativní důsledky. Snižování informační asymetrie lze realizovat zejména prostřednictvím informačních povinností bank s tím, že ani vysoká míra otevřenosti bank nebo finanční vzdělávání obyvatelstva nejsou schopny tuto asymetrii odstranit. Jako další cíl povinného pojištění vkladů autor zmiňuje zvyšování důvěryhodnosti bank, která představuje konkurenční výhodu bank v porovnání s nebankovními institucemi, které nabízejí bankovní služby typu úspor, ale nespádají pod systém povinného pojištění vkladů, nebo se na jejich prostředky vztahuje nižší pojistná ochrana. Konkurenční výhodu bank danou povinným

137 REVENDA, Zbyněk. Teoretické a ekonomické aspekty pojištění vkladů. Politická ekonomie [online]. 2013, č. 2, [cit. 2015-04-02]. s. 140-170. Dostupné z: <http://www.vse.cz/polek/892>

138 Základními cíli povinného pojištění vkladů resp. celého systému regulace a dohledu bank je zajišťování makroekonomické rovnováhy a stability, rovnováhy a stability v měnové oblasti, efektivnosti, bezpečnosti a spolehlivosti bank.

pojištěním a stanovenými regulačními pravidly lze vnímat jako cizí prvek v tržním prostředí. Otázkou autora je, proč by regulace měla zvýhodňovat jedny tržní subjekty oproti jiným? Banky mají mimo jiné i další konkurenční výhody spojené s regulací, například lze uvést zákaz nabízení produktů typu běžných vkladů nebankovními institucemi. Na druhou stranu ovšem existují některá pravidla, která banky naopak oproti jiným subjektům znevýhodňují, jedná se zejména o tvrdší podmínky pro získání licence k bankovní činnosti nebo pravidla kapitálové přiměřenosti a také především dohled je u bank přísnější. Revenda došel k závěru, že pravidla pro podnikání bank jsou poměrně přísnějšího charakteru nežli v jiných segmentech finančního trhu, a proto uvedené konkurenční výhody bank tuto nerovnováhu zmírňují.

Pojistná ochrana vkladatelů je bezpochyby doprovázena i nevýhodami a nežádoucími jevy. Podstatnou nevýhodou je nepříznivý výběr, který je známý v podstatě u každého typu pojištění. Jako příklad autor uvádí sjednávání životních pojistek, které jsou četnější zejména u nemocných nebo starších lidí. U povinného pojištění vkladů to pak může banky podněcovat k podnikání jako vysoce rizikové podnikatelské subjekty. Hlavním cílem těchto subjektů je získat zisk za každou cenu, riziko jejich úpadku je tím pádem nepochybně vyšší a ve svých důsledcích ohrožuje stabilitu bankovního systému jako celku. Redukovat prostor působnosti nepříznivého výběru je možné především bariérami vstupu do bankovního odvětví v podobě podmínek pro přidělení bankovní licence, avšak zpřísnování podmínek vstupu do bankovníctví je opět spojeno s nevýhodami, jako jsou příklady poklesu míry konkurence a růst stupně oligopolizace. Dalším způsobem jak redukovat existenci nepříznivého výběru uvádí Revenda zvýšení postihu členů vedení a hlavních akcionářů v případě úpadku banky, nicméně v tomto případě se jedná o vysoce komplikované právní záležitosti, a to obzvláště, když se neprokáže úmysl či nedbalost.

Dalším nežádoucím průvodním jevem, kterým se Revenda ve svém článku zabývá, je morální hazard. Nejčastěji se vztahuje na vkladatele a banky. Morální hazard u vkladatelů se projevuje zejména tím, že vkladatelé, kteří jsou pojištěni, nemusí rozlišovat mezi bonitou bank a to u vkladatelů podporuje sklon k rizikovosti. Morálním hazardem bank je skutečnost, že banky se nemusí obávat vstupovat do rizikovějších operací, neboť možné ztráty pojištěných vkladů hradí pojišťovna nebo příslušný pojistný fond. Proti morálnímu hazardu bank působí však mnoho vlivů. Revenda zejména vyzdvihuje, že případné ztráty banky by měly být v první řadě hrazeny z vlastního kapitálu banky, resp. akcionáři, a to do výše jejich vlastnických podílů. Dalším vlivem působícím proti morálnímu hazardu Revenda uvádí, „efekt renomé“,

kterým je myšleno, že banky si nedovolí příliš hazardovat, jelikož by mohly přijít o renomé jak na mezibankovním trhu, tak i u veřejnosti.

Revenda uvažuje, že morální hazard bank i vkladatelů by se spíše jen v teoretické rovině dal téměř eliminovat tím, že by se zrušilo pojištění vkladů. Došlo by k podstatnému zvýšení tlaku na disciplínu bank, ovšem na úkor toho, že by stále převládala asymetrie informací a docházelo by ke zvýšenému nebezpečí hromadných výběrů vkladů a opět by hrozil „run na banku“, jinak řečeno, nastal by řetězový efekt, který by se přenesl i na další zdravé banky.

Avšak realita je taková, že vkladatelé se rozhodují naprosto laicky. Často jsou totiž vkladatelé ovlivněni masivní reklamní kampaní, a pod vidinou vysokých nabízených výnosů jsou ochotni svěřit své peněžní prostředky do naprosto neznámých a neprůhledných institucí. Z těchto důvodů, se zřetelem na cíle pojištění vkladů a systému regulace a dohledu bank, se s doprovodným jevem v podobě morálního hazardu vkladatelů a bank musíme smířit.

Revenda se ve svém článku zabývá i runem na banky, kde uvádí, že pojištění vkladů nebrání bankovním runům, pojištění pouze snižuje pravděpodobnost výskytu bankovních runů ze strany pojištěných vkladatelů. Revenda se zamýšlí nad otázkou do jaké míry je vhodné a nutné chránit banky před úpadky. Banky by měly být dle Revendy chráněny jen v takovém rozsahu, který by nevedl k poklesu jejich finanční disciplíny. Banky by neměly počítat s tím, že při potenciálních problémech mohou vždy očekávat pomoc od centrální banky nebo od státu, jako tomu například bylo v minulých případech.

Jurošková¹³⁹ k pojištění vkladů zmiňuje, že morální hazard by mohl být snižován zavedením alespoň částečné pojistné spoluúčasti. Část rizika by tím pádem byla přenesena na vkladatele a tím pádem by to vedlo k větší obezřetnosti vkladatelů, kteří budou nuceni rozlišovat mezi dobrými a špatnými bankami. Na druhou stranu Jurošková uvádí fakt, že vkladatelé disponují informační asymetrií, tudíž od nich nelze očekávat hodnocení úrovně rizika vyplývající s případných obchodů.

Pavlát a Kubíček¹⁴⁰ se zabývají neustále diskutovanou otázkou a to, jak velký by měl být rozsah regulace, resp. na které činnosti, procesy a operace by se v dané době a daných konkrétních situacích měla regulace vztahovat. Obdobně tomu je i u míry regulace a způsobu jejího provádění. Míra regulace by měla být přiměřená, aby nedocházelo k oslabování motivace regulovaných subjektů k podnikání, aby nedocházelo k oslabování konkurence v bankovním a finančním sektoru a tím i inovačního procesu, kterým dynamické soudobé

139 JUROŠKOVÁ, Lenka. Bankovní regulace a dohled. Auditorium, 2012. s.36.

140 PAVLÁT, Vladislav a Antonín KUBÍČEK. Regulace a dohled nad finančními trhy. 2. přeprac. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010, s.22-23.

finanční trhy procházejí. Regulace finančních trhů by také neměla deformovat cenovou tvorbu na finančním trhu. Co se týče způsobu provádění regulace a dohledu bank, tak autoři zmiňují, že současná praxe se přiklání k prevenci spojené s diskuzí mezi regulátorem a regulovanými subjekty o připravovaných opatřeních, založené na principu zpětné vazby. Avšak zároveň podotýkají, že by to rozhodně nemělo znamenat, že by mělo být upuštěno od restriktivních opatření a radikálních zásahů proti subjektům, které by mohly ohrozit stabilitu bankovního systému. Bankovní regulace se v současné době vztahuje téměř na všechny oblasti bankovního podnikání, avšak problém se skrývá v tom, že nadměrným množstvím předpisů může být bankovní podnikání potlačováno ve svém rozvoji, což z hlediska společnosti není žádoucí. Zejména se tak děje pokud jsou předpisy příliš složité, nepřesné nebo nejasné. Úkolem regulátora by měla být snaha o to, aby tato nežádoucí situace nikdy nenastala a v případě, že by se tak i přes snahy regulátora stalo, je nutné předpisy účelně přizpůsobit. Autoři v tomto případě uvádějí, že jde zejména o to, „*aby předpisy nebyly příliš podrobné tam, kde to není nezbytně nutné*“¹⁴¹.

141 PAVLÁT, Vladislav a Antonín KUBÍČEK. Regulace a dohled nad finančními trhy. 2. přeprac. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010, s.22-23.

4 AKTUÁLNÍ PŘÍSTUPY K BANKOVNÍ REGULACI

Finanční krize, která se již od roku 2008 s krátkými přestávkami projevuje ve vyspělých ekonomikách, je spojena s finančními problémy bank eurozóny. Odborníci proto neustále pojem krize skloňují a dohadují se o jejím původu, příčinách a způsobech, jakými ji je možné vyřešit. Krize spustila rozsáhlou debatu o regulaci finančních trhů, která by umožnila vzniku obdobných krizí zamezit, resp. předcházet, a pokud by ke krizi došlo, tak by je efektivně řešila. Finanční nestabilita totiž nadále ohrožuje veřejné finance některých členských států, a tím současně dochází ke zvyšování rizika rozpadu eurozóny.¹⁴²

V reakci na finanční krizi mimo jiné vznikla pravidla jednotné bankovní regulace.

4.1 Jednotná pravidla bankovní regulace

Jednotná pravidla bankovní regulace¹⁴³ byla poprvé představena v roce 2009 na zasedání Evropské rady. Jednotná pravidla jsou tvořena právními akty, které musí dodržovat všechny finanční instituce v EU (přibližně 8 300 bank), a která jsou základem pro vytvoření bankovní unie. Cílem zavedení jednotného souboru pravidel je vytvoření jednotného regulatorního rámce pro všechny finanční subjekty zemí EU, sjednocení trhu v oblasti finančních služeb a zajištění jeho účinnějšího fungování.¹⁴⁴ Vytvoření jednotných pravidel v oblasti regulace je velmi důležité, neboť evropská legislativa doposud ponechávala poměrně velký prostor pro výrazné rozdíly v národních pravidlech regulace, což institucím umožňovalo využívat regulačních mezer v jejich prospěch a tím následně narušovat i hospodářskou soutěž.

Jednotná pravidla bankovní regulace by měla zajistit odolnější, transparentnější a efektivnější bankovní sektor.¹⁴⁵ Regulační rámec ponechává členským státům určitý stupeň národní flexibility při využívání makrobezpečnostních nástrojů, neboť ekonomické a úvěrové cykly nejsou v EU synchronizovány.

Jednotný soubor pravidel stanoví bankám kapitálové požadavky, měl by zajistit lepší ochranu vkladatelů a upravit prevenci a řízení úpadků bank.

142 JEDLIČKA, Jan a Tomáš KOZELSKÝ. Bankovní unie jako odpověď EU na finanční krizi. Praha: EU Office České spořitelny, 2014, 7 s. Dostupné z: http://www.csas.cz/static_internet/cs/Evropska_unie/Specialni_analyzy/Specialni_analyzy/Prilohy/euspa_bankovni_unie.pdf

143 Single rulebook

144 EUROPEAN COMMISSION. Banking union. [online]. 10.3.2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/finance/general-policy/banking-union/index_en.htm

145 EUROPEAN COUNCIL. Single rulebook. [online]. 19.3.2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-rulebook/>

Pilíře jednotných pravidel bankovní regulace tvoří následující právní akty:

- Směrnice o kapitálových požadavcích a Nařízení o kapitálových požadavcích,
- Směrnice o systémech pojištění vkladů,
- Směrnice o ozdravných postupech a řešení krizí bank.

4.1.1 Pravidla týkající se kapitálových požadavků na bankovní sektor¹⁴⁶

Kapitálové požadavky (Nařízení o kapitálových požadavcích a Směrnice o kapitálových požadavcích) realizují mezinárodně dohodnuté standardy týkající se kapitálové přiměřenosti bank, známé jako Basel III.

Tyto kapitálové požadavky budou v následujících podkapitolách postupně představeny.

4.1.1.1. Nařízení o kapitálových požadavcích

Nařízení o kapitálových požadavcích (CRR)¹⁴⁷, které určuje bankám obezřetnostní požadavky týkající se kapitálu, likvidity a úvěrového rizika.

- **Kapitálové požadavky**

Nařízení z hlediska kapitálových požadavků se domáhá, aby banky držely dostatečný objem kapitálu, prostřednictvím něj banky budou moci krýt neočekávané ztráty a zachovat si solventnost v případě krize. Hlavní zásadou je, že výše požadovaného kapitálu je podmíněna rizikem, s nímž jsou aktiva banky spojena.

Kapitálový požadavek je vyjadřován procentní hodnotou rizikově vážených aktiv. Koncept rizikově vážených aktiv vlastně představuje, že bezpečnějším aktivům je přiřazena nižší kapitálová váha, zatímco rizikovějším aktivům je přiřazena vyšší riziková váha. Jinak řečeno čím rizikovější má banka aktiva, tím více kapitálu musí držet.

Kapitál je tříděn do určitých stupňů v závislosti na jeho kvalitě a souvisejícím riziku. Kapitál Tier 1 je hodnocen jako kapitál, který bance dovoluje pokračovat v činnosti a zároveň udržuje její solventnost. Nejvíce kvalitní část kapitálu Tier 1 je označována jako kmenový kapitál Tier 1 (CET 1).

¹⁴⁶ EUROPEAN COUNCIL. Capital requirements for the banking sector. [online]. 25.3.2015 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-rulebook/capital-requirements/>

¹⁴⁷ Capital Requirements Regulation

Kapitál Tier 2 je označován jako kapitál, který se využívá k tomu, aby instituce mohla vyplatit vkladatele a přednostní věřitele v případě, že by banka přestala být solventní.

Celková výše kapitálu, kterou musí banky a investiční podniky držet, by měla odpovídat alespoň 8 % rizikově vážených aktiv. Nejvyšší kapitál (kmenový kapitál Tier 1), by měl přitom dosahovat 4,5 % rizikově vážených aktiv.

- **Požadavky na likviditu**

Povinností finančních institucí je držet dostatečný objem likvidních aktiv, který jim umožní krýt za vážných stresových podmínek čistý odtok likvidity po dobu 30dní. Minimální objem likvidních aktiv, která banka musí držet, by měl odpovídat 25 % odtoku likvidity.

- **Finanční páka**

Finanční pákou¹⁴⁸ se označuje situace, kdy aktiva banky převyšují její kapitálovou základnu. Cílem nařízení je snížit nadměrné využívání páky, které může mít negativní vliv na solventnost bank. Tento poměr značí, jak dobře je banka připravena plnit své dlouhodobé finanční závazky.

4.1.1.2. Směrnice o kapitálových požadavcích

Směrnice o kapitálových požadavcích¹⁴⁹ (CRD IV), která byla členskými státy přijata, stanoví pravidla týkající se kapitálových rezerv, odměn a bonusů bankéřů, obezřetnostního dohledu a správy a řízení institucí.¹⁵⁰

- **Kapitálové rezervy**

Aby bylo zabezpečeno, že si v období hospodářské prosperity banky vytvoří dostatečnou kapitálovou základnu, která jim v budoucnu umožní absorbovat ztráty v případě krize, mají banky povinnost držet:

- bezpečnostní kapitálovou rezervu - rezerva ve formě kapitálu nejvyšší kvality, která odpovídá 2,5 % celkové rizikové expozice banky, jejím účelem je zabezpečit zachování kapitálu banky a;
- proticyklickou kapitálovou rezervu - představuje obezřetnostní nástroj, který má působit proti účinkům hospodářského cyklu na úvěrovou činnost bank.

¹⁴⁸ Vztah mezi kapitálovou základnou banky a jejími celkovými aktivy.

¹⁴⁹ Capital Requirements Directive

¹⁵⁰ EUROPEAN COUNCIL. Capital requirements for the banking sector. [online]. 25.3.2015 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-rulebook/capital-requirements/>

Nedodrží-li některá banka jednu z těchto rezerv, bude muset omezit nebo dokonce zastavit výplatu dividend či bonusů.

- **Bonusy bankéřům**

Pro bonusy byl zřízen strop a to z důvodu snížení nadměrného podstupování rizika ze strany dotyčných bankéřů. Strop odpovídá poměru 1:1 mezi pevnou a variabilní složkou odměny. Bonus tedy může dosáhnout nanejvýš hodnoty pevného platu. Akcionáři ovšem mohou schválit i zvýšení tohoto stropu až na poměr 2:1.

- **Správa a řízení institucí**

Od 1. ledna 2014 mají banky za povinnost zveřejňovat informace o počtu zaměstnanců v každé své instituci a o jejich čistém bankovním výnosu.¹⁵¹

4.1.2 Systémy pojištění vkladů

Systémy pojištění vkladů (DGS)¹⁵² jsou zavedeny v každém členském státě EU. Systém je založen na principu, kdy členské banky platí příspěvky dle svého rizikového profilu a systém tyto příspěvky shromažďuje ve fondu. Vklady všech vkladatelů v každé bance jsou tedy dle stanovených pravidel chráněny díky systému pojištění až do výše 100 000 Eur.

DGS vyplatí vkladatele (až do stanovené výše) v tom případě, kdy se jejich banka ocitne v úpadku a jejich vklady se stanou nedisponibilními.¹⁵³

4.1.3 Směrnice o ozdravných postupech a řešení krizí bank

Směrnice o ozdravných postupech a řešení krizí bank (BRRD)¹⁵⁴ zabezpečuje předcházení krizí a zajišťuje jejich řádné řešení v případě úpadku a zároveň také minimalizuje jejich eventuální dopad na reálnou ekonomiku. Hlavním cílem směrnice je harmonizovat vnitrostátní mechanismy pro ozdravné postupy a řešení problémů bank ve všech zemích EU.¹⁵⁵

151 EUROPEAN COUNCIL. Capital requirements for the banking sector. [online]. 25.3.2015 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-rulebook/capital-requirements/>

152 Deposit Guarantee Schemes

153 EUROPEAN COUNCIL. Deposit guarantee schemes. [online]. 13.11.2014 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-rulebook/deposit-guarantee-schemes/>

154 The Bank Recovery and Resolution Directive

155 MAIER, Rudolf. Evropský systém finančního dohledu (ESFS). In: Evropský parlament [online]. 2014 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.2.5.html

Pravidla BRRD zejména:

- stanovují nástroje a pravomoci vnitrostátních orgánů, aby byly účinně řešeny případy bank, u kterých hrozí situace úpadku;
- minimalizují negativní dopady úpadků bank na daňové poplatníky;
- zřizují fondy pro řešení krizí, které jsou financované bankovním sektorem a v případě potřeby poskytnou bankám podporu.¹⁵⁶

Významnou roli při tvorbě jednotných pravidel regulace hraje Evropský orgán pro bankovníctví.¹⁵⁷

4.1.4 Evropský orgán pro bankovníctví

„Evropský orgán pro bankovníctví (EBA)¹⁵⁸ byl zřízen nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/78/ES.“¹⁵⁹

Od 1. ledna 2011 EBA přebírá veškeré stávající úkoly od Evropského výboru orgánů bankovního dohledu a následně mu byly přiděleny nové úkoly.

EBA by měl zejména¹⁶⁰:

- podporovat zlepšení fungování vnitřního trhu, zejména by měl zajistit vysokou, účinnou a jednotnou úroveň regulace a dohledu;
- chránit veřejné zájmy (stabilita finančního systému, průhlednost trhů a finančních produktů, ochrana vkladatelů a investorů);
- předcházet regulatorním arbitrážím;
- zabezpečit rovné podmínky a posílit koordinaci dohledu na mezinárodní úrovni;
- poskytovat poradenství orgánům Unie.

¹⁵⁶ EUROPEAN COUNCIL. Bank recovery and resolution. [online]. 12.1.2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-rulebook/bank-recovery-resolution/>

¹⁵⁷ EUROPEAN BANKING AUTHORITY. The Single Rulebook. [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/single-rulebook>

¹⁵⁸ European Banking Authority

¹⁵⁹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. EBA. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/mezinarodni_aktivity/eba.html

¹⁶⁰ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 1093/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/78/ES. In: Úřední věstník Evropské unie, 24.11.2010. Dostupné z: <http://www.esrb.europa.eu/shared/pdf/EBA-cs.pdf?682a40e3081125451ec2c6778332ce87>

EBA by měl v souladu se svými cíli zajišťovat stabilitu finančního systému, z tohoto důvodu je nutné, aby orgán pravidelně sledoval a hodnotil vývoj finanční stability a v případě nutnosti včas identifikovat možná rizika a informoval Evropský parlament a ostatní evropské orgány dohledu. EBA by se měl mimo jiné zabývat i systémovým rizikem, kdy by měl dávat podněty k zátěžovým testům, jejichž cílem je vyhodnocení odolnosti finančních institucí vůči nepříznivému tržnímu vývoji. Tyto testy by měl současně i koordinovat v rámci EU. Orgán by měl také v souladu s řádným plněním své funkce, provádět ekonomické analýzy trhů a potenciálních dopadů vývoje trhů.

EBA je orgánem ve své působnosti nezávislým avšak musí jednat v zájmu celé EU. Hlavním rozhodovacím orgánem EBA je rada orgánů dohledu. Ze své činnosti se zodpovídá a zároveň slouží jako poradní orgán Evropské komisi (EK), Evropskému parlamentu a Radě EU.¹⁶¹

4.2 Bankovní unie

V návaznosti na dlouhodobé problémy vzniklé finanční krizí se EK snaží vyvodit nezbytná ponaučení a vytvořit bezpečnější a zdravější finanční sektor. Zejména lpí na tom, aby se vyřešily problémy krize eurozóny a zejména, aby byl navrhnout efektivní regulační rámec pro lepší zvládání finančních turbulencí v budoucnu. Z tohoto důvodu EK v červnu v roce 2012 navrhla myšlenku zřízení bankovní unie, která by umožnila ucelenější přístup a doplňovala by oblast používání jednotné měny a jednotný trh ve formě jednotného bankovního dohledového mechanismu, který bude spadat pod ECB a bude řešit nejistotu kolem finanční stability bank a států.¹⁶² Bankovní unie je vlastně jakýmsi dokončením hospodářské a měnové unie umožňující centralizované uplatňování celounijních pravidel pro banky v eurozóně a eventuálně v členských státech, které nejsou součástí eurozóny, ale které se pro účast rozhodnou.^{163,164} Z tohoto důvodu byla nejprve vytvořena jednotná pravidla bankovní regulace, neboť bylo třeba sjednotit používaná pravidla. Jednotná pravidla regulace představují základ bankovní unie, jinak řečeno, jednotná pravidla bankovní regulace by se dala považovat za jakýsi „nultý“ pilíř bankovní unie.¹⁶⁵

161 NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 1093/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/78/ES. In: Úřední věstník Evropské unie, 24.11.2010. Dostupné z: <http://www.esrb.europa.eu/shared/pdf/EBA-cs.pdf?682a40e3081125451ec2c6778332ce87>

162 JEDLIČKA, Jan a Tomáš KOZELSKÝ. Bankovní unie jako odpověď EU na finanční krizi. Praha: EU Office České spořitelny, 2014, 7 s. Dostupné z: http://www.csas.cz/static_internet/cs/Evropska_unie/Specialni_analyzy/Specialni_analyzy/Prilohy/euspa_bankovni_unie.pdf

163 EVROPSKÝ PARLAMENT. Bankovní unie. [online]. 2014 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/fu/pdf/cs/FTU_4.2.4.pdf

164 MAIER, Rudolf. Evropský systém finančního dohledu (ESFS). In: Evropský parlament [online]. 2014 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.2.5.html

165 BRÍZOVÁ, Pavla a Jan FAMFULE. První pilíř bankovní unie: ECB přebírá dohled. In: Hospodářské noviny [online]. 10.11.2014 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://evropske-hodnoty.blog.ihned.cz/c1-63132810-prvni-pilir-bankovni-unie-ecb-prebira-dohled>

Projekt bankovní unie je tvořen tak, aby zahrnoval nástroje ke stabilizaci obzvláště velkých nadnárodních bankovních skupin, k snadnějšímu řešení problémů převážně systémově významných bank. Toho by mělo být dosaženo centralizací pravomocí dohledové funkce v Bankovní unii, společným krytím prostředků při řešení krizí jednotlivých významných bank členy bankovní unie, bez ohledu na místo a příčiny vzniku problémů, a také zavedením principu skupinového zájmu při řešení krizí významných bankovních skupin.^{166,167}

Cílem je tedy vytvoření nového jednotného regulačního rámce pro banky se společnými pravidly ve všech 28 členských státech. Společná pravidla pomohou předcházet bankovním krizím, ale pokud by se banky dostaly do potíží, stanoví společný rámec pro řízení procesu, neboť dluhové potíže v národních úrovních se většinou stávají bezvýhodným řešením, avšak na celoevropské úrovni, není problém vzhledem k velikosti celoevropské ekonomiky neřešitelný.^{168,169}

Institucionální rámec bankovní unie se skládá ze dvou základních pilířů:

- Jednotný mechanismus dohledu,
- Jednotný mechanismus pro řešení krizí.¹⁷⁰

4.2.1 Jednotný bankovní dohled

Jednotný bankovní dohled (SSM)¹⁷¹ je zřízen nařízením č. 1024/2013¹⁷², pověřujícím ECB plněním zvláštních úkolů týkajících se dohledu nad institucemi a souvisejícím nařízením novelizujícím nařízení č. 1093/2010, jímž byl založen EBA. Tato nařízení byla v Úředním věstníku EU publikována dne 29. října 2013. Podstata SSM se zakládá na principu přenesení dohledových pravomocí nad většinou bankovního sektoru v zúčastněných státech z národních orgánů dohledu na ECB.¹⁷³

SSM je nadnárodním orgánem EU pro bankovní dohled, přičemž úkoly dohledu nad finančními institucemi jsou vykonávány ECB v úzké spolupráci s vnitrostátními orgány

166 MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Studie dopadu účasti či neúčasti ČR v bankovní unii. [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/bankovnictvi/zakladni-informace/2015/studie-dopadu-ucasti-ci-neucasti-cr-ba-20801>

167 ČÁSLAVKA, Jiří, Zdeněk KUDRNA a Václav KORBEL. Bankovní unie - Briefing paper pro debatu Bankovní unie a ČR. In: [online]. Praha: Glopolis, 2013 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://glopolis.org/cs/clanky/briefing-paper-pro-debatu-bankovni-unie-cr>

168 EUROPEAN COMMISSION. Bankovní unie: obnovení finanční stability v eurozóně. [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-294_cs.htm

169 EUROPEAN COUNCIL. Banking union. [online]. 14.1.2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union>

170 ČÁSLAVKA, Jiří, Zdeněk KUDRNA a Václav KORBEL. Bankovní unie - Briefing paper pro debatu Bankovní unie a ČR. In: [online]. Praha: Glopolis, 2013 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://glopolis.org/cs/clanky/briefing-paper-pro-debatu-bankovni-unie-cr>

171 Single Supervisory Mechanism

172 Nařízení Rady (EU) č. 1024/2013 ze dne 15. října 2013, kterým se Evropské centrální bance svěřují zvláštní úkoly týkající se politik, které se vztahují k obezřetnostnímu dohledu nad úvěrovými institucemi

173 NARÍZENÍ RADY (EU) č. 1024/2013 ze dne 15. října 2013. In: Úřední věstník Evropské unie. 2013. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/>

dohledu. Hlavním posláním SSM je zajistit zdraví evropského finančního sektoru pomocí pravidelných a důkladných kontrol finančního zdraví bank. Kontroly jsou prováděny danými pravidly, která jsou pro všechny země EU shodná.¹⁷⁴

Předpokladem je, že ECB, jako centrální banka a věřitel poslední instance pro banky v zemích platících eurem, by měla zajistit posílení stability eurozóny plněním nově jí svěřených úkolů v dohledové oblasti.¹⁷⁵

Hlavními úkoly SSM jsou zejména:

- dohlížet, zda úvěrové instituce plní určené obezřetnostní požadavky;
- odhalovat případné nedostatky již v rané fázi;
- zabezpečovat přijetí opatření k nápravě nedostatků a předcházet tomu, že se banka dostane do problémů a ohrozí tím celkovou finanční stabilitu.¹⁷⁶

Na základě SSM začala ECB od 4. listopadu 2014 uplatňovat pravomoce při plnění svých nových úkolů obezřetnostního dohledu nad bankami zemí eurozóny a dalších členských států EU, které se rozhodly vstoupit do režimu tzv. úzké spolupráce s ECB (zúčastněné státy) jako například Bulharsko a Rumunsko. ČR se rozhodla, že současná situace pro ni není výhodná ke vstupu do bankovní unie, a proto vyčkává na další vývoj a ten následně vyhodnotí a případně znovu zváží další postup.¹⁷⁷

ECB je odpovědná za celkové fungování SSM. Vykonává přímý dohled nad všemi významnými (zejména nad velkými systémovými) bankami v eurozóně v úzké spolupráci s vnitrostátními orgány dohledu. Přímému dohledu tedy podléhají ty banky, jejichž hodnota aktiv je větší než 30 miliard Euro, nebo ty banky, které vytvářejí nejméně 20 % HDP své domovské země. Takovýchto bank, které splňují výše zmiňovaná kritéria dohledu a dohromady představují téměř 82 % bankovních aktiv eurozóny, v současnosti působí přibližně 120.^{178,179}

174 EUROPEAN COUNCIL. Banking union. [online]. 14.1.2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union>

175 NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 806/2014 ze dne 15. července 2014. In: Úřední věstník Evropské unie. 2015. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0806&from=EN>

176 EUROPEAN COUNCIL. Single supervisory mechanism. [online]. 12.1.2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/banking-union/single-supervisory-mechanism/>

177 MLADÁ FRONTA. Vstup do bankovní unie není pro Česko výhodný, varuje ministerstvo. [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/vstup-do-bankovni-unie-neni-pro-cesko-vyhodny-varuje-ministerstvo-financi-1160077>

178 DĚDEK, Oldřich. Odstartoval jednotný mechanismus dohledu. In: Zavedení eura v České republice [online]. 2014 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/narodni-koordinacni-skupina/tiskove-centrum/aktuality/2014/odstartoval-jednotny-mechanismus-dohledu-2423>

179 MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Studie dopadu účasti či neúčasti ČR v bankovní unii. [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/bankovnictvi/zakladni-informace/2015/studie-dopadu-ucasti-ci-neucasti-cr-v-ba-20801>

4.2.1.1. Režim úzké spolupráce

Členský stát se může stát zúčastněným státem i za předpokladu, že jeho měnou není euro. Pokud se tento stát stane členem bankovní unie, je zde specifická oproti státům eurozóny, protože ECB nemůže přímo vykonávat své pravomoci vůči institucím se sídlem mimo eurozónu. Pokud tedy ECB uzná za nevyhnutelné přijetí opatření vůči úvěrové instituci, jedná ECB prostřednictvím orgánu dohledu zúčastněného státu, jehož měna není euro. ECB mu nařídí přijetí daného opatření v souvislosti s výkonem dohledu. Orgán dohledu zúčastněného státu, jehož měna není euro, je právně zavázán jednat ve vymezeném věcném a časovém rámci.¹⁸⁰

Členský stát, jehož měnou není euro, bude muset před vstupem do bankovní unie splnit následující podmínky:

- zajistí, že se národní orgán dohledu bude řídit veškerými požadavky ECB a poskytne veškeré informace o úvěrových institucích na svém území;
- takovýto stát musí přijmout příslušné vnitrostátní právní předpisy k zajištění toho, aby národní orgán dohledu byl povinen uplatnit vůči úvěrovým institucím jakékoli opatření, o které ECB v souladu se svými pravomocemi požádá.

Ve vztahu k méně významným institucím nevydává ECB pokyny přímo ke konkrétním dohlíženým subjektům, ale obecně vůči skupinám nebo kategoriím dohlížených subjektů. Národní orgány dohledu budou mít odpovědnost za případné škody, nezajistí-li včasnou aplikaci instrukcí ECB.

ECB i zúčastněný stát, jehož měnou není euro, mají možnost za určitých okolností úzkou spolupráci ukončit.¹⁸¹

4.2.1.2. SSM a nezúčastněné členské státy

ECB musí v rámci SSM komunikovat a spolupracovat s národními orgány dohledu nezúčastněných členských států, zejména s nimi musí jednotlivě uzavřít za tím účelem tzv. Memorandum o porozumění.

ECB má povinnost dodržovat pravidla vztahů mezi domovskými a hostitelskými členskými státy vymezená v příslušných právních předpisech EU. Národním orgánům dohledu nezúčastněných členských států zůstávají stejné pravomoci vzhledem k subjektům svého

180 NAŘÍZENÍ RADY (EU) č. 1024/2013 ze dne 15. října 2013. In: Úřední věstník Evropské unie. 2013. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/>

181 NAŘÍZENÍ RADY (EU) č. 1024/2013 ze dne 15. října 2013. In: Úřední věstník Evropské unie. 2013. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/>

národního bankovního trhu jako dosud a jeho postavení v kolegiích orgánů dohledu se nikterak nemění.¹⁸²

Vznikem SSM se vytváří nový systém finančního dohledu, sestávající se z ECB a příslušných národních orgánů dohledu zúčastněných států.

Mezi pravomoci ECB ve spolupráci s vnitrostátními orgány dohledu patří také to, že do její kompetence spadá i udělovat nebo naopak odebrávat bankovní licence a také ukládat bankám sankce v případě nedodržování předpisů.¹⁸³

4.2.2 Jednotný mechanismus pro řešení krizí

V dubnu 2014 přijal Evropský parlament nařízení, kterým se zřizuje jednotný mechanismus pro řešení krizí (SRM)¹⁸⁴, který bude v rámci bankovní unie navazovat na SSM. Z hlediska postupů při řešení problémů bank bude vycházet z BRRD.¹⁸⁵

SRM je systém založený za účelem účinného a efektivního řešení problémů finančních institucí s co nejnižšími náklady pro daňové poplatníky a reálnou ekonomiku, v případě, že se tyto instituce ocitnou na pokraji úpadku.¹⁸⁶ Cílem činnosti SRM bude připravovat plány pro řešení krize, navrhopvat postupy rezoluce institucí v obtížích, používat příslušné rezoluční nástroje a případně využívat prostředky z fondu.¹⁸⁷

SRM se skládá z:

- 1) **Jednotného výboru pro řešení krizí (SRB)**¹⁸⁸ – ten je složen ze zástupců zúčastněných států a stálých členů a je hlavním rozhodovacím orgánem SRM. SRB bude spolupracovat s ECB, jakožto orgánem odpovědným za dohled nad těmito institucemi, jehož úkolem bude mimo jiné i poukazovat na případné problémy finančních institucí. Podstata SRM spočívá v tom, že pro zúčastněné státy dojde k přenesení veškerých podstatných rozhodovacích pravomocí v oblasti řešení krizí finančních institucí, na nově vytvořenou evropskou agenturu – SRB, resp. na EK.

182 NAŘÍZENÍ RADY (EU) č. 1024/2013 ze dne 15. října 2013. In: Úřední věstník Evropské unie. 2013. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/>

183 EUROPEAN COUNCIL. Single supervisory mechanism. [online]. 12.1.2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/banking-union/single-supervisory-mechanism/>

184 Single Resolution Mechanism

185 MAIER, Rudolf. Evropský systém finančního dohledu (ESFS). In: Evropský parlament [online]. 2014 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.2.5.html

186 EUROPEAN COUNCIL. Banking union. [online]. 14.1.2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union>

187 MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Studie dopadu účasti či neúčasti ČR v bankovní unii. [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/bankovnictvi/zakladni-informace/2015/studie-dopadu-ucasti-ci-neucasti-cr-v-ba-20801>

188 The Single Resolution Board

Pod posláání SRB tedy spadá následující:¹⁸⁹

- rozhoduje o programech řešení krize pro ty banky, které se ocitly na pokraji úpadku;
- nese odpovědnost za vytvoření a realizaci plánu řešení krize těch bank, které jsou pod přímým dohledem ECB;
- zodpovídá za všechny případy řešení krize v případě, že je potřeba použít prostředky z fondu;
- nese konečnou odpovědnost za všechny banky v bankovní unii a tím pádem tedy může své pravomoci uplatnit vůči jakékoliv bance.¹⁹⁰

2) **Jednotný fond pro řešení krizí (SRF)**¹⁹¹ – ten je pod přímým dohledem SRB. SRF bude financován z příspěvků bankovního sektoru a bude nahrazovat vnitrostátní fondy pro řešení problémů ze států eurozóny, nebo z členských států bankovní unie. SRB by měl zajišťovat dostupnost střednědobé finanční podpory během restrukturalizace banky a sloužit jako finanční pojistka.^{192,193}

SRF bude využíván k řešení krizí bank, pokud banky vyčerpají veškeré jiné možnosti, včetně příspěví jejich akcionářů a soukromých věřitelů a ocitnou se na pokraji úpadku.¹⁹⁴ Zároveň SRF by měl zamezit rozšíření krize do nezúčastněných členských států a tím usnadnit fungování vnitřního trhu. SRF bude využíván k posílení stability celého finančního systému v členských státech bankovní unie.¹⁹⁵

SRF by měl fungovat na principu, kdy členské státy budou vybírat příspěvky od bank a ty je následně budou převádět do fondu. Prostředky ze SRF bude následně možné čerpat pouze za podmínky, že jsou uplatněna pravidla týkající se zapojení akcionářů a soukromých věřitelů do záchrany bank a samozřejmě také pokud jsou dodržovány principy stanovené ve směrnici o BRRD a v nařízení o SRM. Toto stanovisko je nevyhnutelné, neboť se jedná o naplnění jedné z hlavních zásad bankovní unie, která

189 EUROPEAN COUNCIL. Single resolution mechanism. [online]. 25.3.2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-resolution-mechanism/>

190 EUROPEAN COUNCIL. Banking union. [online]. 14.1.2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union>

191 The Single Resolution Fund

192 EUROPEAN COMMISSION. Komise navrhuje jednotný mechanismus pro řešení problémů v bankovní unii. [online]. 2013 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-674_cs.htm

193 MAIER, Rudolf. Evropský systém finančního dohledu (ESFS). In: Evropský parlament [online]. 2014 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.2.5.html

194 EUROPEAN COUNCIL. Single resolution mechanism. [online]. 25.3.2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-resolution-mechanism/>

195 EUROPEAN COUNCIL. Banking union. [online]. 14.1.2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union>

říká, že náklady spojené s úpadkem banky by měl nést primárně finanční sektor nikoli však daňový poplatníci.¹⁹⁶

Některé náležitosti fungování fondu budou řešeny formou IGA¹⁹⁷ mimo rámec unijní legislativy. Zcela sjednocený SRF by měl vzniknout během osmi let, v průběhu kterých by měl dosáhnout cílové úrovně ve výši alespoň 1 % krytých vkladů všech úvěrových institucí v zúčastněných státech. V průběhu přechodného období se budou postupně slučovat příspěvky z tzv. národních podfondů zúčastněných států, které budou součástí SRF. Tyto podfondy budou poté zrušeny.

Některé podstatné náležitosti, které se týkají fungování SRF (postupné slučování) a další související nařízení (zejména problematika mimosmluvní) jsou řešeny formou mezivládní smlouvy uzavřené dne 21. května 2014 (IGA).^{198,199}

ČR se spolu s dalšími členskými státy (s výjimkou Spojeného království a Švédska) připojila k podpisu IGA a započala tak proces její ratifikace. Pro ČR coby členský stát mimo eurozónu však z uzavření IGA neplynou žádné další povinnosti, neboť její účinnost bude odložena, dokud ČR nevstoupí do bankovní unie.^{200,201}

SRM tedy bude pracovat následovně. Nejprve ECB jako orgán dohledu upozorní, že některá banka v eurozóně nebo některá banka zapojená do bankovní unie má vážné finanční potíže. Následně SRB složený ze zástupců ECB, EK a příslušných vnitrostátních orgánů zúčastněných zemí připraví řešení problémů dané banky, resp. rozhodne, jaké nástroje se použijí a jakým způsobem se zapojí SRF. Dle doporučení SRB nebo dle své vlastní iniciativy se EK rozhodne, jak a kdy zahájí postup řešení problémů dané banky, jaký stanoví rámec pro použití nástrojů k řešení problémů a SRF. Následně příslušné vnitrostátní orgány začnou uskutečňovat plán řešení problémů, při kterém budou pod přímým dohledem SRB. V případě, že SRB zjistí, že došlo k nedodržení požadavků ze strany vnitrostátních orgánů, má v kompetenci zaslat úřední příkazy přímo do problémové banky.²⁰²

196 EUROPEAN COUNCIL. Single resolution mechanism. [online]. 25.3.2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-resolution-mechanism/>

197 Dohoda o převádění a sdílení příspěvků do Jednotného fondu pro řešení krizí uzavřená v Bruselu dne 21. května 2014.

198 DĚDEK, Oldřich. Bankovní unie. In: Ministerstvo financí České republiky [online]. 2014 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/bankovni-unie>

199 MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Studie dopadu účasti či neúčasti ČR v bankovní unii. [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/bankovnictvi/zakladni-informace/2015/studie-dopadu-ucasti-ci-neucasti-cr-v-ba-20801>

200 DĚDEK, Oldřich. Bankovní unie. In: Ministerstvo financí České republiky [online]. 2014 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/bankovni-unie>

201 ČÁSLAVKA, Jiří, Zdeněk KUDRNA a Václav KORBEL. Bankovní unie - Briefing paper pro debatu Bankovní unie a ČR. In: [online]. Praha: Glopolis, 2013 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://glopolis.org/cs/clanky/briefing-paper-pro-debatu-bankovni-unie-cr>

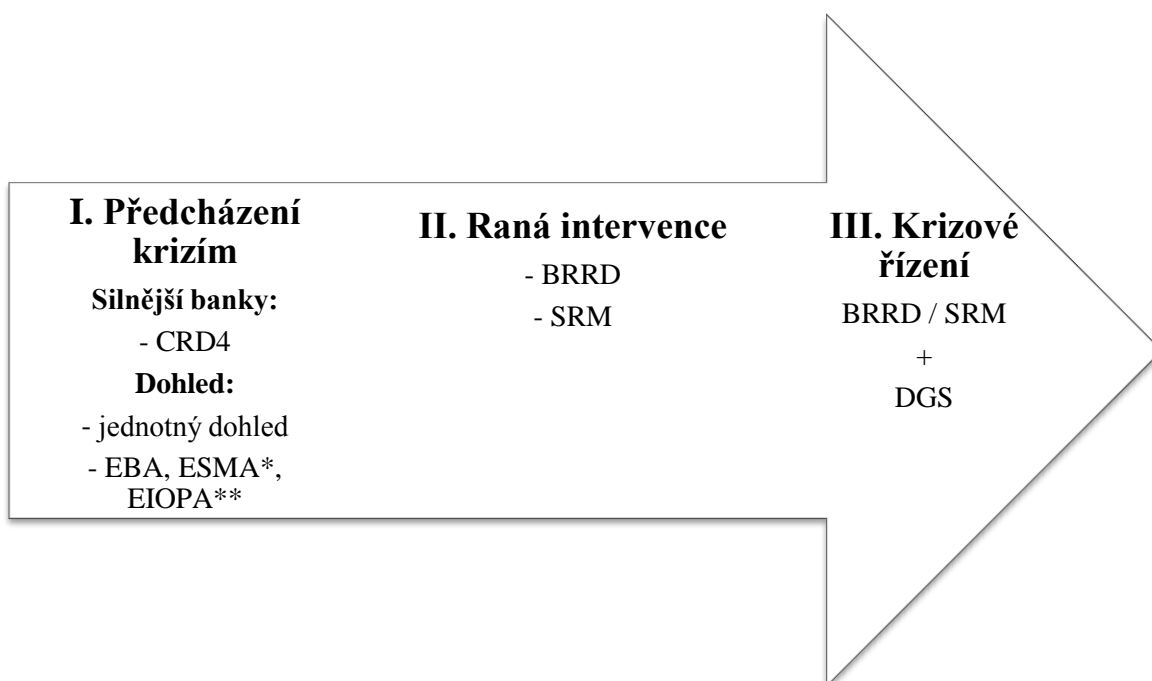
202 NARÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 806/2014 ze dne 15. července 2014. In: Úřední věstník Evropské unie. 2015. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0806&from=EN>

Svým rozhodnutím EK zabezpečí provázanost s jednotným trhem a s pravidly EU a zaručí tak nezávislost a odpovědnost celého mechanismu pro řešení problémů bank.²⁰³

SRM nabyl účinnost od 1. ledna 2015 v oblasti plánů pro řešení krizí a některých přípravných opatření, ostatní části nařízení budou účinné od 1. ledna 2016 nebo (zejména otázka financování) po ratifikaci IGA potřebnou většinou zúčastněných států.²⁰⁴

4.2.3 Koloběh bankovní unie

Na následujícím obrázku č. 6 je vyobrazeno schéma, v němž jsou představeny fáze, kterými by bankovní unie měla vytvářet bezpečnější bankovní sektor v eurozóně.

Obrázek 6: Fáze bankovní unie

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION. *Bankovní unie: obnovení finanční stability v eurozóně*. [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-294_cs.htm

*ESMA - regulace kapitálového trhu

**EIOPA – regulace pojišťoven a penzijních fondů

4.2.3.1. První fáze – předcházení krizím

V první fázi má bankovní unie zajistit, aby banky byly bezpečnější. EK vypracovala 28 návrhů právních předpisů, jež se vztahují na všechny finanční subjekty a produkty,

203 EUROPEAN COMMISSION. Komise navrhuje jednotný mechanismus pro řešení problémů v bankovní unii. [online]. 2013 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-674_cs.htm

204 NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 806/2014 ze dne 15. července 2014. In: Úřední věstník Evropské unie. 2015. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0806&from=EN>

umožňující lepší regulaci a řízení finančního sektoru a dohled nad ním. Společně tak tvoří jednotný soubor pravidel, kterými se musí řídit banky v rámci celého jednotného trhu.²⁰⁵

- **Silnější a nezávislý orgán dohledu, který zajistí, aby banky dodržovaly předpisy**

SSM svěřuje ECB odpovědnost za dohled nad bankami v eurozóně (a dalších státech, které tento mechanismus přijaly). SSM bude zabezpečovat kvalitní dohled, jehož cílem je zajistit řádný stav evropského bankovního systému.²⁰⁶

- **Přísnější obezřetnostní požadavky pomohou zvýšit odolnost bank**

Balíček, který se týká kapitálových požadavků na banky (CRD IV), realizuje do právního rámce EU nové globální standardy pro bankovní kapitál. Nová pravidla platící od ledna 2014 zabezpečila, že banky mají v této chvíli dostatečnou výši kapitálu a to jak do kvality, tak do množství.

- **Včasně plánování pro banky v kritické situaci**

Pokud se banky nyní dostanou do potíží, může se finanční sektor EU opřít o silný rámec. Banky budou vypracovávat ozdravné plány, v nichž popíší opatření, kterými vyřeší, aby zůstaly životaschopné a také plány řešení krize pro překonání problémů. Příslušným orgánem v Bankovní unii je SRB. Plány řešení krize by měly určit pravidla pro uplatnění nástrojů k řešení krize.²⁰⁷

4.2.3.2. Druhá fáze: Včasná nápravná opatření, pokud nastanou problémy – raná intervence

Ve druhé fázi má bankovní unie zajistit, aby v případě, kdy se banky ocitnou v potížích, mohly orgány dohledu zasáhnout co nejrychleji a včas začít problémy řešit. Orgány bankovního dohledu by měly zajistit rozšířený soubor pravomocí, které jim umožní zasáhnout v případě, že se instituce ocitne ve vážných finančních potížích. Pravomoci jsou uvedeny v ozdravných plánech bank a zahrnují možnost odvolat vedení a jmenovat dočasného správce, svolat valnou hromadu k přijetí naléhavých reforem a zakázat vyplácení dividend nebo prémie.²⁰⁸

205 EUROPEAN COMMISSION. Bankovní unie: obnovení finanční stability v eurozóně. [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-294_cs.htm

206 EUROPEAN COUNCIL. Banking union. [online]. 14.1.2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/>

207 EUROPEAN COMMISSION. Bankovní unie: obnovení finanční stability v eurozóně. [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-294_cs.htm

208 DĚDEK, Oldřich. Bankovní unie. In: Ministerstvo financí České republiky [online]. 2014 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/bankovni-unie>

V případě, že se dospěje k názoru, že životaschopnost banky je ohrožena, ECB jako orgán dohledu bude s příslušnými orgány dohlížet nad ranou intervencí.

4.2.3.3. Třetí fáze: krizové řízení, které chrání vkladatele a daňové poplatníky

Pokud i přesto dojde k vážným problémům, tak ve třetí fázi bankovní unie musí zajistit, aby byly k dispozici nástroje k efektivnímu zvládnutí krize. V případě, že by se tedy finanční situace banky nenapravitelně pohoršila, měla by směrnice o BRRD zajistit, že akcionáři a věřitelé banky musí, v rámci mechanismu rekapitalizace z vnitřních zdrojů, nést svůj vlastní podíl na nákladech.

SRM bank by pak mělo zabezpečit centralizované a účinné uplatňování těchto pravidel v rámci bankovní unie a zároveň zajistit, aby složitá rozhodnutí mohla být přijata rychle bez zbytečného odkladu se závazným účinkem pro všechny členské státy bankovní unie.²⁰⁹

4.2.4 Rizika bankovní unie

Dosud byly v rámci bankovní unie představeny jen samá pozitiva a výhody z nich plynoucí, avšak bankovní unie, jako každý jiný regulační mechanismus přináší i určitá rizika. Proto je důležité představit nyní alespoň některá z nich, využitím publikovaných názorů vybraných renomovaných autorů.

Autoři Čáslavka, Kudrna a Korbel²¹⁰ zdůrazňují, že přesunem dohledu na evropskou úroveň se může prohloubit informační asymetrie mezi místními bankami a regulátory a proto lpí na tom, že do společného systému je velmi podstatné zapojit existující národní regulátory, aby nedošlo k ohrožení efektivity a akceschopnosti dohledu.

Pavel Kohout²¹¹ si o bankovní unii nedělá velké iluze. Říká, že půjde o nevyzkoušený experiment a otázkou pro něj zůstává, jak bude fungovat společný dohled nad víc než šesti tisíci bankami v různých evropských zemích. Dle něj je vstup české ekonomiky do bankovní unie, která netrpí bankovní krizí, na pováženou.

209 EUROPEAN COMMISSION. Bankovní unie: obnovení finanční stability v eurozóně. [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-294_cs.htm

210 ČÁSLAVKA, Jiří, Zdeněk KUDRNA a Václav KORBEL. Bankovní unie - Briefing paper pro debatu Bankovní unie a ČR. Praha: Glopolis, 2013, 8 s. Dostupné z: <http://glopolis.org/cs/clanky/briefing-paper-pro-debatu-bankovni-unie-cr>

211 KOHOUT, Pavel. Očima expertů: Máme vstoupit do bankovní unie?. In: Penize.cz [online]. 2014 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/ucty-karty/280022-ocima-expertu-mame-vstoupit-do-bankovni-unie>

Lukáš Kovanda²¹² na otázku, zdali by ČR měla vstoupit do bankovní unie, odpovídá záporně a uvádí hned 2 důvody. Prvním faktickým důvodem uvádí, že stabilní a profitující banky budou prostřednictvím společného fondu dotovat ztráty méně úspěšných bank. Česká bankovní soustava však patří v Evropě k nejstabilnějším a je dlouhodobě poměrně vysoce zisková. Důležitým faktem je dle Kovandy i to, že bankovní unie sice poněkud limituje riziko morálního hazardu, ale neeliminuje jej. Podstata problému dle Kovandy tedy zůstává nedořešena. Druhý důvod je dle Kovandy strategický a to ten, že ČR, která nemá jednotnou měnu euro, tedy do bankovní unie vstupovat nemusí, tak proto je pro ni výhodnější a strategičtější vyčkat, jak bankovní unie bude fungovat v praxi. Pokud by přínosy členství v bankovní unii znamenaly převýšení výnosů nad náklady, dal by Kovanda bankovní unii zelenou.

Carbo-Valverde²¹³ ve svém příspěvku uvádí, že bankovní unie je spíše zaměřena na solidaritu mezi členy (převody peněžních prostředků podporujících ozdravení problémových bankovních systémů), než na skutečné výhody pro celou eurozónu jako celek, resp. bankovní unie dle něj není nastavena tak, aby z ní měli všichni členové prospěch. Závěrem uvádí, že bankovní unie není jen o výhodách převáděných do periférních zemí (Španělsko, Řecko, atd.), ale jde o vytvoření rovných podmínek pro jednotný bankovní trh.

Sinn²¹⁴ ve svém příspěvku uvádí, že jakákoliv eventuální možnost finanční pomoci vede k morálnímu hazardu a neřeší jádro problému, které se tím spíš zvětšuje, v případě, že pomoc bude ještě posílena o účast stabilně fungujících států. Jednorázové injekce finančních prostředků destabilizují trh. Sinn se také zmiňuje k jednotnému záchrannému mechanismu pro eurozónu a uvádí, že v případě krize, která eventuálně zasáhne jen některé státy, se tím pádem, díky využívání finančních prostředků ze všech států, rozšíří do celé EU.

Mojmír Hampl²¹⁵ ve svém článku „**Nestavějme bankovní unii od střechy**“ upozorňuje na fakt, že již mnoho let je svědkem, že v EU není možné dohodnout jakoukoliv shodu na tzv. sdílení nákladů ve finančním sektoru, resp. kdo komu bude platit v případě, že přijdou špatné časy. „*Nemáme tato pravidla ani na národní úrovni, natož abychom se byli schopni*

212 KOVANDA, Lukáš. Očima expertů: Máme vstoupit do bankovní unie?. In: Peníze.cz [online]. 2014 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/ucty-karty/280022-ocima-expertu-mame-vstoupit-do-bankovni-unie>

213 CARBO-VALVERDE, Santiago. The European banking union as a matter of equality. The Conversation [online]. 2013 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://theconversation.com/the-european-banking-union-as-a-matter-of-equality-15495>

214 SINN, Hans-Werner. The European banking union?. EurActiv [online]. 2012 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.euractiv.com/euro-finance/european-banking-union-analysis-513724>

215 HAMPL, Mojmír. Nestavějme bankovní unii od střechy. Forbes [online]. 2013 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2013/cl_13_130606_hampl_forbes.html

*dohodnout na jejich použití napříč EU.*²¹⁶“ Hampl upozorňuje, že v tomto případě již hrozí sahání nejen do kapes vlastních, ale i cizích daňových poplatníků. Hampl poukazuje na to, že pokud bankovní unie začíná z pragmatických důvodů společným dohledem nad bankami, a to nejdůležitější „nohy“ bankovní unie (peníze, náklady, řešení špatných časů, restrukturalizace a systémy pojištění vkladů) nejsou řešeny přesně v opačném pořadí, nebo alespoň souběžně, pak se autor nediví, že bankovní unie na některých ze svých nohou pokulhává.

Další riziko zmiňují autoři²¹⁷ v dokumentu „**A banking Union for the Euro Area**“ (Bankovní unie pro eurozónu) a to konkrétně, že by mohlo dojít ke střetům zájmů, resp. konfliktu mezi měnovou politikou ECB a povinnostmi dohledu ECB a také ke konfliktu mezi národními zájmy zástupců v jednotlivých rozhodovacích strukturách. Další hrozbou podle autorů je, že zde vyvstává nebezpečí neúplného dokončení všech mechanismů bankovní unie, zejména se jedná o mechanismy sdílení nákladů, které v případě, že nebudou zcela dokončeny, tak nezajistí odpovídající řešení krize.²¹⁸

Dalším článkem, ze kterého byly čerpány poznatky, má název „**Je bankovní unie budoucností pro stabilitu evropského bankovníctví?**“, publikoval Petr Dvořák²¹⁹. Dvořák se ve svém příspěvku zabýval vymezením obsahu a cílů bankovní unie.

Dvořák vysvětluje bankovní unii jako uspořádání, které je logickým vyústěním rostoucí integrace EU, zejména EMU, jejímž posláním je hledat účinné způsoby, jak řešit možné budoucí bankovní finanční krize. Pro naplnění cílů je potřebná implementace pilířů a určitá forma fiskální a politické unie, avšak EU ani eurozóna v této chvíli nejsou natolik homogenní, aby tyto kroky byly členské státy – státy eurozóny ochotny přijmout, a to především v případě, pokud se vyskytnou vážnější ekonomické problémy s dopadem na bankovní systém v té které zemi. Obzvláště z tohoto důvodu Dvořák nepovažuje realizaci bankovní unie pro EU přínosnou.

Dvořák si ve svém článku také pokládá otázku, zdali změna v organizační a kompetenční struktuře dohledu může přinést takové kvalitativní změny, které by zvýšily stabilitu bank a bankovních systémů? Domnívá se, že přesunem odpovědnosti za bankovní dohled na jeden evropský orgán mohou naopak vzniknout nové problémy. Problém je dle něj značná

216 HAMPL, Mojmír. Nestavějme bankovní unii od střechy. Forbes [online]. 2013 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2013/cl_13_130606_hampl_forbes.html

217 GOYAL, Rishi, Petya Koeva BROOKS, Mahmood PRADHAN, Thierry TRESSEL, Giovanni DELL'ARICCIA, Ross LECKOW a Ceyla PAZARBASIOGLU. A Banking Union for the Euro Area. IMF Staff Discussion Note. 2013. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2013/sdn1301.pdf>

218 MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Studie dopadu účasti či neúčasti ČR v bankovní unii. [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/bankovnictvi/zakladni-informace/2015/studie-dopadu-ucasti-ci-neucasti-cr-v-ba-20801>

219 DVOŘÁK, Petr. Je bankovní unie budoucností pro stabilitu evropského bankovníctví?. Český finanční a účetní časopis. 2012, roč. 7, č. 3, s. 18-27. Dostupné z: <http://www.vse.cz/cfuc/318>

nehomogenita EU, neboť za této skutečnosti je velmi nejisté, zdali evropský dohledový orgán bude schopen činit objektivní rozhodnutí s významným dopadem na konkrétní banky a resp. i země. Zmiňovaná rozhodnutí budou totiž stále silně vnímána národně a nebezpečí jejich politického zneužití bude značně silné. Při centralizaci dohledu za těchto podmínek není možné vyloučit, že při rozhodování jednotné evropské dohledové autority bude značně obtížné vyloučit „národní“ aspekt. A v konečném důsledku tato rozhodnutí nemusí být z ekonomického hlediska optimální nebo mohou hrozit nebezpečím potenciálních velkých sociálních a politických dopadů, eventuálně výraznou finanční náročností.

Karel Mráček²²⁰ se ve svém článku „**Návrh na vytvoření bankovní unie v EU a problémy její realizovatelnosti**“ k Bankovní unii nestaví příliš pozitivně, neboť dle něj je bankovní unie jen dalším „penězovodem“ ze severu Evropy na její jih. Poukazuje na rozdílné postoje k Bankovní unii, se kterými je možné se setkat v severních a jižních zemích EU. Zdůrazňuje, že peníze na záchranu bank budou pravděpodobně nejvíce potřeba v zemích jako je např. Řecko, Španělsko, Portugalsko nebo Itálie, naopak nejméně potřeba budou ve státech severní a střední Evropy. „*A právě jižní země EU vyvíjejí hlavní tlak na vznik Bankovní unie, nikoli např. Německo nebo Finsko*“²²¹.

220 MRÁČEK, Karel. Návrh na vytvoření bankovní unie v EU a problémy její realizovatelnosti. *Scientia et Societas*. 2012, č. 4, s. 42-50. Dostupné z: <http://www.sets.cz/>

221 MRÁČEK, Karel. Návrh na vytvoření bankovní unie v EU a problémy její realizovatelnosti. *Scientia et Societas*. 2012, č. 4, s. 42-50. Dostupné z: <http://www.sets.cz/>

5 SHRNU TÍ POZNATKŮ A MOŽNÉ NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ

Neustálý vývoj finančních trhů a rozšiřující se mezinárodní propojení podnikání finančních společností vyvolaly potřebu realizace sjednocování dohledu a nastavení co nejpodobnějších podmínek v této oblasti. Tato potřeba sjednocení dohledu se dostala obzvláště do popředí v důsledku celosvětové finanční krize.

V návaznosti na finanční krizi byly tedy vytvořeny nové podoby regulace a dohledu bankovních institucí, které byly v předchozích kapitolách postupně rozebrány.

Vývoj v posledních letech je představován kroky cílenými k utužování společného evropského rámce dohledu, to již zmíněno bylo, avšak do popředí se dostává zejména otázka, zdali zvýšená regulace je ta nejlepší varianta, která v budoucnosti zamezí vzniku nových finančních krizí.

Nyní budou rozebrány významné argumenty, podle kterých bude možné shrnout případné návrhy na zlepšení stávající situace.

Vstup vlády na trh → nárůst morálního hazardu

- Vstup vlády na trh se záměrem podat pomocnou ruku bankám, které se ocitly v krizi, má své opodstatnění. Vlády intervenci ospravedlňují heslem „Too big to fail“, protože žádná vláda nechce nechat banku padnout. A to z toho důvodu, že z krátkodobého hlediska krach banky pro ekonomiku představuje obrovské množství negativních efektů, zejména pak hrozí dominový efekt. Jsou to zejména klienti, kteří do banky vložili své úspory a vlivem krachu banky o ně přijdou, což může zapříčinit nedůvěru v celý bankovní sektor a jinak solventní banky se tak mohou dostat bez vlastního zavinění do problémů s likviditou.
- Na druhou stranu vstupem vlády na trh dochází ke vzniku systematického rizika morálního hazardu, které z celospolečenského hlediska představuje obrovské nebezpečí tím, že umožňuje a upřednostňuje rizikové chování. Pokud má investor informaci, že trhy jsou regulovány, je ochotný více riskovat, neboť se domnívá, že státní regulace riziko snižuje. Zároveň je na tomto místě nutné zmínit, že z dlouhodobého hlediska má krach banky i důležité pozitivní důsledky, neboť padnou ty banky, které neúspěšně vykonávaly svou činnost na trhu, dojde k pročištění trhu od špatných bank a tím pádem k efektivnějšímu fungování ekonomiky. Důležitým faktem je i to, že lidé a vlády mají, všeobecně známo, sklon upřednostňovat krátkodobá řešení před těmi dlouhodobými, resp. hlavním cílem politika je znovuzvolení, a tak

upřednostňuje krátkodobě pozitivní, nebo alespoň přijatelná řešení. Se státními zásahy vedoucími ke vzniku morálního hazardu je spojen ještě další velmi důležitý negativní efekt a to ten, že případné náklady ponese ve veřejnoprávních vztazích vláda, resp. daňový poplatník, který se nemůže nijak bránit. Existence morálního hazardu na finančních trzích úzce souvisí také s řešením finančních krizí v minulosti. Pokud totiž byly v minulosti finanční krize bank řešeny záchranou těchto bank za státní peníze, potom je vznik morálního hazardu v podstatě nevyhnutelný, neboť bankéři, kteří často nebyli potrestáni za svá chybná rozhodnutí, nejsou do budoucna dostatečně motivováni, aby je nečinili znovu, a tak mnozí špatní bankéři dál setrvávají ve finančním sektoru ve významných funkcích a vytlačují z trhu ty dobré bankéře.

Nad uvedenými argumenty je nutné se zamyslet, do jaké míry je takovýto zásah státu přínosem? Banky by měly být chráněny jen v takové míře, která by nevedla k poklesu jejich finanční disciplíny, a především by banky neměly mít jistotu, že v případě problémů, mohou očekávat pomoc od státu.

Prohlubování regulace → snižování odpovědnosti bank

- Obvyklou reakcí na finanční krize většinou bývá zvyšování regulace, je tomu tak především proto, že jako jedna z hlavních příčin krizí je považována právě nedostatečná či nesprávně zvolená regulace.
- Na druhou stranu neustálé vylepšování regulace vede ke snižování odpovědnosti bank, neboť banky se místo o vlastní obezřetný, dostatečně konzervativní risk management zabývají mnohem více tím, aby dané závazně nastavené parametry dodržovaly. U bankovního okolí dodržování těchto pravidel pak vzbuzuje dojem, že bankovní sektor je zdravý. Nadměrné množství příliš složitých, nepřesných nebo nejasných předpisů poté může zapříčinit, že bankovní podnikání bude potlačováno ve svém rozvoji.

Právě proto by další prohlubování již teď tak detailní regulace nemělo být praktikováno. Míra regulace by měla být přiměřená, aby nedocházelo k oslabování motivace regulovaných subjektů k podnikání, a aby nedocházelo k oslabování konkurence v bankovním a finančním sektoru a tím i inovačního procesu, kterým dynamické soudobé finanční trhy procházejí.

Pojištění vkladů → zvyšování rizika ve finančním sektoru, nepříznivý výběr

- Pojištění vkladů představuje účinnou prevenci před bankovními runy, neboť vkladatelé mají jistotu, že získají zpět své vklady.

- Na druhou stranu dochází ke zvyšování rizika ve finančním systému, neboť pojištění snižuje potřebu bank chovat se obezřetně, protože případné ztráty jsou hrazeny pojišťovnami. Pojištění také může vést k oproštění se bank od obav z úpadku a podněcovat je k přebírání nadměrných rizik, která ohrožují spolehlivost a bezpečnost bankovního systému. Pojištění taktéž omezuje tržní disciplínu vkladatelů, kteří ztrácí motivaci sledovat bonitu své banky, a tím pádem se riziko pouze přesouvá na pojistitele vkladů, kteří nesou skutečně vyplacené náklady. Pojištění vkladů do určité výše je názorným příkladem, protože pokud vklad danou výší nepřesahuje, investor není nucen zkoumat rizikovost investice a rozhoduje se jen podle slíbeného výnosu. Banky jsou v souvislosti s tímto faktem nuceny nabízet co nejvyšší výnosy, aby klienty získaly a tím pádem i více riskují, dochází tedy k nepříznivému výběru. Vkladatelé se rozhodují naprosto laicky (vzhledem k tomu že nemají dostatek informací a zároveň nejsou dostatečně finančně gramotní) a pod vidinou vysokých nabízených výnosů jsou ochotni svěřit své peněžní prostředky do naprosto neznámých a neprůhledných bankovních institucí. To má za následek skutečnost, že se na trhu prosazují i ty banky, které mají více rizikové investiční strategie a obvykle disponují s nedostatečně propracovaným systémem řízení rizik.

Jako možné řešení výše zmiňovaných problémů se jeví to, že by se příslušné státní instituce měly v co možná nejvyšší míře, zaměřit na finanční vzdělávání obyvatelstva. Také by se měly ve větší míře zaměřit na zveřejňování důležitých a podstatných informací o bankách, které by přispěly k osvětě potenciálních klientů, jež disponují asymetrickými informacemi o bankovních institucích, které jim nabízejí produkty a služby. Tímto způsobem je možné docílit toho, aby se bankovní instituce podílely na zvyšování vlastní důvěryhodnosti a propagovaly své přednosti a tím si pro sebe zajistily konkurenční výhodu vůči špatným bankám a získaly tak do budoucna nové klienty. Tato strategie by přispěla k tomu, že dobré banky by získávaly více klientů, a ty špatné banky by již tolik neprofitovaly. Díky informační osvětě státu a dobrých bank by postupně o klienty přicházely, jejich vedení a hlavní akcionáři by již neměli tak vysoké platy jaké od své nekalé činnosti očekávali, a časem by svou bankovní činnost sami ukončili a přestali z trhu vytlačovat ty dobré bankéře.

Navrhované řešení se jeví jako přijatelný možný kompromis, jelikož stát by neupustil od vládních intervencí, podílel by se na snižování informační asymetrie a dobré banky by se samy přičinily, o co možná nejlepší a nejefektivnější výkon bankovní činnosti na trhu.

Ve výsledku by sice s největší pravděpodobnější došlo k vyšší administrativní zátěži pro všechny zúčastněné, ale tento návrh by do budoucna mohl pomoci k zajištění zdravého a stabilně fungujícího bankovního systému, který by byl očištěn od špatných bank, těch co do bankovní sféry vstoupily jen s vidinou rychlého zbohatnutí. Časem by došlo i k poklesu rizika krachů bank a ve výsledku by se snížila i pravděpodobnost výskytu finančních krizí. Současně by po snížení asymetrie informací mohlo dojít k alespoň částečné pojistné spoluúčasti na pojištění vkladů, která by zvýšila obezřetnostní jednání vkladatelů, kteří by již byli nuceni rozlišovat mezi dobrou a špatnou bankou.

Na základě prostudovaných informací z článků a příspěvků o bankovní unii budou nyní shrnuty hlavní přínosy a rizika z ní plynoucí.

Přínosy bankovní unie

- Sjednocení a přenesení dohledu do jediné instituce ECB má přinést ucelenější přístup, jednotný dohled nad úvěrovými institucemi, díky kterému by mohlo dojít k efektivnějšímu monitorování finančních trhů, včetně dohledu zaměřujícího se na nebezpečí vzniku systémového rizika.
- Banky budou mít nastavena jednotná pravidla se stejnými právy a povinnostmi. Úvěrové instituce se stanou stejně bezpečnými.
- Zajištění zdraví celého evropského finančního sektoru pomocí pravidelných a důkladných kontrol finančního zdraví bank a tím se bude předcházet bankovním krizím.
- Vybudování legislativního rámce řešení finančních krizí, příprava plánů pro řešení krize, navrhování postupů v obtížích, zamezení rozšíření krize do nezúčastněných členských států. Pravidlo, že prostředky z fondu ponese finanční sektor, zajistí, že riziko nebude přesunuto na daňové poplatníky.
- Bankovní unie přispěje k celkové stabilitě evropských finančních trhů.

Rizika bankovní unie

- Zbrklé přijímání legislativy, z důvodu co nejrychlejší záchrany bank některých členských států, aniž by nejdříve došlo k vytvoření uceleného právního rámce bankovní unie.
- Nebezpečí, jestli přesunem dohledu bude ECB schopna koordinovat a zajistit dohled ve všech členských státech vzhledem k rozsáhlosti nového uskupení

dohledu, jestli výkon dohledu nebude na úkor obezřetnosti a neprohloubí se informační asymetrie mezi místními bankami.

- Nárůst administrativních nákladů.
- Příliš obecný přístup nerespektující podstatné odlišnosti a ztráta důležitých zkušeností s regionálními specifiky.
- Bankovní unie se v současné době prioritně zaměřuje na solidaritu mezi členy, ne na výhody pro celou eurozónu jako celek, resp. bankovní unie by se mohla stát „penězovodem“ ze severu na jih.
- Finanční pomoc vede k morálnímu hazardu a neřeší jádro problému.
- V případě krize se problém z jednoho členského státu, díky využívání finančních prostředků ze všech států, může rozšířit do celé EU.

Bankovní unie je budována za pochodu, v některých otázkách stále pokulhává a existuje ještě množství otázek, které je nutné implementovat. Názorným příkladem je záchranný fond, který by měl být naplněn během 8 let, avšak nikde není stanoveno, jak se bude řešit situace v případě, že několik velkých bank zkrachuje kupříkladu za dva roky, kdo bude financovat důsledky krize. Projekt bankovní unie má před sebou ještě hodně dlouhou a trnitou cestu, nicméně dle celkového zhodnocení je bankovní unie postavena na dobrých myšlenkových základech a do budoucna má široký potenciál využití. Pokud budou veškeré parametry nastaveny účinně vzhledem ke specifickým rysům jednotlivých států, má bankovní unie šanci splnit své stanovené cíle a zlepšit situaci evropského bankovního sektoru. Otázkou však zůstává, zdali vize tvůrců bankovní unie budou správně a úspěšně implementovány a hlasující zástupci budou schopni dojít k rozumným kompromisům, aby všechny členské státy z členství získávaly takové výhody, jaké si předsevzali. Protože právě komunikace je tím nejzásadnějším krokem k úspěchu a u mezinárodních projektů to platí o to víc. Avšak odpověď na výše položenou otázku ukáže až čas.

Závěrem je nutné podotknout, že snahy o integraci dohledu by se měly zaměřit na finanční trhy komplexně, ne jen na oblast bankovního sektoru, přestože tato oblast představuje nejrozsáhlejší část finančních trhů zemí EU.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo analyzovat dopad nových opatření v rámci regulace bankovního sektoru v zemích EU.

Ke splnění hlavního cíle bylo nejprve potřeba splnit dílčí cíle. Jelikož se práce zabývala regulací bankovního sektoru, byly nejprve vymezeny základní pojmy v oblasti bankovníctví. V další části byly představeny zejména smysl, důvody a příčiny regulace bankovního sektoru a současně byla doložena skutečnost, že bankovní sektor je specifické odvětví, které se vyznačuje silnou mírou asymetrických informací, vykazuje znaky nedokonalé konkurence, existuje v něm působnost morálního hazardu a hrozí v něm silné nebezpečí vzniku systémového rizika. Zejména proto nebylo nutné zdůvodňovat, zda je bankovní sektor potřeba regulovat, ale bylo nezbytné zabývat se mnohem zásadnějšími otázkami, a to jakým způsobem a v jakém rozsahu a míře regulovat, aby se těmto rizikům předcházelo.

Z těchto důvodů byla v následující části práce vypracovaná rešerše literatury vztahující se k problematice regulace a dohledu. Na základě několika příspěvků bylo zjištěno, že pokud má investor informaci, že jsou trhy regulovány, má tendenci více riskovat, neboť se domnívá, že státní regulace riziko snižuje, případně je vykompenzuje. Tím však vzniká riziko morálního hazardu. Dále bylo zjištěno, že existence morálního hazardu souvisí mimo jiné s řešením finančních krizí v minulosti. V případě, že finanční krize byla řešena záchranou bank za státní peníze, dochází ke zvýšení rizika morálního hazardu, protože bankéři, kteří často nebyli za svou činnost potrestáni, nejsou do budoucna motivováni, aby chybná rozhodnutí nečinili znovu. Důležitým poznatkem je i to, že téměř žádná vláda nechce nechat banku padnout, a to především z důvodu, že hlavním cílem politika je jeho znovuzvolení a proto upřednostňuje krátkodobě pozitivní, nebo alespoň přijatelná řešení.

V další části práce byly představeny aktuální přístupy k bankovní regulaci. Regulace a dohled bank se řadí do oblasti, která se v závislosti na vývoji finančních trhů neustále vyvíjí. V souvislosti s rozšiřujícími se možnostmi poskytovat stále inovující se bankovní produkty za hranice domácího státu dochází k růstu rizik, která banky mnohdy podstupují. A právě s rostoucím množstvím rizik vyvstává problém v podobě ohrožení stability finančního systému, ve kterém banka působí. Narušení stability domácího finančního systému se může jednoduše přelít, díky mezinárodnímu propojení, dál za hranice a ohrozit tak stabilitu finančních systémů na mezinárodní úrovni. Nedávná finanční krize toho byla jasným důkazem. Právě proto je nezbytné prostřednictvím regulace a dohledu zmíněným rizikům předcházet a v případě, že nastanou, tak jejich dopady zmírňovat. V návaznosti na finanční

krizi tedy vznikla mimo jiné pravidla jednotné bankovní regulace, která jsou tvořena právními akty, které musí dodržovat všechny finanční instituce v EU. Další, doposud nejvýraznější změnou, je vznik bankovní unie, která představuje centralizované uplatňování pravidel pro banky v eurozóně a pro banky ostatních zúčastněných států. Cílem je vytvoření jednotného regulačního rámce pro banky se společnými pravidly, který bude napomáhat předcházet krizím a v případě, že se banky dostanou do potíží, stanoví společný rámec pro řízení procesu záchran. Jinak řečeno, přísným uplatňováním souboru jednotných pravidel by se mělo zajistit, aby banky byly bezpečnější. V případě, že by se banky ocitly v potížích, měl by projekt zajistit, aby orgány dohledu mohly včas začít problémy řešit a pokud by se banky i přes uvedená opatření ocitly v krizi, měl by projekt zajistit, aby byly k dispozici nástroje k efektivnímu zvládnutí krize.

V poslední části byly na základě získaných poznatků jednotlivé koncepty zhodnoceny. V současné době, kdy se neustále řeší dopady krize a hledají cesty, jak jim do budoucna předcházet, převažují názory, že příčinou vzniku byla špatně zvolená a nedostatečná regulace. Avšak zjištěnou skutečností je, že přemíra regulace a neustálé nabalování složitých a nejasných předpisů spíše banky brzdí ve svém rozvoji, a proto by další prohlubování regulace nemělo být praktikováno. Míra regulace by měla být přiměřená, aby nadměrným množstvím předpisů nedocházelo k oslabování motivace regulovaných subjektů ve svém rozvoji.

Vstoupí-li vláda na trh s cílem pomoci krachující bance, vzniká systematické riziko morálního hazardu. Proto další zjištěnou skutečností je, že banky by měly být chráněny jen v takové míře, která by nevedla k poklesu jejich finanční disciplíny, a především by banky neměly spoléhat na to, že v případě problémů mohou očekávat pomoc od státu.

Pojištění vkladů je důležitý institut v systému bankovní regulace a dohledu, protože v případě, kdy se banka dostane do problémů, dokáže zmírnit paniku veřejnosti, zároveň však zvyšuje riziko ve finančním sektoru. Zejména proto se jako nejlepší řešení jeví doporučení, že by se příslušné státní instituce měly co nejvíce zaměřovat na finanční vzdělávání obyvatelstva a zveřejňovat podstatné informace o bankách, a tím přispívat k osvětě a vyšší finanční gramotnosti potenciálních klientů. Tímto způsobem je možné docílit toho, aby se bankovní instituce více podílely na zvyšování vlastní důvěryhodnosti, v podobě co možná nejefektivnějšího výkonu své činnosti a zajistily si tím konkurenční výhodu vůči špatným bankám. Výsledkem toho by špatné banky mohly být vytlačeny z trhu, neboť by díky informační osvětě o klienty přicházely a svou činnost by postupem času ukončily, protože by již nezískávaly takové zisky, jaké od své nekalé činnosti očekávaly. Ve výsledku by sice

zřejmě došlo k vyšší administrativní zátěži pro všechny zúčastněné, ale do budoucna by tento návrh mohl zajistit zdravý a stabilně fungující bankovní systém, který by byl očištěn od špatných bank, došlo by k poklesu krachů bank a ve výsledku by se snížila i pravděpodobnost výskytu finančních krizí. Následně, po snížení míry asymetrických informací, by mohlo dojít k alespoň částečné pojistné spoluúčasti na pojištění vkladů. Přineslo by to větší obezřetnost v rozhodování a jednání vkladatelů, kteří by se již nerozhodovali pouze na základě slíbeného výnosu, ale byli by nuceni zvažovat rizika a hledat, u které banky je investice bezpečná.

Dále byly v této části práce shrnuty potencionální přínosy a rizika plynoucí z bankovní unie. Jedná se zejména o to, že bankovní unie by měla přinést ucelený jednotný systém pravidel, prostřednictvím kterého by mělo dojít k efektivnějšímu monitorování finančních trhů, včetně dohledu nad vznikem systémového rizika a tím by měla zabezpečit celkovou stabilitu evropských finančních trhů. Potencionálními riziky jsou jednak vznik nebezpečí, jestli ECB bude schopna koordinovat a zajistit dohled ve všech členských státech a jestli výkon dohledu nebude prováděn na úkor obezřetnosti. Dále zde hrozí potencionální riziko, že v případě krize se problém z jednoho členského státu, díky využívání finančních prostředků ze všech států, rozšíří do celé EU.

Na základě zhodnocení projektu je možné uvést, že bankovní unie, přestože má před sebou ještě hodně dlouhou a trnitou cestu, je stavěna na dobrých myšlenkových základech a do budoucna má široký potenciál využití. Pokud budou veškeré parametry nastaveny účinně vzhledem ke specifickým rysům jednotlivých států, má bankovní unie šanci splnit své stanovené cíle a zlepšit situaci evropského bankovního sektoru. Nejdůležitější je ovšem skutečnost, zdali a jak bude bankovní unie plnit své stanovené cíle. Záleží především na tom, jak se budou orgány dohledu schopny dohodnout, protože právě komunikace je jeden ze stěžejních prvků k úspěchu a u mezinárodních projektů to platí o to víc.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] ALLEN, Franklin, Elena CARLETTI, Itay GOLDSTEIN a Agnese LEONELLO. Moral Hazard and Government Guarantees in the Banking Industry. *Journal of Financial Regulation* [online]. 2015 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://finance.wharton.upenn.edu/~itayg/Files/moralhazard-published.pdf>
- [2] BABOUČEK, Ivan a kol. *Regulace činnosti bank*. 3. vyd. Praha: Bankovní institut, a.s., 2009, 318 s. ISBN 978-80-7265-144-3.
- [3] BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS. *About the Basel Committee*. [online]. 2014 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/about.htm?m=3%7C14%7C573>
- [4] BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS. *Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework*. [online]. 2004 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.bis.org/publ/bcbs107.htm>
- [5] BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS. *History of the Basel Committee*. [online]. 2014 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.bis.org/bcbs/history.htm>
- [6] BARTH, James R., Chen LIN, Yue MA, Jesús SEADE a Frank M. SONG. Do Bank Regulation, Supervision and Monitoring Enhance or Impede Bank Efficiency?. *Journal of Banking & Finance*. 2010. Dostupné z: http://commons.ln.edu.hk/cgi/viewcontent.cgi?article=1097&context=econ_sw
- [7] BŘÍZOVÁ, Pavla a Jan FAMFULE. První pilíř bankovní unie: ECB přebírá dohled. In: *Hospodářské noviny* [online]. 10.11.2014 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://evropske-hodnoty.blog.ihned.cz/c1-63132810-prvni-pilir-bankovni-unie-ecb-prebira-dohled>
- [8] CARBO-VALVERDE, Santiago. The European banking union as a matter of equality. *The Conversation* [online]. 2013 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://theconversation.com/the-european-banking-union-as-a-matter-of-equality-15495>
- [9] ČÁSLAVKA, Jiří, Zdeněk KUDRNA a Václav KORBEL. Bankovní unie - Briefing paper pro debatu Bankovní unie a ČR. In: [online]. Praha: *Glopolis*, 2013 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://glopolis.org/cs/clanky/briefing-paper-pro-debatu-bankovni-unie-cr>

- [10] ČESKÁ ASOCIACE PRO FINANČNÍ ŘÍZENÍ. *Basel III (zvýšená regulace bank)*. [online]. 2014 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://news.cafin.cz/slovník/basel-iii-zvysena-regulace-bank>
- [11] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Basilejský výbor*. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/mezinarodni_aktivity/basilejsky_vybor.html
- [12] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *EBA*. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/mezinarodni_aktivity/eba.html
- [13] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *O ČNB*. [online]. 2003-2014 [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/
- [14] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Dohled nad finančním trhem*. [online]. 2003-2014 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/
- [15] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Dohled nad úvěrovými institucemi*. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/index.html
- [16] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Licencování*. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/licencovani.html
- [17] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Metody bankovního dohledu*. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/metody_bank_dohledu.html
- [18] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Pravomoci bankovního dohledu*. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/pravomoci_bd.html
- [19] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Strategie České národní banky v oblasti dohledu*. [online]. 2003-2015 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/strategie_dohledu.html

- [20] ČESKÁ SPOŘITELNA. *Basel II*. [online]. 2004 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/BaselII_final_cj.pdf
- [21] DĚDEK, Oldřich. Bankovní unie. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2014 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/bankovni-unie>
- [22] DĚDEK, Oldřich. Odstartoval jednotný mechanismus dohledu. In: *Zavedení eura v České republice* [online]. 2014 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/narodni-koordinacni-skupina/tiskove-centrum/aktuality/2014/odstartoval-jednotny-mechanismus-dohledu-2423>
- [23] DĚDEK, Oldřich. Členské státy eurozóny. In: *Ministerstvo financí ČR* [online]. 2014, 5.1.2015 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/clenske-staty-eurozony>
- [24] DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005, 681 s. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-720-1515-X.
- [25] DVOŘÁK, Petr. Je bankovní unie budoucností pro stabilitu evropského bankovníctví?. *Český finanční a účetní časopis*. 2012, roč. 7, č. 3, s. 18-27. Dostupné z: <http://www.vse.cz/cfuc/318>
- [26] DVOŘÁK, Petr. K některým otázkám regulatorní reakce na finanční krizi. *Český finanční a účetní časopis* [online]. 2011, roč. 6, č. 4, s. 7-15 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.vse.cz/cfuc/139>
- [27] EIJFFINGER, Sylvester a Rob NIJSKENS. Monetary policy and banking supervision. In: *VOX CEPR's Policy Portal* [online]. 2012 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: http://www.voxeu.org/article/monetary-policy-and-banking-supervision?quicktabs_tabbed_recent_articles_block=1
- [28] EUROPEAN BANKING AUTHORITY. *The Single Rulebook*. [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/single-rulebook>
- [29] EUROPEAN COMMISSION. *Banking union*. [online]. 10.3.2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/finance/general-policy/banking-union/index_en.htm
- [30] EUROPEAN COMMISSION. *Bankovní unie: obnovení finanční stability v eurozóně*. [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-294_cs.htm

- [31] EUROPEAN COMMISSION. *Komise navrhuje jednotný mechanismus pro řešení problémů v bankovní unii*. [online]. 2013 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-674_cs.htm
- [32] EUROPEAN COMMISSION. *Návrh EU stanoví vyšší kapitálové požadavky a změny ve správě a řízení bank a investičních společností*. [online]. 2011 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/regcapital/CRD4_reform/citizen_summary_cs.pdf
- [33] EUROPEAN COUNCIL. *Bank recovery and resolution*. [online]. 12.1.2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/bankingunion/single-rulebook/bank-recovery-resolution/>
- [34] EUROPEAN COUNCIL. *Banking union*. [online]. 14.1.2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/>
- [35] EUROPEAN COUNCIL. *Capital requirements for the banking sector*. [online]. 25.3.2015 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-rulebook/capital-requirements/>
- [36] EUROPEAN COUNCIL. *Deposit guarantee schemes*. [online]. 13.11.2014 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-rulebook/deposit-guarantee-schemes/>
- [37] EUROPEAN COUNCIL. *Single supervisory mechanism*. [online]. 12.1.2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/banking-union/single-supervisory-mechanism/>
- [38] EUROPEAN COUNCIL. *Single resolution mechanism*. [online]. 25.3.2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-resolution-mechanism/>
- [39] EUROPEAN COUNCIL. *Single rulebook*. [online]. 19.3.2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-rulebook/>
- [40] EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *ECB, ESCB a Eurosystem*. [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.cs.html>

- [41] EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Evropská Centrální banka, Eurosystem, Evropský systém centrálních bank*. [online]. 2009 [cit. 2015-04-24]. ISBN 978-92-899-0385-1. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/escb_cs_webcs.pdf
- [42] EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Náplň činnosti*. [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/mission_eurosys.cs.html
- [43] EVROPSKÁ UNIE. *Evropská centrální banka*. [online]. [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/ecb/index_cs.htm
- [44] EVROPSKÝ PARLAMENT. *Bankovní unie*. [online]. 2014 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU_4.2.4.pdf
- [45] GOYAL, Rishi, Petya Koeva BROOKS, Mahmood PRADHAN, Thierry TRESSEL, Giovanni DELL'ARICCIA, Ross LECKOW a Ceyla PAZARBASIOGLU. A Banking Union for the Euro Area. *IMF Staff Discussion Note*. 2013. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2013/sdn1301.pdf>
- [46] JANOVEC, Michal. Současná integrace dohledu na finančních trzích. *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 6, s. 161.
- [47] JEDLIČKA, Jan a Tomáš KOZELSKÝ. Bankovní unie jako odpověď EU na finanční krizi. Praha: *EU Office České spořitelny*, 2014, 7 s. Dostupné z: http://www.csas.cz/static_internet/cs/Evropska_unie/Specialni_analyzy/Specialni_analyzy/Prilohy/euspa_bankovni_unie.pdf
- [48] JENÍK, Ivo. *Dohled a regulace finančního trhu*. Vyd. 1. Praha: Všehrd, 2011, 116 s. ISBN 978-808-5305-487.
- [49] JUROŠKOVÁ, Lenka. *Bankovní regulace a dohled*. Auditorium, 2012, 174 s. ISBN 80-872-8426-7.
- [50] FORIŠKOVÁ, Dana. *Základy komerčního bankovníctví: Texty pro distanční studium*. Ostrava, 2008, Dostupné z: <http://projekty.osu.cz/pvsos/doc/bankovnictvi.pdf>
- [51] HAMPL, Mojmir. Nestavějme bankovní unii od střechy. *Forbes* [online]. 2013 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2013/cl_13_130606_hampl_forbes.html
- [52] KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xix, 339 s. ISBN 80-7179-381-7.

- [53] KOHOUT, Pavel. Očima expertů: Máme vstoupit do bankovní unie?. In: *Peníze.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/ucty-karty/280022-ocima-expertu-mame-vstoupit-do-bankovni-unie>
- [54] KOVANDA, Lukáš. Očima expertů: Máme vstoupit do bankovní unie?. In: *Peníze.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/ucty-karty/280022-ocima-expertu-mame-vstoupit-do-bankovni-unie>
- [55] LAUŠMANOVÁ, Monika. Basel III Požadavky nové regulace a její dopad na bankovní sektor. In: *Česká spořitelna* [online]. 8.12.2010 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: http://www.csas.cz/static_internet/cs/Komunikace/Tiskove_centrum/Prezentace_novinari/Prilohy/101208_Basel_III_dopady_regulace.pdf
- [56] MAIER, Rudolf. Evropský systém finančního dohledu (ESFS). In: *Evropský parlament* [online]. 2014 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.2.5.html
- [57] MEJSTRŠÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Základní principy bankovníctví*. 1. vyd. V Praze: Karolinum, 2008, 627 s. ISBN 978-802-4615-004.
- [58] MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Studie dopadu účasti či neúčasti ČR v bankovní unii*. [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/bankovnictvi/zakladni-informace/2015/studie-dopadu-ucasti-ci-neucasti-cr-v-ba-20801>
- [59] MLADÁ FRONTA. *Vstup do bankovní unie není pro Česko výhodný, varuje ministerstvo*. [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/vstup-do-bankovni-unie-neni-pro-cesko-vyhodny-varuje-ministerstvo-financi-1160077>
- [60] MRÁČEK, Karel. Návrh na vytvoření bankovní unie v EU a problémy její realizovatelnosti. *Scientia et Societas*. 2012, č. 4, s. 42-50. Dostupné z: <http://www.sets.cz/>
- [61] NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 806/2014 ze dne 15. července 2014. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2015. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0806&from=EN>
- [62] NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 1093/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro

- bankovníctví), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/78/ES. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 24.11.2010. Dostupné z: <http://www.esrb.europa.eu/shared/pdf/EBA-cs.pdf?682a40e3081125451ec2c6778332ce87>
- [63] NAŘÍZENÍ RADY (EU) č. 1024/2013 ze dne 15. října 2013. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2013. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/>
- [64] NEPOŽITKOVÁ, Ivana. Přejít z jednoetapového bankovního systému na dvoustupňový v České republice. *POLITOLOGICA* 1. 2003, s. 83-97. Dostupné z: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/Veda/AUPO/AUPO_Politologica_I.pdf
- [65] PAVLÁT, Vladislav a Antonín KUBÍČEK. *Regulace a dohled nad finančními trhy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010, 226 s. Eupress. ISBN 978-807-4080-364.
- [66] PÁNEK, Dalibor. *Bankovní regulace a dohled*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005, 48 s. Distanční studijní opora. ISBN 80-210-3660-5.
- [67] PÁNEK, Dalibor a Ivana VALOVÁ. *Bankovní regulace a dohled*. Vyd. 2., přeprac. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 112 s. Distanční studijní opora. ISBN 978-802-1047-563.
- [68] POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xvii, 716 s. ISBN 80-717-9462-7.
- [69] POLOUČEK, Stanislav. *Peníze, banky, finanční trhy*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, xviii, 414 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-152-9.
- [70] REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, 760 s. Partners. ISBN 978-80-247-3671-6.
- [71] REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-807-2612-307.
- [72] REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6.
- [73] REVENDA, Zbyněk. Teoretické a ekonomické aspekty pojištění vkladů. *Politická ekonomie* [online]. 2013, č. 2, s. 140-170 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.vse.cz/polek/892>

- [74] SCHWARCZ, Steven L. Banking and Financial Regulation. *Chapter for THE OXFORD HANDBOOK OF LAW AND ECONOMICS* (2015, Francesco Parisi ed., Forthcoming) [online]. 2014, s. 36 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z:<http://ssrn.com/abstract=2479541>
- [75] SINN, Hans-Werner. The European banking union?. *EurActiv* [online]. 2012 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.euractiv.com/euro-finance/european-banking-union-analysis-513724>
- [76] ŽAMBERSKÝ, Pavel a TAUŠER. Morální hazard a jeho role ve finanční krizi. *Scientia et Societas* [online]. 2013, IX, č. 1, s. 17-30 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.sets.cz/>